

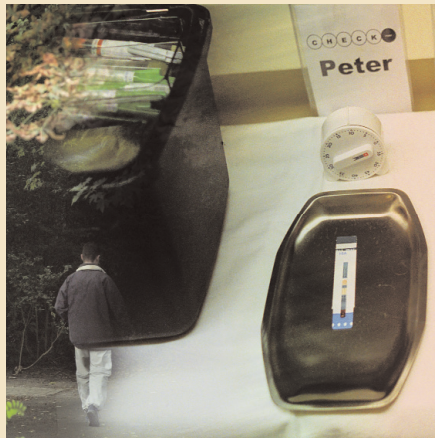

Omslag: Martijn Beekman / Hollandse Hoogte

978 In twee recente arresten over poging tot doodslag vanwege het verzwijgen van een **hiv-infectie bij onveilige seks**, heeft de HR het begrip voorwaardelijk opzet nauwer gedefinieerd. Nu er binnenkort verdere uitspraken zijn te verwachten kan de vraag worden gesteld of strafrechtelijke veroordelingen van onveilige seks van hiv-positieven de verspreidingskansen van het virus vergroot.

982 Het beleid van minister Jan Piet Hein Donner van Justitie onderzocht tot de herfst maar weinig verzet. Inmiddels lijkt dat te groeien. Bij een klein publiek was Rik Smits' beschouwing over **Donners plannen en maatregelen** al bekend – die geven we hier bewerkt weer. 'Hoe diepgaand onder Donner de rechtszekerheid van onschuldige Nederlanders wordt aangetast, wordt pas duidelijk wanneer we zijn maatregelen in hun onderlinge samenhang bezien'.

968 De **ontslagvergoeding** bij ontbinding van de arbeidsovereenkomst gaat omlaag. Hoe precies, is nog niet duidelijk. Een departementaal ambtenaar liet onlangs blijken dat het aantal dienstjaren minder gewicht in de schaal zal leggen. Vinden advocaten de feiten van het huidige ontslagstelsel ernstig? Rogier Duk: 'Och, ik verdien er een goede boterham aan.'

Het volgende nummer is de redactiespecial. Daarna verschijnt het eerste gewone nummer op of omstreeks 10 januari 2004.

ARTIKELEN

- 978** Onveilige seks en hiv
Peter Smit
- 982** Het gevaar dat J.P.H. Donner heet:
De som der maatregelen bedreigt civil society
Rik Smits
- 988** De worsteling van de advocaatskantoren
Micha Kat
- OPINIE**
- 991** De verborgen agenda van Strafvordering 2001
Petra van Kampen

VASTE RUBRIEKEN

- 968 ACTUALITEITEN**
- ▶ Advocaten huiverig over normering ontslagvergoeding
 - ▶ Betere planning van megazaken
 - ▶ Luxurious hair, *Joost Beversluis*
 - ▶ Seponeren in Duitsland
 - ▶ Grensoverschrijdende advocaat-stagiaires
 - ▶ Vaktaal, *Ewoud Sanders*
 - ▶ Richtlijn rechtsbijstand bij grensoverschrijdende geschillen
- 994 HET ETHISCH PEIL VAN**
Peter Plasman
Daniela Hooghiemstra

999 DISCIPLINAIRE BESLISSINGEN

VAN DE ORDE

- 967** Van de deken: S.V.O.
- 996** Permanente opleiding
- 996** Personalialia

Gisteren arbeidsrecht, vandaag huurrecht en morgen strafrecht...

Bestrijkt uw werkveld ook meerdere rechtsgebieden?
En wilt u daarom een brede selectie aan wetgeving
en jurisprudentie binnen handbereik hebben?
Maar wel tegen een prijs die binnen uw budget past?

NIEUW!

GOED NIEUWS, WANT NU IS ER KWINTEZ!

Een dvd met wet- en regelgeving én jurisprudentie,
onderling met elkaar verbonden, op alle rechts-
gebieden, voor de meest voorkomende zaken.

FLINKE INTRODUCTIEKORTING ÉN GRATIS DVD-SPELER

In de uitgebreide brochure leest u alles over de vele voordelen
van Kwintez. En over ons interessante aanbod: wanneer u
vóór 31 december 2003 een abonnement neemt ontvangt u
een flinke introductiekorting én een gratis dvd-rom speler!

Kijk ook op: www.kluwer.nl/kwintez

Bel nu voor de uitgebreide brochure, een abonnement
of een gratis en vrijblijvende demonstratie naar
0570-673449. Faxen (0570-691555) of e-mailen
(juridisch@kluwer.nl) kan ook.

KLUWER
Postbus 23, 7400 GA Deventer

KWINTEZ BIEDT U:

- alle wetgeving én (vanaf 1992) een brede selectie aan jurisprudentie¹⁾
- op alle rechtsgebieden
- gekoppeld, dus direct doorklikken van wetgeving naar jurisprudentie en omgekeerd
- op één dvd, die 6 maal per jaar geactualiseerd wordt
- tegen een scherpe prijs

¹⁾Aan de basis staan twee toptitels die zich ruimschoots
bewezen hebben op het gebied van kwaliteit en betrouw-
baarheid. De Wetgeving is afkomstig van de Algemene
Data Bank Wet- en regelgeving (ADW) inclusief historie;
de jurisprudentie van de Juridische Bibliotheek.

S.V.O.

Jeroen Brouwer

Op de plaats van het misdrijf worden doorgaans objecten gevonden en veiliggesteld. Politie en het Nederlands Forensisch Instituut noemen die *stukken van overtuiging* (svo's). Ze worden onderzocht en de resultaten worden vastgelegd. 'Ze mogen niet "in vreemde handen" zijn geweest, want dan kan er contaminatie (vervuiling van sporen) plaatsvinden. Svo's moeten in de keten worden gehouden,' zo valt te lezen in het *Recherche Magazine* van deze maand.

Het interim-rapport van Asser, Groen, Franken en Tzankova over fundamentele herziening van het burgerlijk procesrecht is overdrachtelijk ook een *stuk van overtuiging*. Het publieke debat is aangevangen en zal tot een eindrapport moeten leiden. Het rapport gaat over de civiele keten en de rol van de deelnemers.

Prof. Snijders oordeelde in het NJB dat het perspectief van de justitiabelen onderbelicht blijft: 'Waarom de partijautonomie als richtinggevend beginsel geheel het veld zou moeten ruimen, is mij niet duidelijk geworden. (...) Al met al meen ik dat de onderzoekers op het punt van de partijautonomie een stap te ver gaan.' Steun kreeg Snijders van Von Schmidt auf Altenstadt. De in zijn rechtsgevoel gekrenkte burger wil een beslissing en wil in het proces emoties en frustraties kwijt.

Dat wordt nog een mooi debat met de minister. Prof. Nick Huls heeft gelijk dat *law making in action* vereist dat de wetgever draagvlak bij de rechtspraktijk tracht te verkrijgen.

Hoe zit het eigenlijk met de partijautonomie en het strafrecht? In de *Nieuwsbrief Strafrecht* nuanceert prof. Egbert Myjer het door prof. Taru Spronken verdedigde beginsel dat beslissingen waarbij aan een verdachte tegen zijn wil een advocaat wordt toegevoegd in strijd zijn met het recht op een eerlijk proces. Myjer betoogt dat een verdachte weliswaar zijn eigen verdediging mag voeren, maar dat de (laatste) ambtshalve toegevoegde raadsman van wiens diensten de verdachte geen gebruik wilde maken (tenminste) ter zitting aanwezig moet zijn. 'Blijft alleen de vraag of de ongewenste raadsman het recht (in de opinie van Spronken wellicht: de plicht) zou hebben ter terechtzitting niets te zeggen.' Ik kan mij bij die uitgedeelde functie van de raadsman bijna niets meer voorstellen.

De Nederlandse Vereniging van Strafrechtadvocaten heeft onlangs een Statuut voor de raadsman in strafzaken aangenomen. Regels over de taken en verplichtingen van raadslieden in het strafproces, maar ook voorwaarden die de overheid moet garanderen wil een advocaat zijn werk

kunnen doen. Ook dit Statuut is op te vatten als een *stuk van overtuiging*, en ook hier geldt dat *law making in action* vereist dat het draagvlak bij de rechtspraktijk wordt verkregen. Over de wijze waarop en bij wie consultatie zal plaatshebben zijn voorstellen gedaan. U zult hier binnen afzienbare tijd meer over lezen in dit blad.

De VVSA is van oordeel dat de raadsman dient te overleggen met de verdachte over de wijze waarop de verdediging wordt gevoerd. Het staat de raadsman niet vrij de verdediging te voeren op een wijze die strijdig is met de wil van de verdachte. Dat als uitvloeisel van het recht van de verdachte zichzelf te verdedigen. De ultieme partijautonomie. Voldoende stof voor discussie in de consultatiefase. Winst is dat toegewijde specialisten met het Statuut aangeven waar zij voor staan, wat het belang daarvan is voor de samenleving en welke garanties zij van de overheid verlangen.

Het statuut verwijst terecht naar *Basic Principles on the Role of Lawyers*, dertien jaar geleden opgesteld tijdens een congres in Havana (vlak bij Guantanamo Bay!) en aangenomen door de Algemene Vergadering van de VN. De Havana-verklaring laat zich niet expliciet uit over partijautonomie. Volstaan wordt met de instructienorm dat de advocaat altijd loyaal de belangen van zijn cliënt dient te respecteren. Elders is wel bepaald dat *lawyers shall enjoy civil and penal immunity for relevant statements made in good faith in written or oral pleadings or in their professional appearances before a court, tribunal or other legal or administrative authority*.

In het Statuut is ook opgenomen dat de raadsman een grote vrijheid heeft bij het voeren van de verdediging. Het statuut als *svo* overtuigt des te meer na de beslissing van het EHRM in de zaak van mr. Steur. Deze advocaat had een opsporingsambtenaar bekritiseerd en naar het oordeel van het Hof van Discipline tuchtrechtelijk een grens overschreden. Het Europees Hof merkt op dat de tuchtrechter geen poging heeft ondernomen het waarheidsgehalte van de verklaring van de advocaat te toetsen en evenmin de vraag heeft opgeworpen of de advocaat *in good faith* heeft gehandeld. Denk aan de Havana-verklaring. Een jurisprudentieel stuk van overtuiging, wat mij betreft.

Of u nu civiel- of strafrechtelijk bent georiënteerd, neem vooral deel aan het publieke debat. Stukken van overtuiging over proces- en strafrecht horen niet in vreemde handen te raken, want dan raken ze gecontamineerd. Ze moeten in de keten worden gehouden.

83e jaargang – 28 november 2003 – nr. 22
Verschijnt elke twee weken.

Het Advocatenblad is het officiële orgaan van de Nederlandse Orde van Advocaten en wordt uitgegeven door Reed Business Information bv.

De inhoud wordt samengesteld door de van de Orde onafhankelijke redactie, behalve de rubrieken Van de Orde en Disciplinaire beslissingen.

Redactie
mr. drs. G.C. van Daal
mr. W.K. van Duren
mr. Y. van Gemerden
mr. W. Heemskerck
dr. L. Hesselink
mr. P.T.C. van Kampen
mr. A.A.M. van der Meer
mr. O.H. Minjon
mr. P.E.F. Nabben
mr. G.J. van Oosten
mr. L.N.J.B. van Osch
mr. M. Perfors
dr. mr. L.W.M. Wopereis

Eindredactie
Linus Hesselink (RBI), Carin Pijpers (RBI) en
Lucien Wopereis (Orde)

Redactionele bijdragen
t.a.v. L. Hesselink
Reed Business Information bv
Postbus 16500, 2500 BM Den Haag
tel. 070-4415226
fax 070-4415919
e-mail: linus.hesselink@reedbusiness.nl
Bezoekadres: Benoordenhoutseweg 46, Den Haag
Zie www.elsevierjuridisch.nl

Uitgever
drs. J.W. van der Weele

Juridische Vacaturebank
www.jbb.nl

Beeld
Vormgeving: VILLA Y, Andre Klijns
Tekeningen: Floris Tilanus
De Pinguïn: W.C. van Manen

Lay-out/vormgeving
Unit-1, Dmitry de Bruin

Correctie
Sandra Braakmann

Druk
Drukkerij Groen bv, Leiden

Advertenties
Brouwer's Direct Marketing bv
Stekterweg 80 G, 2407 BH Alphen a/d Rijn
tel. 0172-234460, fax 0172-233017
e-mail: bdmbv@euronet.nl
Advertentierieven op aanvraag
Personeelsadvertenties: € 1,89 per mm bij een
kolombreedte van 40 mm
Inzendtermijn afl. 23: 28 november 2003
afl. 1: 26 december 2004

**Nederlandse
Uitgeveroverbond
Groep uitgeverij voor
vak en wetenschap**

Abonnementen

Alle advocaten, leden van de Nederlandse Orde van Advocaten, ontvangen het blad gratis. Voor adreswijzigingen kunnen zij terecht bij de Nederlandse Orde van Advocaten, Postbus 30851, 2500 GW Den Haag (Neuhuyskade 94, 2596 XM Den Haag), tel. 070-3353535, fax 070-3353531.

Niet-leden betalen € 140 per jaarabonnement (incl. BTW en verzendkosten) en voor de jaarband € 15. Studenten 50% korting.

Abonnementen kunnen schriftelijk worden opgezegd tot uiterlijk twee maanden voor beëindiging van het lopende abonnement. Reed Business Information Klantenservice verzorgt de abonnementenadministratie voor niet-leden: Reed Business Information bv, afdeling Klantenadministratie, postbus 808, 7000 AV Doetinchem.

Tel. 0314-358358, fax 0314-349048,
e-mail: klantenservice@reedbusiness.nl
Losse nummers: € 8,50

Advocaten huiverig over normering ontslagvergoeding

De ontslagvergoeding bij ontbinding van de arbeidsovereenkomst gaat omlaag. Hoe precies, is nog niet helemaal duidelijk. Een beleidsmedewerker van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid liet onlangs in Noordwijkerhout tijdens een congres over de toekomst van het ontslagrecht blijken dat het aantal dienstjaren voortaan minder gewicht in de schaal zal leggen.

Lex van Almelo

Wie betaalt de kosten van het ontslag: de werkgever, de werknemer of de gemeenschap? Tot vijftig jaar geleden werden de kosten van het ontslag volledig afgewenteld op de werknemer. Bij de herziening van het ontslagrecht werd met ingang van 1 juli 1954 de ontslagvergoeding geïntroduceerd voor het geval er sprake was van kennelijk onredelijk ontslag en bij ontbinding van de arbeidsovereenkomst wegens gewichtige redenen. De manier waarop die vergoeding wordt berekend, verschilde nadien van plaats tot plaats en tijd tot tijd. Om een zekere uniformering te bereiken, sloegen de kantonrechters enkele jaren geleden de handen ineen. In 1997 introduceerden zij voor ontbindingsprocedure de kantonrechtersformule, die op het eerste gezicht uitblinkt door eenvoud: $A \times B \times C$. De A staat daarbij voor anciënniteit (de hoeveelheid dienstjaren), de B voor beloning (het maandsalaris) en de C voor de correctie-factor. De dienstjaren van werknemers tussen de 40 en 50 tellen voor 1,5, terwijl die van werknemers van boven de 50 de rol tellen. Met de correctie-factor verdisconteert de kantonrechter onder meer de verwijtbaarheid van het ontslag: ligt de oorzaak van het ontslag in de risicosfeer van de werkgever dan loopt de factor soms op tot 2; ligt de oorzaak daarentegen in de risicosfeer van de werknemer dan is de factor 0,5 of lager. In de praktijk blijkt C vrijwel altijd 1 of hoger, want kantonrechters zijn niet gauw geneigd naar beneden af te wijken. Die starre toepassing vinden arbeidsrechtadvocaten als Gijs Scholtens, Rogier Duk, Jos van Vlijmen en Max Keulaerds wel een minpuntje. Maar verder blijkt de formule in de praktijk redelijk te voldoen.

STIJGENDE VERGOEDINGEN

Werkgevers denken daar anders over. Hoewel zij in 2003 naar verwachting 80.000 keer een ontbindingsvergoeding betalen om op afzienbare termijn van

Foto: Jiri Büller

een werknemer af te komen, beklagen zij zich over de hoogte van die vergoeding. Uit de statistieken die Gijs Scholtens bijhoudt op basis van gepubliceerde uitspraken blijkt dat de gemiddelde ontbindingsvergoeding in 2002 (weer) is gestegen (zie *ArbeidsRecht* 2003/2, p. 31-38). Dus hoe verfijnd de kantonrechtersformule ook moge wezen – de uitkomsten zijn gewoon te hoog in de ogen van de werkgevers en het kabinet Balkenende II. Daarom nodigde de zaakgelastigde beleidsmedewerker van het ministerie van SZW de advocaten op het congres *Ontslagrecht in beweging* uit mee te denken over de wettelijke normering van de ontslagvergoeding.

De deelnemende advocaten kwamen daarbij niet verder dan een aarzelend pleidooi voor meer souplesse bij het hanteren van de correctie-factor. Verder beperkte de discussie zich tot de vraag of wettelijke normering überhaupt wenselijk is. Eigenlijk niet, zo vinden de meesten. Maar als het dan toch moet, blijkt de meerderheid er omwille van de democratische legitimatie wel voor dan maar de kantonrechtersformule te codificeren. Want de kantonrechtersformule weerspiegelt weliswaar de 'maatschappelijke opvattingen over een billijke vergoeding' – maar die opvattingen zijn volgens Rogier Duk toch vooral de opvattingen van de kantonrechters zelf.

Tégen codificatie van de formule pleit het risico dat de hoogte van de ontslagvergoeding speelbaar wordt van de politiek, die wellicht weer wat anders wil als straks de recessie voorbij is.

DIKKE BOTERHAM

Maar vooralsnog wordt op het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid serieus gewerkt aan beperking van de ontslagvergoeding. Daarbij wordt

vooral factor A op de korrel genomen, oftewel de gewogen dienstjaren. Als oudere werknemers bij de ontbinding evenveel zouden krijgen als jongere is dat een bezuiniging van tientallen procenten op de ontslagvergoeding. Volgens een meerderheid van de congresserende advocaten moet het toekennen van een ontslagvergunning overigens geen automatisme zijn. De tijd is kortom rijp om de kosten van het ontslag minder bij de werkgever te leggen. Gijs Scholtens is een warm voorstander van wettelijke normering en radicale beperking van de ontslagvergoeding. Hij wil het liefst terug naar het systeem zoals de wetgever dat in 1954 heeft bedoeld: geen vergoeding, tenzij de billijkheid daartoe echt noopt.

Ondertussen betaalt gemeenschap flink mee aan de kosten van het ontslag door zowel de WW-uitkeringen als de preventieve ontslagtoetsing te financieren. Hoewel werkgevers luidkeels klagen over de traagheid van de CWI-toetsing willen zij dit spoor uit het duale ontslagstelsel graag behouden, zo blijkt onder meer uit het advies dat de Stichting van de Arbeid (STAR) deze zomer uitbracht over het (inmiddels drie jaar oude) rapport van de Commissie-Rood. Commissielid Guus Heerma van Voss, hoogleraar sociaal recht in Leiden, weet wel waarom: 'De STAR is voor behoud, omdat het niets kost. In feite geeft de overheid via het CWI gratis advies over hoe de werkgever zich moet indekken tegen juridische procedures. De overheid moet zich afvragen of de gemeenschap dit moet blijven financieren.'

Ook advocaten nemen de vele feilen van het huidige ontslagstelsel voor lief. 'Och, ik verdien er een goede boterham aan,' zei Rogier Duk. En menig advocaat zei hem dat na.

Betere planning van megazaken

Megazaken leggen een steeds groter beslag op de zittingscapaciteit van de gerechten. Een 'eerlijke' verdeling van megazaken over het land laat echter te wensen over. Om te voorkomen dat er A- en B-gerechten ontstaan en om de stroom aan megazaken beter in kaart te brengen, is het Landelijk Coördinatiecentrum Megazaken opgezet. Landelijk coördinator Patricia Kuster: 'Dat is ook prettig voor de advocatuur.'

Michel Knapen

Clickfonds, de Dover-mensensmokkel, de vuurwerkramp en Pieter Menten: het zijn allemaal strafzaken geweest die niet op een achternamiddag door de rechter konden worden behandeld. 'Megazaken' worden het genoemd – al bestond deze term nog niet in de jaren zeventig, toen oorlogsmisdadiger Menten zich voor de rechter moest verantwoorden.

Het zijn deze megazaken die een steeds groter beslag zijn gaan leggen op de zittingscapaciteit van de gerechten. Zó groot, dat het systeem begint te schuren. Tijd voor actie, vond de Raad voor de Rechtspraak, en zo ontstond op 1 november het Landelijk Coördinatiecentrum Megazaken. Het vierkoppige bureau is ondergebracht bij de Rechtbank Rotterdam. De eerste landelijke coördinator is mr. Patricia Kuster, tevens strafrechter te Amsterdam.

Niemand weet hoeveel megazaken – volgens de officiële definitie zijn dat 'strafrechtelijke dossiers die dertig of meer zittingsuren meervoudige Kamer vergen' – er de afgelopen jaren zijn gevoerd. Niet altijd is even nauwkeurig bijgehouden hoeveel uur aan een zaak werd besteed. Wel wordt in diverse onderzoeksnotities een hele waslijst aan problemen rond megazaken opgesomd. Zo beschikt de zittende magistratuur niet over een landelijk overzicht van lopende megastrafzaken, dit terwijl het OM dat wel heeft. Verder maakt de bekostigingssystematiek – gerechten worden afgerekend op het aantal vonnissen – het niet aantrekkelijk grote megazaken te doen, want ze leveren weinig inkomsten op. Dat betekent dat de grotere rechtbanken, die vaker megazaken behandelen, relatief te weinig betaald krijgen voor hun inspanningen. Overigens worden in de toekomst megazaken betaald naar rato van het aantal uren, zodat 'megarechters' moeten gaan tijdschrijven.

Ook worden de ervaringen die deze megarechters hebben opgedaan – zowel juridisch-inhoudelijke als ervaringen op het gebied van organisatie en management – binnen de zittende magistratuur onvoldoende uitgewisseld en gebundeld. Tot slot wordt het als 'onwenselijk' ervaren dat het OM de regie en het initiatief bij de behandeling van megazaken heeft.

VERSTOREND

Met het Landelijk Coördinatiecentrum Megazaken (LCM) moet dat allemaal anders. Het LCM heeft als belangrijkste taak om in al die losse eindjes enige lijn te brengen. Kuster: 'Het LCM laat zien dat de rechterlijke organisatie aan het veranderen is. We kijken nu over de grenzen van de arrondissementen heen. Gerechten gaan meer rekening met elkaar houden. Dat is ook prettiger voor advocaten: zij kunnen meer eenheid verwachten in de wijze waar-

Luxurious hair

De maand november – waarin volgens de overlevering onevenredig veel sterfgevallen binnen mijn familie moesten worden genoteerd en die ik daarom altijd enigszins weggedoken tracht door te komen – leent zich goed voor een gesprek over marketing door advocaten. Andere beroepsgenoten hebben mogelijk een andere associatie en denken bij marketing onwillekeurig aan de lente. Wat hier van zij, kortgeleden bevond ik mij – in een provinciale setting en aan de borreltafel – onder enige collega's en kwam men te spreken over marketing, in het bijzonder de succesvolle marketing door 'anderen'.

Mijn bijdrage aan het debat bestond uit een van-horen-zeggen uitspraak over een cursus waarin de docent, na enig socratisch vragen naar het geheim van 'verkopen' waarop niet het goede antwoord kwam, de aanwezigen toeriep: 'Bent u wel geïnteresseerd in mensen?' En ik vertelde hoezeer ik dat nog altijd een ontluisterende afknapper vind. De *techniek* van verkopen moest toch – sterker, indien iets waard, kón alleen toch – juist hierin bestaan goederen en diensten aan de man te brengen zonder belangstelling voor de afnemers.

Mijn opvatting geldt alleen nog bij advertentiecolportage en verkoop via callcenters; voor andere verkoop moet je houden van je klanten of je raakt niets aan ze kwijt, zo vonnisten mijn gesprekspartners. Daarop verviel ik in gepeins.

Bij succesvolle marketing door advocaten denk ik aan een grote vent (in de provinciale setting nog altijd een vent) die na het eerste bezoek als *business-partner* aan de *business-lounge* van de lokale betaald-voetbalclub, niet met onzekere tred en de omslagen vol pinda's en nagegrijsd door de business-misjopoche naar de auto terugloopt, maar monter wegstapt van de vrienden die hij maakte, met een handvol visitekaartjes en twee afspraken voor nadere kennismaking.

Het heeft iets met houding te maken. Maar ook uiterlijk kan doorslaggevend zijn. Ik weet nog hoe op een kantoor in Amsterdam eens een stel yankees ernstig toegesproken werd door de knapste koppen die het kantoor telde en halverwege een geeuw plotseling in blijde herkenning door de glasruit van de zaal staarde, toen een hunner uitriep: 'Now, that's a lawyer'. Het betrof mr. L.P. van den Blink die langs liep, 1 meter 90, als altijd in een kennelijk duur en te Londen aangeschaft blauw maatpak en als altijd met een feilloos gekamde zilvergrijze *chevelure*, het *luxurious hair* zonder welk je naar verluidt nooit in de Amerikaanse Senaat wordt gekozen en dat in de juridische arena autonoom de bewondering van Amerikanen gaande maakt.

Van den Blink had trouwens meer pijlen op zijn boog. Ik heb hem een – uiteraard Amerikaanse – relatie telefonisch horen geruststellen dat dankzij zijn persoonlijke vriendschap met de president te Rotterdam een hinderlijk beslag aldaar in kort geding zeker zou worden opgeheven ('als maar even een bankgarantie werd gesteld') en dat een ferme brief van zijn hand daarom waarschijnlijk zou volstaan. Zou L.P. het ook in auto's goed hebben gedaan?

Met veel anderen geloof ik dat een goede verkoper alles kan verkopen en dat het meest winstgevend altijd is de verkoop van jezelf, omdat de kosten van aanschaf dan al in het verleden zijn genomen. Maar wat kun je met dat inzicht? Een assurantietussenpersoon voorzien van een mooie kop – maar geen hoofd voor administratieve verplichtingen – een goede dictie en volkomen afwezigheid van twijfel aan het eigen gelijk, heb ik ooit voorgehouden dat hij goed geld kon verdienen als profeet en dat was hij met mij eens, maar hij heeft zich niettemin gestort op het bestrijden van misstanden en bleef arm gelijk hij als tussenpersoon was.

➤ Uiteindelijk ben ik maar naar huis gegaan met onzekere tred, en de omslagen vol pinda's.

op zaken worden aangepakt en behandeld.’

Vooraf bij megazaken is dat van belang. Het technische criterium (dertig uur zitting) is immers niet het enige wat een megazaak onderscheidt van een ‘gewone’ strafzaak. ‘De aanlooptijden verschillen ook. Doorgaans kent een megazaak een langdurig vooronderzoek en hebben rechters een lange voorbereidingstijd nodig. Soms is een bepaalde expertise vereist, soms wordt een reserve rechter achter de hand gehouden. Dit alles kan verstorend werken op de normale gang van zaken. Megazaken leiden ook tot afstemmingen met het OM en de advocatuur over de planning van zittingen. Advocaten wordt dan bijvoorbeeld gevraagd hoeveel tijd ze nodig denken te hebben voor hun preliminaire verweren. Je moet er immers voor zorgen dat advocaten gedurende het hele proces, dus voor een groot aantal dagen echt beschikbaar zijn.’

Nu is niet altijd vanaf het begin duidelijk of een zaak wel zal uitgroeien tot een megazaak. ‘Dat kan gaandeweg zo worden ervaren. Iets kan klein beginnen en uitgroeien tot iets groots maar een aanvankelijk grote zaak kan ook tijdens het onderzoek tegenvallen. Wat het uiteindelijk wordt, is lastig in beeld te brengen. Toch is dat van groot belang om de planning bij de gerechten niet in gevaar te brengen. Daarom is overleg met het OM zo belangrijk.’ Om die reden krijgt ook het OM een landelijk coördinator. Kuster gaat met hem afstemmen of zijn schattingen wel reëel zijn.

Een belangrijke doelstelling van het LCM is om megazaken ‘eerlijker’ over het land te verdelen. De randstedelijke gerechten krijgen er relatief veel, de perifere en kleinere gerechten relatief weinig. Zo zou er een tweedeling in de gerechten kunnen ontstaan. De A-rechtbanken zijn de wat grotere gerechten die veel interessante megazaken doen, meer ervaring kunnen opbouwen, veel media-aandacht vangen en zodoende aantrekkelijker worden voor bepaalde medewerkers, terwijl de B-rechtbanken een beetje achterop raken. ‘Kleinere rechtbanken zoals Assen en Dordrecht willen ook wel eens een megazaak doen’, zegt Kuster, die zelf rechter was in de Clickfondszaak.

RELATIEVE COMPETENTIE

Op dit moment wordt ongeveer tien procent van de zittingscapaciteit van de Nederlandse gerechten besteed aan megazaken. Met de gerechten worden convenanten afgesloten waarin is bepaald dat de grote gerechten maximaal vijftien procent van hun MK-zittingscapaciteit beschikbaar stellen voor megazaken, en de kleinere minimaal zeven procent. ‘Het kan dus zijn dat een gerecht al in de

Patricia Kuster: ‘Omdat gerechten meer rekening met elkaar zullen houden, kunnen advocaten meer eenheid verwachten in de behandeling van de zaken’

eerste maanden van het jaar door die capaciteit heen is’, zegt Kuster. ‘Het is zelfs mogelijk dat een klein gerecht met één megazaak al zijn capaciteit heeft benut.’

Wordt er vervolgens toch nog een zaak aangebracht, dan bekijkt het LCM of de verdachten elders kunnen worden berecht. Nu staan de regels van de relatieve competentie daarbij nog in de weg maar met een wijziging van een algemene maatregel van bestuur op grond van de Wet op de rechterlijke organisatie moet dat probleem zijn opgelost. Daarin worden de rechtbanken en hoven aangewezen als elkaars nevenzittingsplaats. Naar verwachting gaat dat op 1 januari 2004 in.

De plaats waarnaar een zaak wordt verwezen, verloopt via een zogeheten trechtermodel. Er wordt bekeken of er sprake is van een regionale binding, die ook emotioneel van aard kan zijn: het zogenoemde vuurwerk criterium. Kuster: ‘De vuurwerkkramp was zo verbonden met Enschede, dus met het arrondissement Almelo, dat deze nooit in Roermond had kunnen worden berecht.’ Is er geen regionale binding, dan komt de megazaak in aanmerking voor verdeling. Eerst wordt gekeken of er voor deze zaak bijzondere expertise is vereist, en welke rechtbank deze kennis in huis heeft. Vervolgens wordt gekeken of deze rechtbanken zelf wel over voldoende (over)capaciteit beschikken. Tot

slot kan het LCM bij de president van een rechtbank een verzoek indienen of een bepaalde rechter tijdelijk elders kan worden ingezet, omdat deze over een bijzondere expertise beschikt. Iedere rechter is immers bij alle andere gerechten rechterplaatsvervanger. Kuster: ‘Als we dit model volgen, sluit ik geen enkel gerecht uit dat een bepaalde megazaak kan behandelen.’

REISTIJDEN

Hoewel Kuster van mening is dat de werkzaamheden van het LCM uiteindelijk ook gunstig zullen uitpakken voor de advocatuur, kan ze zich ook indenken dat advocaten opzien tegen deze ontwikkeling. ‘Cliënten worden misschien in een ander gerecht berecht, er zijn mogelijk langere reistijden en advocaten krijgen te maken met rechters die ze niet kennen. Aan de andere kant is het prettiger dat een zaak niet in het eigen gerecht op de plank blijft liggen maar – desnoods elders – wordt behandeld. Tenzij een advocaat uit strategisch oogpunt er belang bij heeft dat de zaak niet wordt behandeld en het dossier een keer achter een kast belandt. Maar dat kan ik me niet goed voorstellen. Met dit LCM komen we dicht bij een belangrijke norm: het recht op berechting binnen redelijke termijn.’

Vervolging niet meer zo gründlich

De Duitse justitie heeft langzamerhand de vervolgingsplicht losgelaten. Sinds de jaren zestig wordt er zoveel geseponeerd dat het wel Nederland lijkt. En ook het befaamde Duitse ophelderingspercentage is aan enige ontmythologisering toe.

Zeger Luyendijk, Berlijn

In de somber verlichte wachtruimte van het politiebureau van de Berlijnse wijk Nikolassee kijkt Sabine Bleyer huilerig voor zich uit. Ze is op heterdaad betrapt bij een winkeldiefstal in een nabijgelegen supermarkt en zoals gebruikelijk onmiddellijk opgehaald door de politie. Een cel hoeft ze niet in, want ze werkt rustig mee aan de verdere afwikkeling van haar zaak, die door de dienstdoende 'Wachtmeister' als 'Bagatell' wordt afgedaan. 'Wie steelt er nou een huidcrème', roept hij lichtelijk verontwaardigd naar de jonge vrouw. Samen met de bedrijfsleider van het supermarktfiliaal doet hij aangifte en met een handtekening van de winkeldievegge is de zaak wat de politie betreft 'erledigd' en mag ze weer naar huis. 'Je hoort er nog wel van', roept hij de jonge vrouw toe.

Maar dat is niet zo. Buiten een briefje van de officier van justitie dat haar zaak wegens 'geringe schuld en een gering algemeen belang om te vervolgen' is geseponeerd en de opmerking dat haar misdrijf is opgenomen in het centrale register van het Openbaar Ministerie, hoort Sabine Bleyer niets meer van haar zaak. Het ook in Nederland heersende beeld van een omvangrijke Duitse justitie die met een groot en duur ambtenarenapparaat effectief misdrijven bestrijdt en daarmee een ongeken- de graad van maatschappelijke veiligheid bereikt, strookt al lang niet meer met de werkelijkheid. De alom geloofde hoge ophelderingspercentages van de Duitse politie zijn gebaseerd op 'makkelijke' successen bij veelvoorkomende criminaliteit en worden zelfs door de hoogste Duitse politie- instanties met een korrel zout genomen.

VAN REGEL NAAR UITZONDERING

De effectiviteit van het OM en de rechterlijke macht is ondoorgrondelijk, tot grote irritatie van de Duitse wetgever. Het ontbreekt de Duitse politiek veelal aan duidelijke gegevens waarmee de Duitse justitie scherper bijgestuurd zou kunnen

De Duitse speurder Derrick (Horst Tappert) en zijn Nederlandse evenknie Baantjer (Piet Römer)

Foto's: Kippa

worden, als daartoe de politieke wil zou bestaan. Want tot nog toe heeft geen enkele regering het aangedurfd op het Duitse justitiële apparaat te korten, uit angst voor stemmenverlies. De Duitsers hechten te zeer aan orde en zekerheid, zeker op het gebied van openbare veiligheid. Uit een vorig jaar gehouden enquête door het weekblad *Die Zeit* bleek dat ruim 84 procent van de Duitsers voorstander is van een hardere aanpak door justitie van de criminaliteit in Duitsland. Dit percentage is al jaren onveranderd hoog.

De afgelopen dertig jaar was het beleid er op gericht het beeld van een streng straffende justitie overeind te houden en tegelijkertijd de toenemende druk op het systeem door stijgende criminaliteit te verminderen door een grotere verantwoordelijkheid bij het Openbaar Ministerie te leggen. Het ontgaat de meeste Duitsers dat een veroordeling al lang niet meer de regel, en dat het afzien van strafvervolging door het Openbaar Ministerie

of het stopzetten van een zaak in de rechtszaal niet langer een uitzondering is.

Het beeld van strenge rechters die niet aarzelen te straffen, is overigens onaangestaan. Het wordt dagelijks bevestigd in de vriendenkring of op het werk, waar collega's de rijbevoegdheid ontzegt is of tot een hoge boete veroordeeld zijn voor een 'belediging' van een ambtenaar van de burgerlijke stand. En het is drie dagen per week te zien bij de vele populaire gedramatiseerde rechtszaakprogramma's op zowel de publieke als de commerciële zenders, waar eenvoudige vergrijpen tot zware straffen leiden.

EEN KWART

En dat beeld is op zichzelf niet onjuist. Vier van de vijf zaken die voor de rechter komen leiden tot een veroordeling en die vallen meestal niet mals uit. Maar om een overbelasting van het systeem te voorkomen en niet het overgrote deel van de Duit-

sers tot 'vorbestrafen' te veroordelen, werd in de jaren zestig en zeventig – toen de criminaliteit met soms meer dan twintig procent per jaar steeg – besloten het OM strenger te laten selecteren en soepeler te laten seponeren. De wetgever is er daarbij van uitgegaan dat alleen al het simpele feit dat iemand met de Duitse justitie in aanraking komt voor het overgrote deel van de verdachten van kleine criminaliteit voldoende afschrikwekkend is ze verder op het rechte pad te houden.

Zo werd het reeds in de jaren twintig geleidelijk ingevoerde opportuniteitsprincipe geleidelijk uitgebreid door onder meer verkeersvergrepen als 'Ordnungswidrigkeiten' te bestempelen (en af te doen met een transactie), en de invoering van twee belangrijke seponeringsartikelen, waarin nauw omschreven staat wanneer het OM een zaak kan laten vallen. Daarbij spelen de mate van schuld van een verdachte en het algemeen belang een hoofdrol.

Het heeft ertoe geleid dat van de op dit moment jaarlijks ruim 2,2 miljoen aangiftes met bekende verdachten die het Openbaar Ministerie in Duitsland strafrechtelijk onderzoekt, slechts een kwart wordt omgezet in een dagvaarding of – voor kleinere delicten – een 'Strafbefehl'. Dat is veroordeling van een verdachte van wie de schuld vaststaat, een veroordeling die het OM op basis van het dossier opstelt en door de rechter wordt ondertekend. De rest wordt geseponerd, al dan niet onder voorwaarden (bijvoorbeeld geld voor een goed doel), omgezet in een boete of doorgestuurd naar andere instanties voor afhandeling. Voor een belangrijk deel (ongeveer een derde) gaat het bij de seponeringen om gevallen waarbij onvoldoende aanleiding is voor een vervolging, bijvoorbeeld wegens een gebrek aan bewijs (art. 170 Strafprozessordnung). Maar een groeiend aantal zaken, met bekende verdachten van wie vaststaat dat ze een misdrijf begaan hebben, wordt tamelijk rigoreus op basis van de in 1973 ingevoerde artikelen 153 en 154 StPO uit de rechtszalen gehouden.

NIETS TERUGDRAAIEN

Het OM heeft met het seponerbeleid vooral de groei van het aantal aangiftes opgevangen. Tussen 1981 en 1998 bleef het aantal uitgebrachte dagvaardingen nagenoeg ongewijzigd, het aantal *Strafbefehle* steeg relatief licht in verhouding tot het grotere aantal sepoten.

Welke vergrijpen precies door het OM in toenemende mate geseponerd zijn is niet duidelijk, tot grote irritatie van wetgevende instanties, die evenmin

veel zicht hebben op de uniformiteit van het seponeringsgedrag. Een onderzoek in de deelstaat Nordrhein-Westfalen toonde aan dat door verschillende officieren van Justitie heel uiteenlopend werd geoordeeld over bijvoorbeeld het belang om een winkeldiefstal te vervolgen. De bereidheid te seponeren toont ook grote verschillen per deelstaat. Zo wordt in de zuidelijke deelstaten en Berlijn aanzienlijk minder vaak geseponerd dan in de noordelijke deelstaten. Aanmoedigingen van het ministerie in Berlijn aan de deelstaten die volhardden in de vervolgingsplicht om toch vooral meer te seponeren, worden meestal in de wind geslagen.

Vraagtekens worden ook in toenemende mate gesteld bij de effectiviteit van het *Strafbefehl*. Het is zonder meer duidelijk dat het *Strafbefehl* tot een aanzienlijk lagere belasting van de rechter Amdsgerichten heeft bijgedragen, maar het aantal beroepszaken is de wetgever een doorn in het oog. Dit is

Het OM heeft met het seponerbeleid vooral de groei van het aantal aangiftes opgevangen

een gevolg van het feit dat een bezwaar tegen een *Strafbefehl* altijd terecht komt bij de rechter die het heeft ondertekend, en die is niet snel genegen zijn beslissing terug te draaien. Vaak wordt dan alsnog in hoger beroep de hele zaak van voren af aan overgedaan. De wetgever overweegt nu de beroepsmogelijkheid bij het *Strafbefehl* af te schaffen, wat tot grote protesten bij advocaten en rechtswetenschappers heeft geleid.

GROEN OP STRAAT

Onverminderd van toepassing is de 'vervolgingsplicht' op de politie, die verplicht is elke aangifte serieus te nemen en elk voorval eerst uitgebreid zelf te onderzoeken, of het nou om een dubbele moord gaat of om een simpele aanrijding. Daarbij wordt de wet strikt geïnterpreteerd. Een winkeldief wordt behalve diefstal niet zelden ook belediging van ambtenaar in functie ten laste gelegd wanneer hij het waagt iets over zijn aanhouding te zeggen, of verzet tegen arrestatie als hij niet onmiddellijk meegaat. Achter een simpele aanrijding vermoedt de politie al snel opzet. En wie het waagt zijn auto te verplaatsen zonder toestemming van het bevoegd gezag, maakt zich zonder meer schuldig aan het gevreesde en relatief zwaar bestrafte delict *Fahrerflucht*.

Daarbij is de aangiftebereidheid van de Duitsers ongekeerd hoog. Een domme fout in een prospectus of het opgeven van een te hoog salaris bij een hypotheekaanvraag leidt al snel tot een aangifte bij de politie (die er het tamelijk veel voorkomende delict 'Betrug' van maakt). Het resultaat is een ongekeerd hoog aantal bekende verdachten en daarmee een in Europa bijna ongeëvenaard 'ophelderingspercentage', maar de Duitse politie is de eerste om die cijfers te relativiseren.

Zo schrijft het *Bundeskriminalamt* in zijn jaarlijkse rapportage over de criminaliteitscijfers in Duitsland dat het hoge ophelderingspercentage niets zegt over de 'kwaliteit of de kwantiteit' van de Duitse politie. Het BKA wijst er bijvoorbeeld droogjes op dat het ophelderingspercentage bij woninginbraken maar net boven de 15 procent uitkomt en dat bij vandalisme in één op de vijf gevallen een naam boven water komt. Het gemiddelde wordt geflatteerd door het hoge 'ophelderingspercentage' bij vergrijpen als 'belediging' (goed voor meer dan 150.000 aangiftes in 2002) en winkeldiefstallen. Soms telt de politie gevallen uit voorgaande jaren mee die in het lopende jaar worden opgelost, waardoor een ophelderingspercentage zelfs boven de 100 kan uitkomen. Daarbij geven de politiecijfers verre van het volledige beeld, omdat veel misdrijven door andere opsporende instanties naar het OM worden gestuurd of door het OM zelf worden onderzocht, zoals economische misdrijven (tegen bijvoorbeeld het patentrecht).

Het OM probeert uit vele honderden dikke dossiers die de politie dagelijks stuurt de werkelijkheid te achterhalen. Terughoudendheid bij de politie bij het opnemen van aangiftes zou de last waarmee het OM kampt fors kunnen verminderen, maar de Duitse politieke partijen durven er zelfs niet over te spreken om de politie meer discretionaire bevoegdheden te verschaffen. De veiligheid van iedere burger begint op straat, is algemeen de opvatting, en daar mag niet aan getornd worden. Een aantasting van het veiligheidsgevoel leidt tot vertrouwensverlies in de rechtsstaat en bevordert het in eigen hand nemen van het recht, schrijft het Duitse ministerie van Binnenlandse Zaken in haar periodieke veiligheidsbericht. Daarom moet de staat ervoor zorgen dat de 'burgers niet alleen daadwerkelijk 's avonds op straat kunnen gaan, maar bovendien ook echt geloven dat ze het kunnen'. Daarbij past een duidelijke aanwezigheid van groen, met al het bijbehorende gezag, meent men onverkort in de Duitse Bondsdag.

VERZIN EN WIN

Van de meeste krantenfoto's weet u wat ze tonen – maar misschien is het heel anders dan de eerste blik laat zien.

Verzin een fotobijschrift en mail, fax of schrijf dat naar de redactie.

Binnen: uiterlijk donderdagmiddag 24 december a.s. De scherpste, grappigste, treffendste, ontroerendste inzending wordt beloond met eeuwige roem – publicatie in het volgende *Advocatenblad* – en met een niet onaardige boekenbon (*red.*).

Zie voor het adres van de redactie het colofon voor in het blad.

Grensoverschrijdende advocaat-stagiaires

Op 13 november jl. wees het Hof van Justitie EG arrest in een zaak die de positie van grensoverschrijdende advocaat-stagiaires betreft (zaak C 313/01, Morgenbesser). Het arrest is niet revolutionair, maar zet goed op een rijtje wat de positie is van de grensoverschrijdende stagiaire.

Auke Baas

Mevrouw Morgenbesser had een Frans juridisch diploma en had 8 maanden op een Frans advocatenkantoor gewerkt. Ze verhuisde naar Italië en vroeg bij de balie van Genua de inschrijving als advocaat-stagiaire. De balie weigerde omdat zij niet het vereiste Italiaanse universitaire diploma had. Zij zou dus in Italië haar rechtenstudie nagevoegd over moeten doen.

Morgenbesser ging in beroep en stelde dat advocaat-stagiaire (naast advocaat) een gereguleerd beroep was onder de Diplomarijchlijn (Richtlijn 89/48/EG). In Italië zijn stagiaires ('praticanti') in een apart register, naast het tableau, ingeschreven. Erkenning als advocaat was immers kansloos: dit recht komt slechts toe aan het 'produit fini' met voltooide stage. Dit is gelijk het interessante element van de zaak. Erkenning van de stagiaire als geregle-

menteerd beroep zou betekenen dat het juridisch diploma onder het systeem van de Diplomarijchlijn in beginsel zou zijn erkend, zonder verplichting om de (halve) studie over te doen. Morgenbesser zou dadelijk tot de stage kunnen worden toegelaten.

Net als de adocaat-generaal (die op 20 maart 2003 conclusie nam) verwerpt het Hof deze redenering: advocaat-stagiaire is een leerproces om advocaat te worden, geen zelfstandig beroep.

Het Hof verzacht wel de pil voor Morgenbesser, door de vaste jurisprudentie 'Vlassopoulou' toe te passen op dit geschil. Deze jurisprudentie vereist dat nationale autoriteiten, zoals de balie, buitenlandse diploma's en ervaring moeten onderzoeken en in aanmerking moeten nemen. Het Hof oordeelde dan ook dat de simpele weigering om mevrouw Morgenbesser in het 'praticanti'-register in te schrijven, op grond van het feit dat haar juridisch diploma niet was afgegeven door een Italiaanse universiteit, in strijd was met het Gemeenschapsrecht.

Het dictum is categorischer dan uit de overwegingen voortvloeit. Uit het arrest vloeit m.i. geen verplichting voort om buitenlandse juridische diploma's automatisch te erkennen als inheemse diploma's. Wel is bevestigd dat de 'Vlassopoulou-verplichting' ook bestaat met betrekking tot stagiaires. Het Hof houdt open dat in voorkomende gevallen de gehele

noodzakelijke kennis al in een andere lidstaat kan zijn verworven. Over de inhoud van een dergelijke toets laat het Hof zich niet uit – dit is aan de nationale autoriteiten en de nationale rechter.

De Italiaanse situatie is anders dan de Nederlandse, omdat in Nederland de stagiaire tegelijk advocaat is. Dit sluit de Vlassopoulou-verplichting bij de beoordeling van de kwalificaties voor de stage – en in voorkomende gevallen voor de duur van de stage – echter niet uit.

De auteur is lid van de juridische dienst van het Europees parlement (bijdrage op persoonlijke titel).

Het arrest is te vinden op de site van het Hof, www.curia.eu.int

Ewoud Sanders

Vaktalen zijn erg besmettelijk. Als je in een nieuwe werkomgeving komt, hoor je meestal heel snel welke vaktaal of groepstaal daar gesproken wordt. Groepstaal is niet hetzelfde als vaktaal, maar dat laten we hier nu even rusten. Soms hoor je ook woorden of uitdrukkingen die eigenlijk overbodig zijn. Zo heb ik ooit bij een instelling gewerkt waar het overleg met de baas een *bilò* werd genoemd. Dit bleek een afkorting te zijn van 'bilateraal overleg'. Gewoon een gesprek met z'n tweeën dus. Dat praten met de baas noemde men daar *bilòën*.

In het begin vond ik dat absurd, maar zoals gezegd: vak- en groepstalen zijn hoogst besmettelijk dus voor je het weet ben je ook aan het *bilòën*, terwijl dat in gewoon Nederlands toch simpelweg *praten* heet. De functie van een groepstaal is dat die het groepsgevoel versterkt. Vaktalen hebben doorgaans hetzelfde effect, want de typische woorden en uitdrukkingen van een vaktaal worden meestal door een buitenstaander niet snel of helemaal niet begrepen.

Ook advocaten hebben een eigen vaktaal – daar hebben we het hier vaker over gehad. Het curieuze van de vaktaal van de advocaat is dat die ook is doorgedrongen tot het publieke domein, althans deels. Een *kort geding* is een aanduiding voor een bepaalde juridische procedure, maar het is wel een aanduiding die je bijna dagelijks in de krant kunt lezen. Dat geldt voor veel meer juridische termen. De verklaring voor die alomtegenwoordigheid van juridische termen is niet moeilijk: de hele maatschappij zoals wij die kennen is op juridische fundamenten gegrondvest, dus allicht komt er geregeld wat vaktaal bovenborrelen in de algemene taal.

Vaktaal

Alle vaktaalsprekers krijgen op een gegeven moment te maken met mensen die hun vaktaal niet kennen. Dat geldt voor loodgieters, timmerlieden, elektriciens, noem maar op. Hoe intelligenter de vaktaalspreker, hoe beter hij of zij in staat zal zijn om zijn vakjargon voor de buitenstaander te vertalen. Artsen kunnen bijvoorbeeld niet in potjeslating blijven praten, want dat begrijpen de meeste mensen niet.

Wat mij bij advocaten opvalt is dat zij hun vakjargon vaak slecht kunnen vertalen voor leken zoals ik. Dat komt waarschijnlijk doordat er inderdaad al zoveel juridische taal tot de algemene taal is doorgedrongen. Ze gaan er bijna automatisch van uit dat jij het verschil wel zult kennen tussen bijvoorbeeld *doodslag* en *dood door schuld* – terwijl dat niet per se het geval hoeft te zijn. Natuurlijk, je leest over dit soort dingen in de krant, maar tot hoeveel leken zullen de betekenisnuances van zulke woorden doordringen?

Laatst sprak ik bij een rechtsbijstandsverzekeraar met een advocaat die de overstap van vaktaal naar algemene taal wel heel slecht kon maken. Ik vroeg hem met wat voor soort dingen je nu bij die rechtsbijstandsverzekeraar kon aankloppen. 'Stel,' begon hij, 'je koopt een roerende zaak en binnen zes maanden komt daar een gebrek aan, dan kun je stellen dat dat voor rekening is van de verkoper.'

Een roerende zaak waar een gebrek aan komt. Toen ik hem vroeg wat hij daar in 's hemelsnaam mee bedoelde, bleek hij het over een hond te hebben die dood was gegaan.

Europese richtlijn voor rechtsbijstand bij grensoverschrijdende geschillen

Door de grote verschillen tussen de nationale regelingen van rechtsbijstand ondervinden Europese burgers in grensoverschrijdende geschillen belemmeringen bij de toegang tot de rechter. De Europese richtlijn tot verbetering van de toegang tot de rechter bij grensoverschrijdende geschillen door middel van gemeenschappelijke minimumvoorschriften betreffende rechtsbijstand bij die geschillen (Richtlijn 2002/8/EG van de Raad van 27 januari 2003, PbEG L 26/41 van 31 januari 2003) probeert de belemmeringen te verminderen door informatie te verschaffen over de verschillende Europese bijstandsregelingen en door toekenning van rechtsbijstand in de aangezochte lidstaat, en zo nodig in het woonland van de verzoeker. Kernbepaling is dat de rechtzoekende in een grensoverschrijdende procedure recht heeft op die rechtsbijstand die de lidstaat waar de procedure plaatsvindt, aan eigen burgers verschaft.

Tot de kosten die de staat dient te vergoeden behoren ook die welke direct verband houden met het karakter van het geschil, dus kosten van tolken, de vertaling van de benodigde stukken en reiskosten. Kosten voorafgaand aan het geschil worden door het woonplaatsland vergoed.

Over de materie schreef Mirjam Freudenthal, senior docent-onderzoeker Universiteit Utrecht, een uitgebreide beschouwing <http://www.advocatenorde.nl/newsarchive/mirjam-freudenthal.pdf>. Ze gaat onder andere na hoe Nederland aan de richtlijn kan voldoen. Implementatie van de richtlijn door de lidstaten moet uiterlijk op 30 november 2004 hebben plaatsgevonden.

(advertentie)

FRAUDE?

DÖRR BEDRIJFSRECHERCHE

RECHERCHE- EN ADVISORIEUW

010 - 212 49 23

www.dorr-recherche.nl

Nieuwe president Hoge Raad

Mr. W.J.M. Davids (65) is op 13 november jl. benoemd tot president van de Hoge Raad der Nederlanden. Hij volgt mr. W.E. Haak op die met ingang van 1 mei 2004 om ontslag uit zijn ambt heeft verzocht. Davids is momenteel vice-president bij de Hoge Raad. In 1979 werd hij rechter-plaatsvervanger in Assen, aldaar in 1980 tot rechter benoemd en in 1984 tot vice-president. In 1986 werd hij benoemd tot raadsheer in de Hoge Raad en sinds 1989 is hij vice-president bij dat college.

ORDENIEUWS

Toetsen Beroepsopleiding 9 januari 2004

De toetsen worden afgenomen in de Jaarbeurs, Jaarbeursplein te Utrecht (tel.: 030-295 59 11).

Najaarscyclus 2003 + inhalers:

10.30 - 12.30 uur Burgerlijk Procesrecht

13.30 - 15.30 uur Strafprocesrecht

Alle toetsen worden afgenomen op basis van de meest recente wetteksten.

Stagiaires die in september 2003 met de Beroepsopleiding zijn begonnen, hoeven zich *niet* op te geven. Inhalers/herkansers (stagiaires die vóór september 2003 met de Beroepsopleiding zijn begonnen) dienen zich *zo spoedig mogelijk schriftelijk* (uiterlijk twee weken vóór de toetsdatum) aan te melden. U ontvangt een schriftelijke bevestiging van inschrijving.

Wilt u bij inschrijving duidelijk het volgende vermelden:

- naam, voorletter(s) en geslacht;
- het adres waar de bevestiging naartoe gezonden moet worden;
- uw cursuscode.

Ná de toetsdag ontvangt u een acceptgiro waarmee u het *examengeld* van € 30 per toets (behoudens prijswijzigingen) kunt overmaken. Voor informatie kunt u bellen met de Nederlandse Orde van Advocaten, afdeling Opleiding (telefoon: 070 - 335 35 55 tussen 09.00-12.00 uur).

(Secretariaat Examencommissie)

Succes in Cambodja

Het laatste kwartaalverslag van Legal Aid of Cambodja (LAC) bevat een bericht over de onroerend-goed generaal Nuon Phea in Ratanakkari. Deze kocht voor \$ 35.000 ambtenaren om die hem assisteerden bij bedrog en intimidatie van twee bergstammen, de Jarai en de Tampuan. De generaal had zijn zinnen gezet op het land dat deze bergstammen al generaties lang bewerken. De twee stammen vormen etnische minderheden, zijn analfabeet en spreken geen Khmer (Cambodjaans). Dat vergemakkelijkt bedrog, valsheid in geschrifte en dergelijke. Volgens de stamleden had de generaal voor in totaal 1250 hectare land aan elk daar wonende familie twee kilo zout betaald.

In 1999 beklagden de stammen zich bij de provinciale rechtbank van Ratanakkari. Zij voerden aan dat slechts een enkel stamlid land had overgedragen, en dat de generaal zich bediende van vervalste akten en verklaringen. De Rechtbank koos voor de generaal en de eigendom van het land werd de generaal toegekend.

Toen werd LAC (waarmee Advocaten voor Advocaten sinds 1995 banden heeft) bij de zaak betrokken. Hoger beroep werd ingesteld. Voordat het Hof een oordeel kon vellen, intervenieerden Koning Sihanouk en Premier Hun Sen. De zaak had kritische aandacht getrokken, vooral binnen de internationale gemeenschap in Cambodja.

De behandeling van het hoger beroep werd evenwel voortgezet. Het Hof koos partij voor de stammen, verklaarde de verwerving van de grond door bedrog en valsheid in geschrifte nietig en verleende uitdrukkelijk de landrechten aan de Jarai en de Tampuan. Deze uitspraak wordt gezien als belangrijk precedent en een groot succes voor LAC. De regering blijft echter weigeren de generaal en de omgekochte ambtenaren te vervolgen.

Voor meer informatie over de Stichting Advocaten voor Advocaten kunt u contact opnemen met de secretaris mr. Mirjam Siesling, p/a Janskerkhof 16, 3512 BM Utrecht, tel.: 030-253 71 21, fax: 030-253 70 28, M.Siesling@law.uu.nl ABN AMRO 48 99 38 655, Postbank 4338327

Verzoek ontheffing verplichte opleidingspunten

Ingevolge de Verordening op de Permanente Opleiding 2000 is de advocaat verplicht elk jaar ten minste zestien opleidingspunten te behalen. Van deze verplichting kan de Algemene Raad evenwel, al dan niet onder voorwaarden, geheel of gedeeltelijk ontheffing verlenen. Om voor een dergelijke ontheffing in aanmerking te komen, dient de advocaat zich met een schriftelijk verzoek tot de Algemene Raad te

wenden. Een ontheffing wordt slechts verleend voor het lopende jaar. Om deze reden dient uw verzoek tot ontheffing van de verplichting tot het behalen van de opleidingspunten de Algemene Raad uiterlijk 31 december 2003 te bereiken. Verzoeken ná 31 december 2003 ontvangen, betrekking hebbende op het jaar 2003, worden niet meer in behandeling genomen. Er is derhalve geen coulancetermijn.

ADVOCATEN VOOR ADVOCATEN

KOFI WOODS

Dit voorjaar werd begonnen met financiële steun voor Kofi Woods, een Liberaans advocaat gevestigd in Sierra Leone, en zijn FIDU (Foundation For International Dignity). Deze stichting legt zich vooral toe op behartiging van de belangen van de zeer vele vluchtelingen en displaced persons in de regio. De verleende steun stelde Woods in staat een laptop te kopen, kantoorbenodigdheden aan te schaffen en reiskosten te betalen. Deze en andere steun droeg bij aan een voortpoediges rit van de stichting.

Op woensdagochtend 15 oktober 2003 werd het kantoor overvallen door zes mannen, die de medewerkers bedreigden en dwongen al het voorhanden geld af te geven. Woods in het gezicht sloegen, een groot aantal dossiers vernielden, apparatuur stalen en ook documenten en persoonlijke bezittingen meenam. De overval betekent een zware terugslag voor de stichting. Bij het te bovenkomen daarvan verdient zij ook steun.

MUGRABY

De Libanese advocaat dr. Muhammad Mugraby (zie ook Advocatenblad 16, 17 en 19/2003) is een voormanstand verdediger van de rechten van de mens. Ook oefent hij openlijk kritiek op de macht van Syrië in Libanon, op de politiek van president Tahaou en op het beleid van de Deken van de Orde van Advocaten van Beyrouth (OAB) Me Raymond Chedid (in Advocatenblad 20/2003 afgebeeld op bladzijde 83). Ook noemt Mugraby corruptie corruptie. Syrië, President en Deken willen Mugraby uitschakelen: in 2002 werd hij voor drie jaar als advocaat geschorst, in 2003 van het tabuleu geschrapt en vervolgens enige weken gevangen gezet. Een groot aantal advocaten droeg hem voor als opvolger van Me Chedid, die zelf die voorlichter 'verwierp'. Tegen al deze beslissingen heeft Mugraby beroep ingesteld. Een blik in de dossiers levert een Kafkaësk beeld op. Voorbeeld: de OAB doet recht op grond van regelingen die onbekend zijn, want nooit gepubliceerd.

Mugraby wenst bijstand van Nederlandse advocaten.

LEGAL AID OF CAMBODIA

Legal Aid of Cambodia (LAC) is een advocatenkantoor dat uitsluitend gratis rechtspraak verleent. Het heeft twee hoofd-financiers: Novib, in 1995 door Advocaten voor Advocaten met LAC in contact gebracht, en de Staat der Nederlanden via de Nederlands-ambassade in Bangkok. Als gevolg van de bezuinigingen in Nederland dreigt de bijdrage van die ambassade met de lopende subsidietoede te eindigen. Dat is een treurig perspectief Cambodja is nog lang geen rechtsstaat en gratis rechtspraak – een 'social' grondrecht – is een van de wegen waarlangs die benaderd kan worden. Gratis rechtspraakplanten zijn er bovendien niet of nauwelijks in ontwikkelingslanden buiten Cambodja. Nog een reden om zuinig te zijn op het LAC en het te blijven helpen zich verder te ontwikkelen.

RADHIA NASRAOUI

In L'Autorité Tunisie van 1 november doet Nejib Barrouchi verslag van zijn eerste ontmoeting met de Tunesische advocaat Radhia Nasraoui. In 1994 zit Nejib gevangen in Tunis, aan de muur geketend, halfnaakt en extreem vermagerd door zijn hongersstaking. Op 20 november 1994 ontstent onder de cipiers ontstent die overgaat in paniek. Mens hat een andere toon aan en zegt dat aan alle voorwaarden van Nejib voor beëindiging van de hongersstaking zal worden voldaan. Even later wordt hij naar zijn advocaat geleid. Hij ziet haar voor het eerst en vice versa. Als zij ziet in wat voor toestand Nejib verkeert, scheldt zij bewakers en beulen uit voor misdadigers. Radhia blijft zijn advocaat totdat zij elkaar in de zomer van 1999 terugzien als leden van dezelfde balie.

Radhia komt met treurige regelmatig in het Advocatenblad ter sprake als slachtoffer van een hoelarsenaal wandaden van twee de Tunesische autoriteiten haar leven en werken onmogelijk trachten te maken. Dat heeft zulke vormen aangenomen dat zij nu zelf weer in hongersstaking is (zie Advocatenblad 21/2003, bladzijde 96). Het gaat Radhia niet goed. Misschien sterft haar devijfjaring uit gevangenschap, vorige week van internet-journalist Zouhair Yahyao uit tijdens zijn hongersstaking.

INTERNATIONAL BRIDGES TO JUSTICE

In 1998 verscheen de Amerikaans-Chinese Karen Tse, Klein van stuk, in de Cambodjaanse hoofdstad Phnom Penh met twee emmelkoffies, gevuld met zeep en de gewitte doeken die in Cambodja voor alles gebruikt worden: cadeau voor de gevangenen in een gevangenis nabij Phnom Penh die haar opgetogen en ontroerd begroeten en dankten.

Inmiddels heeft Karen Tse het IEJ opgericht International Bridges to Justice. Deze organisatie richt zich op China, Vietnam en Cambodja. Zij heeft van een grote financier een subsidie gekregen, die onder meer een recent werkbezoek mogelijk maakte aan Gansu, een van China's atms te provincies, vol Tibetaanse en andere vluchtelingen. Daar werd gewone butgets les gegeven in hun rechten. Ook werd toestemming verkregen aan de openbare weg posten op te hangen met de relevante wettelijke in vier verschillende talen en een oproep van rechten gebruik te maken. Geld voor de productie van die posten is er nog niet. Daarvoor wordt een beroep gedaan op Advocaten voor Advocaten.

IEJ zou verder graag zien dat Chinese advocaten naar Nederland kunnen komen voor kennismaking met de rechten van de mens als toegepast in Europa en, omgekeerd, dat Nederlandse advocaten naar China gaan voor het geven van onderricht.

Er staat ons steeds meer te doen. De donaties houden daar niet gelijke tred mee. Wij zullen u zeer erkentelijk zijn indien u ons het nodige mogelijk wilt helpen maken, bijvoorbeeld door overmaking van een bedrag ter waarde van één declarabel uur op rekening 4338327 of 489938655 van de Stichting Advocaten voor Advocaten te Utrecht. De Stichting helpt ook indien u zich voor tenminste vijf jaar bij notariële acte wilt verplichten tot jaarlijkse overmaking van uw donatie. Die is dan volledig aftrekbbaar van het belastbaar inkomen.

Jaarverslag 2002 Curatorium Beroepsopleiding

Bij de invoering van de wettelijke regeling van de Beroepsopleiding werd krachtens art. 9d Advocatenwet een Curatorium ingesteld. Dit houdt toezicht op de Beroepsopleiding en fungeert tevens als college waarbij stagiaires in beroep kunnen komen tegen beslissingen die in het kader van de Beroepsopleiding te hunner aanzien genomen zijn.

Ingevolge de Advocatenwet dient

het Curatorium jaarlijks verslag uit te brengen aan de minister van Justitie. In het Jaarverslag wordt op de taken van het Curatorium ingegaan en worden de behandelde beroepschriften besproken. *U kunt een exemplaar opvragen bij Eva Bloemen, Bureau van de Orde, afdeling Opleiding, Postbus 30851, 2500 GW Den Haag.*

Bestellen per e-mail kan ook:

e.bloemen@advocatenorde.nl

Jonge Balie

Het bestuur van de Vereniging Jonge Balie Zwolle is voor het komende verenigingsjaar als volgt samengesteld. Mw. mr. T.L.P. Nguyen, voorzitter, mr. I. Petkovski, secretaris, mr. A. aan het Rot, penningmeester, mw. mr. V.C. Gall, algemeen lid, mw. mr. S.H. Baas, algemeen lid.

Adres secretariaat: Postbus 322, 7400 AH Deventer, tel.: 0570-619 029, fax: 0570-642 337.

Het bestuur van de Vereniging De Jonge Balie in het Arrondissement Almelo is per 30 oktober 2003 als volgt samengesteld: mr. T.J.H. Zwiens (Theo), voorzitter en portefeuillehouder Opleidingen; mr. K.K.B. Kögging (Karsten), portefeuillehouder Commissies; mr. I.B. ter Woord (Ivo), penningmeester; mr. H.P. Plas (Harke), algemeen lid; mr. W.B.J. Ekkelkamp (Melanie), secretaris. Het postadres is niet gewijzigd: Postbus 2121, 7500 CC Enschede, tel.: 053-433 11 33, fax: 053-482 23 00.

Het bestuur van de Vereniging De Jonge Balie in het Arrondissement Groningen is voor 2003-2004 als volgt samengesteld: mr. L.G. van Dijk (Lars), voorzitter; mr. J.A. Bal (Joris), penningmeester; mr. S.J. van der Veen (Sijbrig), secretaris; mr. E.D. Omvlee (Ellen), algemeen lid (pleitcommissaris); mr. F.J. Bosma (Floris), algemeen lid (activiteitencommissaris). Adres secretariaat: Postbus 96, 9700 AB Groningen, tel.: 050-314 15 12, fax: 050-314 15 13.

AGENDA

Effectief klachten behandelen

Nijhuis en Wibbelink Organisatie Advies organiseert op dinsdag 9 december de cursus 'Effectief klachten behandelen binnen het advocatenkantoor'. De cursus, waarin in het kader van de Permanente Opleiding

vier opleidingspunten zijn toegekend, duurt van 12.30 tot 17.00 uur en zal plaatsvinden te Utrecht. Exacte locatie is nog onbekend. Meer informatie: info@nijhuiswibbelink.nl

Natuurlijk: het politieke primaat ligt bij de Tweede Kamer. Maar na de hobbel van de behandeling door de Eerste Kamer moet de advocaat met het product aan de slag. Maandelijkse reflecties op de Chambre de réflexion.

We waren gebleven bij 28 oktober 2003. Op deze datum vond de voortzetting plaats van de plenaire behandeling van het wetsvoorstel **Verjaring van schadevergoedingsclaims** (26.824). Door dit wetsvoorstel komt de absolute verjaringstermijn voor personenschade te vervallen. Aanleiding voor dit wetsvoorstel is de heroverweging van de verjaringsregeling zoals die is toegezegd in het kabinetsstandpunt (Kamerstuk 25 000 XV nr. 58) over het advies van prof. De Ruiter inzake asbestslachtoffers. Gesignaleerd was dat slachtoffers van asbestgerelateerde ziekten voor een deel geen mogelijkheid hebben om vergoeding van hun schade te vorderen, omdat een eventuele vordering al verjaard is op het moment dat de ziekte zich heeft geopenbaard.

De verjaringstermijn van vijf jaar voor het indienen van een schadevergoeding gaat volgens het wetsvoorstel pas lopen nadat het slachtoffer de omvang van de geleden schade kent en weet wie er voor aansprakelijk is. Het voorstel is op 14 december 2000 met algemene stemmen aangenomen door de Tweede Kamer. De behandeling door de Eerste Kamer wordt niet afgerond. De voortzetting is voorzien op 25 november 2003.

Verder wordt op de 28e oktober behandeld het wetsvoorstel **Vervallen advies van de commissie voor vreemdelingenzaken voor oude zaken** (28.267). Een week later wordt het wetsvoorstel aangenomen bij zitten en opstaan. Dan wordt tevens het wetsvoorstel **Uitvoeringwet EG-insolventieverordening** (28.654), besproken in de vorige aflevering, zonder beraadslaging en zonder stemming aangenomen.

Op dinsdag 11 november heeft de Eerste Kamer de Algemene Financiële Beschouwingen afgerond. De woensdag erna hebben woordvoerders van alle fracties in de Eerste Kamer staatssecretaris Nicolai in tien schriftelijke vragen ter verantwoording geroepen over uitspraken die hij tijdens een debat in de Kamer over het ontwerp voor een Europese grondwet op 4 november 2003 heeft gedaan. In een eerder stadium had de staatssecretaris namens de regering aangegeven dat door toedoen van de regering het budgetrecht van het Europese Parlement (EP) niet zou worden verminderd of het recht op medewetgeving van het EP zou worden vervangen door adviesrecht. Uit een document van het Italiaanse voorzitterschap blijkt inmiddels dat onder andere door de ministers van Economische Zaken en Financiën wel wijzigingen zijn voorgesteld die het budgetrecht aantasten, ook door Nederland. Uiterlijk 14 november dient de staatssecretaris opheldering te geven.

Op de 18e wordt het wetsvoorstel **Verhoging strafmaat structurele discriminatie** (27.792) volledig behandeld. De Vaste Commissie voor Justitie gaat een voorbereidend onderzoek verrichten naar **Wijziging van boek 2 van het Burgerlijk Wetboek in verband met aanpassing van de Structuurregeling** (28.179) en **Wijziging van de Wet op de Rechtsbijstand naar aanleiding van de evaluatie van de Wet op de Rechtsbijstand alsmede aanpassing van de Wet op de rechtsbijstand aan de Algemene wet bestuursrecht** (27.553). Dit is, om misverstanden te voorkomen, niet de wet die tot de beoogde stelselwijziging van de gefinancierde rechtshulp dient te leiden.

In een eerder aflevering van deze rubriek werd reeds het wetsvoorstel **Verhoging opbrengst van griffierechten** (28.740) besproken, het wetsvoorstel waardoor de griffierechten buiten de indexering van 2003 om, nog eens met 15% structureel omhoog gaan. De Vaste Commissie voor Justitie brengt op 18 november haar nader voorlopig verslag in. Meer hierover in de volgende aflevering.

Onveilige seks en hiv

Peter J. Smit

Vrijwilliger werkgroep juridische belangenbehartiging
Hiv Vereniging Nederland

De Hoge Raad heeft recent twee veroordelingen wegens poging tot doodslag vanwege het verzwijgen van een hiv-infectie bij onveilige seks vernietigd¹. Daarbij werd het begrip voorwaardelijk opzet nauwer gedefinieerd. Nu er binnenkort verdere uitspraken zijn te verwachten waarschuwt de Hiv Vereniging Nederland dat door strafrechtelijke veroordeling van onveilige seks van hiv-positieven het virus meer kans krijgt zich te verspreiden en dat een sekspartner kan worden beroofd van de enige 'morning after'-kans.

Over hiv en het strafrecht was onder andere door het strafrechtelijk onderzoek rond Fons Spooren de laatste tijd veel te doen. Juridisch interessanter is dat de Hoge Raad in twee arresten eerdere veroordelingen voor poging tot doodslag heeft vernietigd. Daarbij heeft de HR het begrip voorwaardelijk opzet nauwer gedefinieerd. De aard van het mogelijke gevolg mag niet bepalen of een kans aanmerkelijk is. Ook heeft de HR benadrukt dat de wil van verdachte belangrijker is dan de feitelijke instanties in deze zaken hadden aangenomen.

LEEWARDENSE ZAAK

In de Leeuwardense zaak was sprake van een verdachte die wist dat hij hiv had en die onveilige seks had gehad met twee minderjarige jongens van 13 en 16 jaar zonder zijn hiv-infectie te vermelden. Rechtbank en gerechtshof in Leeuwarden achtten daarbij poging tot doodslag met voorwaardelijk opzet bewezen (naast het tweemaal medeplegen van verkrachting) omdat zij (kennelijk) oordeelden dat de verdachte willens en wetens de aanmerkelijke kans op een dodelijke afloop had aanvaard. De jongen van 16 was gedwongen om de man anaal te penetreren. Vanwege dit laatste feit werd de man voor poging tot doodslag veroordeeld en daarvoor ging hij in cassatieberoep. Voor het gehele feitencomplex kreeg hij 60 maanden gevangenisstraf opgelegd en werd hij tevens veroordeeld tot het betalen van schadever-

Het Anne Frankplantsoen in Eindhoven, foto Peter Hiltz / HH.

Het **voorwaardelijk opzet** is binnen het strafrecht de lichtste vorm van opzet. Voor het vaststellen ervan zijn drie elementen van belang:

1. de kans op een bepaald (strafrechtelijk gekwalificeerd) gevolg bij een gedraging moet aanmerkelijk zijn geweest;
2. de verdachte moet zich van die kans bewust zijn geweest (hierbij kunnen ook feiten van algemene bekendheid een rol spelen); en
3. de verdachte heeft door zijn gedraging het mogelijke gevolg aanvaard of op de koop toe genomen ondanks de tegenmotiverende kracht die voor hem van de kans en het bewustzijn van die kans hadden moeten uitgaan.

goeding aan de slachtoffers.

Zijn raadsman had betoogd dat van voorwaardelijk opzet op de dood van zijn slachtoffer geen sprake kon zijn, omdat de verdachte weliswaar enige kans, maar geen aanmerkelijke kans op het infecteren van zijn slachtoffers had aanvaard. Rechtbank en Hof Leeuwarden hadden bij hun veroordelingen echter aangegeven dat het bij de bepaling van de aanmerkelijke kans om meer zou gaan dan slechts de statistische kans: maatschap-

pelijk ontoelaatbaar gedrag of een meer juridisch-normatieve invulling zou ook van belang zijn voor de bepaling van een aanmerkelijke kans.

GEEN NORMATIEVE INVULLING

De HR wees een normatieve oprekking van de aanmerkelijke kans echter resoluut van de hand in zijn arrest van 25 maart 2003 in deze zaak.² Volgens de HR is er bij onveilige seks door hiv-positieven die hun hiv-status verzwijgen mogelijk sprake van poging tot zware mishandeling maar niet van poging tot doodslag. De man gebruikte virusremmende combinatietherapie. Daarom volgde uit zijn hiv-infectie niet zomaar dat de kans op de dood van die jongens aanmerkelijk was. Volgens de HR volgt uit het hebben van hiv niet automatisch de diagnose van aids. Ook bij de aidsdiagnose volgt tegenwoordig – dankzij de medische ontwikkelingen – niet automatisch de dood van mensen met hiv. De HR stelde vast dat het hof in Leeuwarden de kans op de dood onvoldoende had onderbouwd. Uit de bewijsoverwegingen van dat hof kon niet zomaar volgen dat de verdachte wist dat de gekozen sekstechniek een infectierisico met zich bracht. Bovendien had het hof de bewuste schuld ten onrechte niet uitgesloten.³ Daarom heeft de HR de veroordeling van het gerechtshof vernietigd en de zaak op dit punt voor nieuwe behandeling verwezen naar het gerechtshof te Arnhem. Dit hof moest onderzoeken of er sprake was geweest van poging tot zware mishandeling. Hof Arnhem heeft die zaak inmiddels opnieuw behandeld en uitspraak gedaan. Daarover hierna meer.

HAAGSE ZAAK

Deze zaak betrof een man met hiv die deelnam aan onveilige seks met twee vrouwen en daarbij zijn hiv-status verzwegen. Evenals in Leeuwarden achtten rechtbank en het gerechtshof te Den Haag poging tot

doodslag bewezen. Ook de raadsman in deze zaak voerde het verweer dat niet bleek, althans niet aannemelijk was, dat de verdachte willens en wetens de aanmerkelijke kans op een dodelijke afloop had aanvaard. Bovendien meende ook de raadsman van deze verdachte (die combinatietherapie kreeg) dat de vraag naar de mogelijke kans op de dood ten gevolge van infectie met hiv gerechtvaardigd was. Beide Haagse colleges hadden de man veroordeeld tot 30 maanden gevangenisstraf (waarvan 10 maanden voorwaardelijk) en tot het betalen van schadevergoeding aan de aangeefsters.

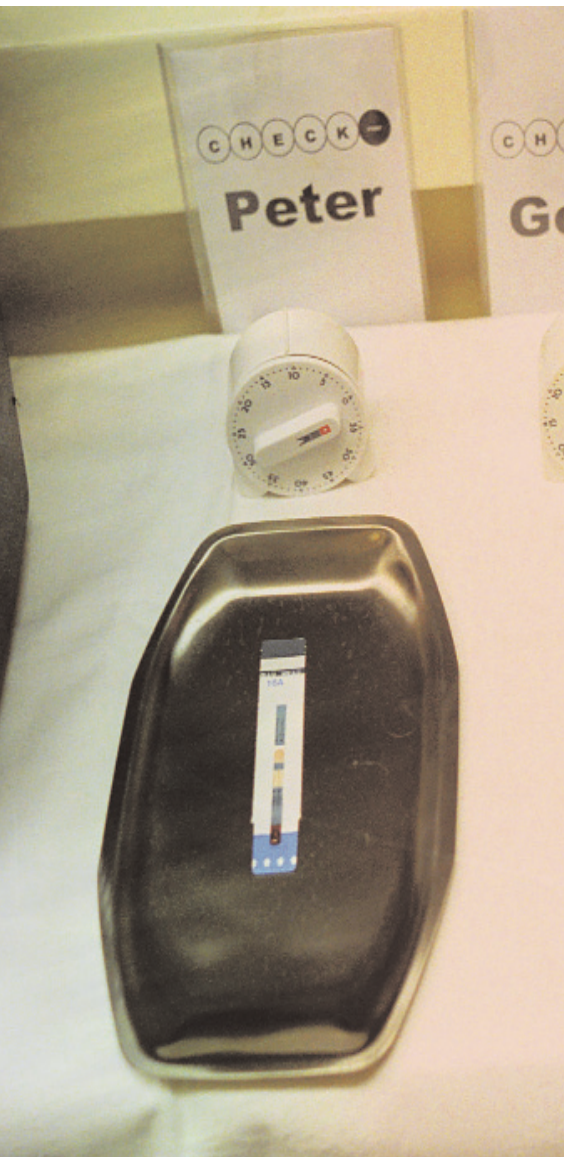
De HR volgde in dit cassatiearrest⁴ van 24 juni 2003 zijn eigen jurisprudentie over de Leeuwardense zaak. Hij vernietigde de bestreden veroordeling en verwees de zaak voor nieuwe behandeling naar het Amsterdamse hof.

INFECTIEKANS

Interessant is dat de HR in de Haagse zaak aangaf dat hij de infectiekans van hiv van 1 op 250 à 300 wel als een aanmerkelijke kans op infectie ziet. Overigens hadden de raadslieden van verdachten in beide zaken terecht betoogd dat de kans op hiv-overdracht veel geringer was omdat verdachten een combinatietherapie van virusremmers gebruikten. Bij beide verdachten was daardoor geen sprake meer van aantoonbaar virus in het bloed. Daarmee is de hiv-infectie nog niet genezen, maar het vermindert de infectiekansen vermoedelijk met een factor 10. In de bewijsoverwegingen van de rechterlijke fora is hier ten onrechte weinig aandacht aan besteed.

TOCH 'POGING TOT ZWARE MISHANDELING'

Bij de nieuwe behandeling van de Leeuwardense zaak kwam de infectiekans weer aan de orde. De getuige-deskundige die ook bij de eerdere behandeling van deze zaak was gehoord was prof. dr. S. Danner, voorzitter van de (artsen)vereniging van aidsbehandelaren. Deze gaf aan dat het nog niet zo eenvoudig is om een infectiekans vast te stellen. Men rekent in klassen van waarschijnlijkheid en hij waagde zich in deze zaak niet aan precieze uitspraken. Desalniettemin oordeelde het Arnhemse hof in zijn arrest van 30

Bloedonderzoek

HVN BIEDT JURIDISCHE EN MEDISCHE EXPERTISE AAN

De HVN volgt de wetenschappelijke ontwikkelingen rondom het virus, de infectiekansen en de behandelmogelijkheden op de voet. De feitelijke infectiekansen kunnen (veel) lager liggen dan tot nog toe door de rechter werd aangenomen, afhankelijk van onder andere de tijdsduur waarin iemand virusremmende combinatietherapie gebruikt en van de aard van het seksuele contact. De HVN stelt daarom aan advocaten die hiv-positieven bijstaan in strafrechtelijke procedures, de laatste wetenschappelijke inzichten op het gebied van het virus en de infectiekansen gratis ter beschikking. De vereniging heeft een stafmedewerker medische zaken en vrijwilligers voor juridische zaken, die de advocatuur in individuele strafzaken kunnen bijstaan om te bezien in hoeverre een realistisch ingeschatte infectiekans in een specifieke zaak aanleiding kan geven tot bijzondere juridische verweren. HVN heeft hiertoe inmiddels contact opgenomen met de vereniging van strafrechtadvocaten. Eenieder die als raadsman/vrouw in een dergelijke strafzaak moet optreden kan met de HVN contact opnemen: 020-616 01 60; info@hivnet.org

juni 2003⁵ merkwaardigerwijze dat er wel degelijk sprake was geweest van poging tot zware mishandeling met voorwaardelijk opzet. Merkwaardig omdat de HR immers ook had aangegeven dat mogelijk de wilsovertuiging van verdachte niet op een hiv-infectie van zijn slachtoffer gericht was geweest. De verdachte veronderstelde, al dan niet terecht, dat hij door zich anaal te laten penetreren door het slachtoffer nagenoeg geen infectiegevaar voor het slachtoffer zou opleveren. Bovendien vond de HR dat het vorige hof ten onrechte de bewuste schuld buiten beschouwing had gelaten. Het Arnhemse hof legde de Leeuwardense verdachte voor het hele feitencomplex 57 maanden celstraf op. De verdachte is er dus door een andere strafrechtelijke grondslag drie maanden op vooruit gegaan: hij heeft inmiddels ten tweeden male cassatieberoep ingesteld.

CONTRAPRODUCTIEF

De Hiv Vereniging Nederland (HVN), de belangenvereniging van mensen met hiv en aids en betrokkenen, volgt de strafrechtelijke ontwikkelingen met grote zorg. HVN en andere organisaties binnen de aidsbestrijding stellen zich op het standpunt van UNAIDS, het orgaan van de Verenigde Naties dat de aidsbestrijding wereldwijd coördi-

neert. Het vervolgen van hiv-positieven bij onveilige seks is contraproductief voor de hiv-preventie. Volksgezondheids-overwegingen en *public health*-wetgeving zijn hiervoor veel belangrijker en effectiever.⁶ HVN meent dat alleen indien het virus doelbewust als wapen wordt ingezet, er sprake mag zijn van strafrechtelijke vervolging.

Vervolging van onveilige seks van hiv-positieven die hun hiv-status geheimhouden, zet een strafrechtelijke premie op het niet-uitvoeren van een hiv-test. De veroordelingen maken gedrag strafbaar waarbij de kennis van de eigen hiv-status een cruciale rol speelt: mensen zullen zich niet meer laten testen uit angst dat zij – als zij wéten dat zij seropositief zijn – geen onbeschermd contact meer kunnen hebben. Een ander te voorzien gevolg is dat men uit angst voor vervolging ná onbeschermd seks de sekspartners in het ongewisse laat, met nog meer kans op de verspreiding van het virus. Die ander heeft immers deelgenomen aan een onveilig sekscontact en ook dat hoeft niet eenmalig te blijven. Ten derde is er na een onbeschermd contact altijd nog de mogelijkheid van PEP, post-expositie prophylaxe, een kortdurende combinatietherapie van virusremmers die, mits begonnen binnen 72 uur na het incident, infectie met een zeer grote kans kan voorkomen. Strafrechtelijke veroor-

delingen kunnen een sekspartner beroven van de enige ‘morning after’-kans.

Uiteindelijk zal een vals gevoel van veiligheid in de maatschappij kunnen ontstaan: als onveilige seks bij een bekende (maar verzwegen) positieve hiv-status wordt vervolgd, ligt het in de rede om te verwachten dat aanbieders van onveilige seks hiv-negatief zullen zijn. Immers, men wacht zich wel voor het gevang, denken degenen zonder hiv of degenen die hun eigen hiv-status niet kennen. In Nederland, waar volgens de WHO meer dan de helft van de geschatte 18.000 hiv-positieven van de eigen hiv-status niet op de hoogte is, is dat een beangstigende ontwikkeling. De basis van de in ons land redelijk succesvolle aidsbestrijding was een gelijke verantwoordelijkheid voor het veilig houden van sekscontacten. Daarbij was de eigen hiv-status of kennis daarvan op zich niet van belang. Dit maatschappelijk lang aanvaarde principe wordt nu doorbroken zonder dat daarvoor een goede aanleiding aanwezig is. Dat is zeer spijtig. ●

NOTEN

- 1 Eerder schreef mr. J. Boksem, advocaat te Leeuwarden, over deze twee zaken in dit blad: *Advocatenblad* 2001-7, van 6 april 2001, 2001-11 van 8 juni 2001 (over een Arnhemse zaak) en een samenvattend artikel in *Advocatenblad* 2001-16 van 21 september 2001, waarin de Haagse zaak in eerste aanleg en de Leeuwardense zaak in tweede aanleg werd besproken.
- 2 NJ 4 oktober 2003, nr. 552 (met zeer interessante noot van YB) en *Nieuwsbrief Strafrecht* 2003, nr. 162, tevens gepubliceerd op www.rechtspraak.nl
- 3 In de noot van mr. Y. Buruma bij de publicatie van dit arrest wordt daar uitgebreider op ingegaan. Zie ook het korte artikel van mr. S.L.J. Janssen: ‘Onbeschermd seks en opzeg: geen normatieve uitleg, wel normativeren’ in *NJB* 2003, nr. 37 van 17 oktober 2003, p. 1954-5.
- 4 NJ 4 oktober 2003, nr. 555 tevens gepubliceerd op www.rechtspraak.nl
- 5 NJ 11 oktober 2003, nr. 581, *Nieuwsbrief Strafrecht* 2003, nr. 292, tevens gepubliceerd op www.rechtspraak.nl
- 6 Zie het *policy paper: Criminal Law, Public Health and HIV Transmission*, UNAIDS, Genève, juni 2002. Zie ook de zeer informatieve website: www.unaids.org waar dit document mogelijk nog gedownload kan worden als pdf-bestand.

Er kan een vals gevoel van veiligheid ontstaan als onveilige seks bij een bekende positieve hiv-status wordt vervolgd, omdat men denkt dat de ander zich wel wacht voor het gevang

Hoe lang kunt u een zieke werknemer missen?

Als een werknemer langdurig ziek wordt, is dat voor niemand leuk. Gelukkig is er met een Ziekengeldverzekering al veel geregeld. Maar volgens ons houdt het daar niet op. Daarom bevat onze Ziekengeldverzekering het Verzuim Management Pakket. Een actueel pakket aan ondersteuning dat inspreekt op uw wettelijke verplichtingen. Zo krijgt u hulp van het reïntegratie bedrijf Hleerpunt bij het opstellen van het verplichte reïntegratieplan. En bij

het uitvoeren ervan. Over de kosten van deze professionele aanpak hoeft u zich geen zorgen te maken, die betalen wij. Zelfs de kosten van reïntegratie behandelingen worden voor een groot deel door ons vergoed. Het gaat ons erom dat een werknemer zo snel mogelijk weer aan de slag kan. Dat is beter voor de werknemer. En beter voor u. Neem voor meer informatie eens contact op met uw verzekeringsadviseur of kijk op www.nn.nl

De Ziekengeldverzekering die zorgt voor een snelle reïntegratie.

Het gevaar dat J.P.H. Donner heet

Som der maatregelen

De beleidsdaden en uitspraken van minister Jan Piet Hein Donner van Justitie ondervinden de laatste weken enig verzet. Tot de herfst was het echter stil, misschien omdat Donner bij andere juristen over veel krediet beschikt. Toch had de oplettende burger al heel wat donkere kanten van de veelgeprezen jurist kunnen zien. Hollands Maandblad publiceerde eind van de zomer Rik Smits' beschouwing over Donners maatregelen en voorstellen (2003, 8/9), die we hier bewerkt weergeven. 'Hoe diepgaand onder Donner de rechtszekerheid van doodgewone, onschuldige Nederlanders wordt aangetast, wordt pas duidelijk wanneer we al zijn maatregelen in hun onderlinge samenhang en als optelsom bezien'.

Rik Smits
publicist

bedreigt civil society

Bij alle ketelmuziek in het huidige mediatijdperk gebeuren de belangrijke dingen nog altijd op de achtergrond, sluipend en haast ongemerkt. Dingen zoals de opkomst van mr. J.P.H. Donner, die na een dienstbare opmars door de ministeries van Economische Zaken en Justitie, de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid, de Raad van State en het ministerschap van Justitie inmiddels welhaast per ongeluk heel dicht naast de premierzetel zit, en soms er al met één bil op.

Met zijn eeuwig drielidig grijs, zijn beschaafde optreden en niet te vergeten zijn even degelijke als oer-Hollandse fiets geldt de CDA-jurist Donner als de verpersoonlijking van gereserveerd fatsoen, en van ouderwetse normen en waarden. Uiterlijk is hij de tegenpool van de luidruchtige volksheid die ruim een jaar geleden in het kielzog van de leefbaren en Pim Fortuyn de politiek binnenbanjerde, de antithese van de exuberante dassen van 'Pim', het luidruchtige brilletje van Hoogendijk en de parvenu-Bentley van Heinsbroek. Zo bezien was hij de perfecte remplaçant voor de voortijdig gesneefde Benk Korthals in het kabinet-Balkenende I. 'Wijs' noemde men de nieuwkomer. En wijsheid, daar konden we in die dagen wel wat van gebruiken.

Wijsheid is voor een minister van Justitie zeker een vereiste. Hij beheert immers de grondvesten van onze samenleving: ieders rechtszekerheid tegenover elkaar, tegenover de staat en, voorzover mogelijk, tegenover andere staten, waarzonder er veiligheid noch welvaart kan bestaan. Donners voorganger Korthals had groot respect voor die grondvesten, al werd dat nauwelijks begrepen en opereerde hij niet altijd even gewiekst. Van Donner werd voetstoots aangenomen dat het op dit punt wel snor zat, maar dat is een rampzalige vergissing gebleken. De minister van Justitie J.P.H. Donner, zo blijkt reeds een jaar na zijn aantreden, maakt meer kapot dan ons lief is.

De voormalig informateur trad aan als minister op 22 juli 2002, ruim na het hoogtepunt van de veiligheidspsychose die Den Haag na de moord op Fortuyn had bevangen. Hij had dus alle gelegenheid gehad om van een afstandje het gedoe aan te kijken en zich niet te laten meeslepen in het paniekvoetbal dat tot dieptepunten leidde zoals het barricaderen van het torentje en bodyguards in de vergaderzaal van de Tweede Kamer. Toch deed hij niets om de verhitte, weinig rationele discussie over 'veiligheid' in kalmer, beter doorzicht vaarwater te brengen. In tegendeel, grosso modo heeft Donner in zijn eerste jaar als minister de al bij de politiek, de politie en het Openbaar Ministerie sluimerende repressieve en de rechtsstaatondermijnende tendensen eerder versterkt dan gematigd.

Gedurende het afgelopen jaar kwam onder zijn verantwoordelijkheid in hoog tempo een reeks maatregelen, voornemens en wetsontwerpen tot stand, die elk apart al hier en daar wenkbrauwen omhoog deden gaan. Over bijna elk ervan afzonderlijk is ook wel bericht. Soms uitvoerig, vaak sussend, af en toe zeer kritisch. Maar hoe diepgaand onder Donner de rechtszekerheid van doodgewone, onschuldige Nederlanders wordt aangetast, dat wordt pas duidelijk wanneer we al zijn maatregelen in hun onderlinge samenhang en als optelsom bezien. Om dat verontrustend overzicht te krijgen, is het nodig te relatie te bekijken tussen de doelen die officieel met de wetgeving en maatregelen worden nagestreefd en het realiteitsgehalte daarvan, de argumenten waarmee zij verkocht worden (of het gebrek daaraan), alsmede de voorwaarden waarin al dan niet is voorzien. En het is bovenal nodig 'de harde cijfers' in ogenschouw te nemen die de werkelijkheid weergeven waarop het justitiële beleid gestoeld heet te zijn. Pas dan wordt de beklemmende visie duidelijk die de machtigste minister van Nederland op onze samenleving heeft.

VEILIGHEIDSPLAN

Veel van de maatregelen waar het om gaat, staan vermeld in het rapport *Naar een veiliger samenleving* van oktober 2002, beter bekend als het 'veiligheidsplan', waarvan Donner in elk geval formeel de voornaamste auctor intellectualis is. De belangrijkste doelstelling van dat plan is 'het bewerkstelligen van een trendbreuk. De huidige trend in criminaliteit en overlast moet worden omgebogen, en dan met name voor die categorieën misdrijven en overlast die de burger rechtstreeks raken.' Let wel, de nadruk in het plan ligt dus op veelvoorkomende misdaad, niet op de spraakmakende maar op het totaal bijna onzichtbaar kleine fractie superzware misdrijven als moord, die zich voor een flink deel bovendien binnen een kleine kring van zware criminelen voordoen en daardoor de burger niet of nauwelijks raken. Een en ander wordt geconcretiseerd als een 'vermindering van de criminaliteit en overlast in de openbare ruimte' met een vijfde tot een kwart omstreeks 2006 – jongeren en de inmiddels befaamde veelplegers zijn daarbij het voornaamste doelwit.

Niemand kan natuurlijk tegen zo'n voorname zijn, maar helaas begint het plan meteen op twee gedachten te hinken. De trendbreuk moet namelijk niet alleen in de feiten merkbaar worden, maar 'vooral ook subjectief, in de "gevoelstemperatuur" voor de burger'. Nu liggen er plots twee totaal verschillende, misschien wel strijdige doelstellingen voor. Doelstellingen ook, waarvan het de vraag is in hoeverre ze haalbaar zijn.

Grote scepsis is geboden als het gaat om de objectieve doelstelling van het veiligheidsplan. In het rapport zelf wordt gesteld dat de meerplegers en veelplegers, thans tezamen de helft van alle verdachten, goed zijn voor zestig procent van de opgehelderde misdrijven. Aangenomen dat die percentages ongeveer kloppen voor alle misdrijven, dus inclusief de niet-opgehelderde, dan wordt dus zo'n veer-

tig procent van alle misdrijven gepleegd door mensen die min of meer eenmalig over de schreef gaan en erop meppen, iets vernielen of iets achterover drukken. Daar zal zonder heel draconische maatregelen weinig aan veranderen, stress is nu eenmaal stress en zwakke momenten zijn ook niet uit te bannen.

Een structurele vermindering van de misdaad moet daarom vooral komen van de meerplegers en veelplegers, kortom de echte criminelen – die opereren ook bijna per definitie in de openbare ruimte, waar veel van die eenmalige uitglijdert juist binnen de privé-sfeer plaatsvinden. Het plan legt het accent dus op de goede plaats, maar een verlaging over de hele linie met een kwart komt dan wel bijna neer op *halvering* van de activiteiten van het professionele boevengilde.

Dat lijkt wel heel hoog gegrepen, zeker omdat we momenteel geen ongebruikelijke piek in de misdaad beleven. Wie de statistieken van het Centraal Bureau voor de Statistiek bekijkt, de betrouwbaarste gegevens die beschikbaar zijn, ziet dat de misdaadcijfers gecorrigeerd voor de bevolkingsgroei al minstens tien jaar lang ongeveer gelijk zijn. Dat geldt zowel voor wat burgers zelf zeggen te ondervinden als voor de aantallen die de politie opgeeft als bij haar bekend. De getallen schommelen uiteraard van jaar tot jaar, soms zelfs sterk, maar een duidelijke trend is niet aanwijsbaar, of het moest een gestage daling van het aantal diefstallen zijn waar een ongeveer even grote stijging van het aantal vernielingen tegenover staat. Concreet: in 1992 ondervonden elke duizend Nederlanders naar eigen zeggen 455 misdrijven, vorig jaar waren dat er 454. Daarvan raakten er respectievelijk 139 en 153 bij de politie bekend. Het lijkt er dus op dat de misdaad in absolute zin een stabiel gegeven is, maar dat we ietsjes gauwer de politie bellen.

Ook onderzoek van het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum, een onderzoeksafdeling van het ministerie van Justitie zelf, bevestigde deze maand nog dat het aantal Nederlanders dat slachtoffer wordt van een misdrijf 'sinds enkele jaren redelijk stabiel' is.

DUBBEL

Zo wordt duidelijk waarom in de dubbele

doelstelling van het veiligheidsplan dat woordje 'vooral' gebezigd wordt. Het gaat 'vooral' om de subjectieve veiligheid, omdat de feitelijk meetbare doelstelling domweg onhaalbaar is en, zo bleek al afgelopen mei, niet eens serieus bedoeld. Een belangrijk punt in het plan zijn de 80.000 'opsporenswaardige' en vervolgbare aangiften die jaarlijks bij gebrek aan capaciteit bij politie, het OM en de Rechterlijke Macht 'op de plank blijven liggen'. Dat is maar liefst een kwart van het totaal, waaronder zeer ernstige zaken zoals mensensmokkel. Aan die gênante vertoning moet uiteraard een eind komen, dus stelt het veiligheidsplan dat het verschijnsel in 2006 moet zijn verdwenen. Maar hoe? Geen van de concreet voorgenomen maatregelen is in dit opzicht relevant, men stelt slechts prestatieafspraken met de politie in het vooruitzicht. Die moet het dan verder maar uitzoeken.

Als Donners beleid niet tot daadwerkelijke, 'objectieve' verbetering kan leiden, zou het dan ten minste lukken om dat andere doel, de verbetering van die 'gevoelstemperatuur' te realiseren? Daar lijkt grote behoefte aan, de media staan al jarenlang bol van de onveiligheidsgevoelens die Nederland 'steeds meer' in hun greep zouden hebben.

De media wel. Maar hoe zit het met de echte beleving? Daarover vinden we niets in het veiligheidsplan, noch in andere uittalingen van minister Donner, zijn uitvoerders en zijn politieke medestanders. Toch zijn er op dat stuk merkwaardige dingen aan de hand. De meest in het oog lopende uitingen van gevoelens van onveiligheid van de laatste jaren zijn de stille tochten en het offeren van waxinelichtjes en knuffels op plaatsen waar tragische gebeurtenissen hebben plaatsgevonden. Het begin van dit nieuwe sociale ritueel is nauwkeurig te bepalen: augustus 1996, toen vrijwel tegelijkertijd het begin van de affaire-Dutroux in België en het doodschoppen van Joes Kloppenburg in de Amsterdamse

Voetboogstraat voordien ongekend emotionele en wijdverbreide reacties teweeg brachten. Latere gevallen van 'zinloos geweld', de rampen in Enschede en Volendam en de moord op Fortuyn werden op soortgelijke wijze beleefd. Dit nieuwe, immer breed gecoverde anonieme rouwen bevestigt keer op keer de indruk dat heel Nederland zich in angstige onzekerheid aan elkaar vastklampt.

Maar tegelijkertijd laat de Sociale Monitor van het CBS zien dat het percentage Nederlanders dat vindt dat er in zijn buurt plekken zijn waar je 's avonds liever niet komt, een goede maat voor het gevoel van veiligheid in de dagelijkse omgeving, juist tussen 1995 en 2001 niet is gestegen (er is zelfs een daling van 34 procent naar 30 procent, maar die moet waarschijnlijk worden toegeschreven aan een tussentijdse verandering van de meetmethode).

Hoe is dat te rijmen? Deels doordat 'niks aan de hand' zowel in de media als in de politiek niet scoort. De paradox is ook te verklaren omdat de onveiligheidsgevoelens vooral worden veroorzaakt door de gruweldaden van een verre Waalse Belg, een paar schokkende gevallen van zinloos geweld, een paar uitzonderlijke rampen, een politieke moord en terreuraanslagen en oorlog in verre buitenland. Allemaal dingen die wel dreigend zijn als onweerswolken aan de einder, maar met een trefkans kleiner dan die van de jackpot in de staatsloterij. Het zijn ook bijna allemaal dingen waarop de Nederlandse politie en justitie evenveel greep hebben als op het weer.

LICHTZINNIG

Afgezien van weinig verrassende voornemens als meer aandacht voor afglijdende jongeren en betere handhaving van de leerplicht, blaft Donner met zijn strijdplan derhalve tegen de verkeerde boom. Maar ondertussen blaft hij wel hard en bijt hij ook geducht in de kuiten van de onschuldige burgers die hij juist moet

*Donner heeft de bij politiek, politie en OM
sluimerende rechtsstaatondermijnende
tendensen eerder versterkt dan gematigd*

beschermen. Want veel van de maatregelen in en rond het veiligheidsplan vormen een lichtzinnige aanslag op ooit duur bevochten burgerlijke rechten en vrijheden, stuk voor stuk hoekstenen van onze samenleving, en van elke *civil society*.

De voornaamste boosdoeners in dezen zijn makkelijk aan te wijzen, hoewel ze tot opmerkelijk weinig fundamentele oppositie hebben geleid in het parlement en de media. Het gaat om de identificatieplicht, het preventief fouilleren, de voorgenomen themaregisters, de wens om op onduidelijke gronden verkregen

'bewijs' in de rechtszaal toe te laten, en het gunnen van grote vrijheden aan buitenlandse – lees Amerikaanse – opsporingsbeambten op Nederlands grondgebied. Bij de behandeling van de Justitiebegroting dit najaar nam de stroom kwetsieuze wetsvoorstellen nog verder toe. Zo hoeft de rechter in zijn vonnis de bewijsmiddelen niet meer te analyseren als een verdachte heeft bekend; hij kan volstaan met een opgave ervan. Diezelfde rechter krijgt meer mogelijkheden als hij verzoeken om getuigen op te roepen wil afwijzen. En hij kan vaker voorlopige hechtenis opleggen – terwijl

die praktijk nu al uiterst twijfelachtig is (zie het vorige nummer van dit blad). En dan kunnen we ons voor komend jaar alvast verheugen op wetsvoorstellen voor terroristische misdrijven, verhoging van strafmaxima voor bepaalde delicten en de verruiming van de strafmaxima bij recidive.

Lichtzinnig zijn de maatregelen omdat ze een behoorlijke argumentatie ontberen. Zelfs de politie zag een jaar geleden helemaal niets in een algemene draagplicht voor identiteitspapieren, maar toch gaat die er komen. Praktische en principiële argumenten ertegen zijn in overvloed aangevoerd, en ook de eerste gevallen van het machtsmisbruik dat zo'n verplichting nu eenmaal onherroepelijk oproept zijn al bekend. Daartegenover staat nog altijd niet één concreet en geldig argument vóór - of het zou moeten zijn dat de minister meent dat men een crimineel aan zijn rijbewijs kan herkennen. Zulks – net

Veel van de maatregelen van het Veiligheidsplan vormen een lichtzinnige aanslag op ooit duur bevochten hoekstenen van onze samenleving, en van elke civil society

zomin als enig ander argument - staat niet vermeld in het veiligheidsplan, dat de plicht slechts aankondigt zonder ook maar een woord te wijden aan het nut ervan of de reden ervoor. Letterlijk de enige toevoeging is de bizarre zinsnede dat burgemeesters de bevoegdheid krijgen om te bepalen wanneer men zijn papieren moet kunnen tonen. Blijkbaar is de algemene identificatieplicht toch weer niet zo algemeen, of wordt er onder Donner gewoon nonchalant nagedacht over zo'n ingrijpende en belastende maatregel?

Het preventief fouilleren dat eind 2002 werd ingevoerd, geldt uitdrukkelijk alleen verboden wapenbezit. Het is onder lokale bestuurders een groot succes, ook dorpen als Haaksbergen en zelfs het Gelderse gat Keppel willen er dolgraag aan meedoen. Maar de resultaten, die juist in het begin groot zouden moeten zijn omdat het schiet- en steekgrage volkje er nog niet op bedacht is, zijn bedroevend. Of eigenlijk verheugend: de Nederlander loopt blijkbaar veel minder met wapens op zak dan wel wordt voorgegeven.

De cijfers, ditmaal van de politie en gemeenten zelf, spreken opnieuw duidelijke taal. Van het begin van de fouilleeracties tot aan 22 mei 2003 leverden alles bij elkaar ten minste 14.260 fouilleringen niet meer op dan 22 vuurwapens en 179 andere zaken, schroevendraaiers inbegrepen. Een futiel aantal tegenover de ongeveer 100.000 illegale vuurwapens die zich volgens een schatting van het Tilburgse onderzoeksinstituut iva, dat veel voor Justitie werkt, in Nederland bevinden.

Langs reguliere weg, met een minimum aan belasting van onschuldigen, nam de politie in 2001 bijna 1600 vuurwapens in beslag. Daartegenover komt het fouilleerwezen in de eerste negen maanden van zijn bestaan, ondanks het verrassingseffect niet verder dan 22, waarvoor ook nog ruim 14.000 onschuldige voorbijgangers ten onrechte door hun eigen politie werden lastiggevallen. Zoiets gaat zich zodra het nieuwtje er vanaf is tegen die politie keren. En in landen waar bevolking en politie elkaar vooral wantrouwen, is het in het algemeen slecht toeven.

DUISTERE AANWIJZINGEN

Minder bekend maar bijzonder bedreigend is het voornemen van Donner om de politie themaregisters aan te laten leggen. Dat zijn dossiers van mensen die zelf niets misdaan hebben, maar verkeren in de omgeving van degenen die bij een politieonderzoek zoals dat heet 'in beeld komen'. Op de lange termijn betekent dat: iedereen. De veronderstelling erachter is dat zulke registers allerlei wandaden, van simpele misdrijven tot terrorisme, helpen voorkomen doordat er vroegtijdig verdachte gedragspatronen uit te destilleren zijn.

Datamining heet dat, een vooral populaire sport onder marketingmensen die op zoek zijn naar trends. Daar kan het ook beter blijven, want elke behoorlijke statisticus weet dat datamining op zijn best heel grove en vage aanwijzingen oplevert. Voor preventie in de zin van het vroegtijdig herkennen van verdachte gedragspatronen bij individuen of kleine groepjes is de methode onbruikbaar.

Of dat allemaal nog niet genoeg is, werkt Donner ook nog hard aan de sloop van het centrale fundament onder elke rechtsgang die deze naam waardig is: de controleerbaarheid van bewijzen die tegen iemand worden aangevoerd. Aanleiding daartoe vormde de zaak tegen de vermeende Rotterdamse terroristenwervers. Die begon op grond van 'aanwijzingen' die de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst AIVD zei te hebben. Wat voor aanwijzingen en hoe de dienst daaraan was gekomen bleef geheim, en op eigen kracht had het OM helemaal niets gezocht of gevonden. Daardoor werd officier van Justitie Valente, de brekebeen die jaren geleden al talrijke vertrouwelijke dossiers en bewijsmateriaal uit zijn woonhuis liet stelen maar desalniettemin gewoon mag doorwerken, gedwongen om opnieuw een record te vestigen: hij moest de eis tegen een aantal verdachten verlagen tot beneden de al in voorarrest doorgebrachte tijd. Een beter bewijs dat de verdach-

ten ten onrechte hadden vastgezet, en dat het OM dat wist en toch deed, bestaat niet.

Maar nog gekker was de reactie van procureur-generaal De Wijkerslooth en van minister Donner op deze zoveelste uitgljider. Als het niet linksom lukt, dan moet het maar rechtsom, maar veroordelingen zullen er komen, dus willen zij de wet zo aanpassen dat zulke duistere aanwijzingen als die van de AIVD toch toegelaten kunnen worden. Processen en veroordelingen op grond van geheim bewijs, dat zijn schurkenstaatmethoden die op geen enkele manier te vergoelijken zijn.

In het verlengde hiervan ligt het nieuwe – vooralsnog geheime – verdrag met Amerika, dat naar verluidt grote vrijheden gaat geven aan Amerikaanse opsporingsambtenaren om

Voor de maatregelen is nog altijd niet één goed argument aangevoerd – of meent de minister dat men een crimineel aan zijn rijbewijs kan herkennen?

op Nederlands grondgebied te werken. Gezien de Amerikaanse opvattingen over bijvoorbeeld uitlokking, het veroorzaken van misdada die er niet is, gaat dat gegarandeerd heel wat ontoelaatbaar bewijs opleveren. Tegelijk kun je van het OM moeilijk verwachten dat het zulk bewijs, als het de kans krijgt om het in te zetten, als ‘jammer maar helaas’ zal afschrijven. Dat betekent dan uiteindelijk nog meer geheim bewijs, nog meer schimmigheid in de rechtszaal, en nog minder rechtszekerheid voor zowel schuldige als onschuldige verdachten.

Het betekent kortom, net als het al vigerende onduidelijke en vaak onverantwoordelijke uitleveringsbeleid vooral afbraak van de rechtszekerheid van alle Nederlanders ten behoeve van buitenlandse, vooral Amerikaanse belangen. En dat terwijl de rechtsbescherming van Nederlanders juist Donners eerste en enige verantwoordelijkheid is.

VELEN TEGENOVER ÉÉN

Hoe weinig Donner met de beginselen van de rechtsstaat opheeft, blijkt wel uit de manier waarop hij elke inhoudelijke discussie uit de weg gaat. Klachten van de volksvertegenwoordiging over de geheimzinnigdoenerij over het nieuwe verdrag met de Amerikanen doet hij schouderophalend af als niet terzake: ze mogen straks toch ja zeggen tegen het eindproduct? Nou dan. Andere kritiek werpt hij ‘verre van zich’, zonder er verder op in te gaan. En wie bezorgd is over de stelselmatige ondermijning van onze burgerrechten kan slechts rekenen op een tendentieuze dooddoener als deze uit *Justitie Magazine* van september 2002: ‘Het kan niet zo zijn dat je de veiligheid van velen desnoods opoffert aan privacy van één.’

Let op het demagogische gebruik van ‘velen’ tegenover ‘één’, en let op het denigrerende gebruik van de term privacy. Dat

strookt op het oog slecht met een man die zelf zó op zijn privacy gesteld is dat hij in 1995 *Vrij Nederland*-journalist Leonard Ornstein nog op het hart drukte zelfs zijn voornaam niet te gebruiken: ‘Dat is iets voor vrienden en kennissen.’ Maar het laat ook zien hoezeer Donner het begrip privacy bagatelliseert, en hoezeer hij de Big Brother Award verdient die hem in oktober werd uitgereikt door de organisatie Bits of Freedom, omdat hij zich het afgelopen jaar sterk had ingezet voor de schending van de privacy. Het gaat bij de privacydiscussie niet om het verborgen houden van privé-besognes of het beschermen van iemands goede naam, maar om de machtsverhouding tussen de burger aan de ene kant, en overheid en semi-overheid aan de andere. De macht van de overheid is zo groot dat ze de levens van burgers gemakkelijk compleet kan vernietigen. En dat gebeurt dan ook met enige regelmaat, binnen de regels en op het randje daarvan.

Op de vraag hoever hij de rechtsstaat wil aantasten om haar te beschermen tegen zware misdadigers en terroristen zei Donner nog op 25 oktober jl. in *Trouw*: ‘Een gevaarlijke visie. Alsof de rechtsstaat wordt aangetast als ik ook maar iets daaraan verander. Verdachten worden echt niet geboren met allerlei rechten. Die hebben ze in de loop der jaren gekregen. (...) Je kunt de overheid toch niet met de handen op de rug gebonden tegen de criminaliteit laten vechten?’

GEVAARLIJK ALTERNATIEF

De minister van Justitie wil, zo stond in het eerdergenoemde VN-interview uit 1995, geen kind van de Verlichting zijn. ‘Je kunt niet alles doorgronden, sturen en beheersen. Er zitten diepere mechanismen achter,’ mijmerde hij. Maar wat wil Donner dan, vraag je je af. De Verlichting betekende tenminste een poging om zich bovenal door rationele overwegingen te laten leiden. Onze moderne democratie in

al zijn facetten, ons respect voor individuele mensen en mensenrechten is er de vrucht van.

Donners anti-Verlichtingsdenken verbindt hem met zowel de fundamentalisten die hij met zulke verregaande middelen wil bestrijden, als met de duisterder kanten van de hedendaagse Nederlandse politiek. En daarmee komt de aap uit de krijtstrepren mouw: Donner is allerminst de beschaafde antithese van de populistisch-reactionaire sentimenten die met de leefbaar-beweging en de LPF recentelijk aan de oppervlakte kwamen. Hij manifesteert zich veeleer als een salonfähige versie van hetzelfde gedachtegoed, een acceptabel en geruststellend – maar daardoor des te gevaarlijker – alternatief voor al diegenen die veiligheid denken te vinden bij een sterke, repressieve overheid, maar voor wie het autoritaire lawaai van in wezen bange mannen als Herben, Verhagen en Remkes toch iets te cru is. ●

Donner is het geruststellende alternatief voor al diegenen voor wie het autoritaire lawaai van mannen als Herben, Verhagen en Remkes toch iets te cru is

De worsteling van de advocantskantoren

Micha Kat

KLEGAL VERANDERT IN ONAFHANKELIJK NETWERK

KLegal, zo werd begin november bekend, houdt op te bestaan. Wat het lot zal zijn van de 3000 advocaten in 60 landen is onduidelijk. Veel *tax* advocaten zullen worden toegevoegd aan de belastingpoten van KPMG in diverse landen, zoveel lijkt zeker. Een deel van de kantoren zal zich volgens Rob Faasen, MP van KLegal Nederland, verenigen in een nieuw *global network* dat volstrekt los staat van KPMG en dus ook moet kunnen werken voor KPMG-controlerklanten. De naam van dit nieuwe netwerk zal vermoedelijk worden McGrigor Donald naar het van oorsprong Schotse kantoor dat lid was van KLegal in het Verenigd Koninkrijk. Veel KLegal-kantoren zijn in hun landen gevestigde namen met een breed eigen cliëntenbestand, dus de afhankelijkheid van KPMG is veel minder groot dan bij Landwell (zie daar) van PwC. Het aantal kantoren dat deel gaat nemen aan het nieuwe *'best friend'*-netwerk is nog niet bekend, maar cruciaal is de deelname van de topkantoren in Frankrijk, Duitsland en Engeland. Het Nederlandse kantoor, opgericht door de partners Rob Faasen, Bart Joosen, Peter Leenders, Claudine Maeijer en Wouter Hes alsmede de notarissen Michel van Aget en Margot Dussel van het gefailleerde Steins Bisschop Meijburg & Co (SBMC), stond al geheel los van KPMG Nederland. Voor de 32 juristen in Amsterdam en Rotterdam verandert er in eerste instantie dan ook weinig, behalve dat het kantoor een nieuwe naam moet krijgen. Het perspectief deel uit te maken van een *global firm* die kan 'meeliften' met KPMG International is echter vervlogen, al geeft Faasen wel aan dat zijn

Tweënhalf jaar na 'Enron' is de rust nog steeds niet teruggekeerd bij de advocatenkantoren die aan de grote vier accountantskantoren zijn gelieerd. Andersen Legal werd van de kaart geveegd, de andere kantoren strijden elk hun eigen strijd. Een update.

kantoor waarschijnlijk deel zal gaan uitmaken van het nieuwe netwerk.

Net als PwC heeft dus ook KPMG de advocatenkous stevig op de kop gekregen als gevolg van onrealistische ambities: het faillissement van SBMC dat ooit *220 fee earners* telde loopt nog altijd en is voor veel betrokkenen een ongekend drama. Voor KLegal speelt nog dat de curator van SBMC van mening is dat het kantoor een deel van het know-how-systeem van SBMC heeft overgenomen en dat zou moeten afrekenen. Faasen: 'Alle zaken hebben we keurig afgerekend. Ook de declaraties van onze partners uit hun SBMC-tijd hebben we aan de curator overgemaakt.' Rob Faasen geeft aan dat de relatie met KPMG behoorlijk ingewikkeld blijft: 'Door het echec met SBMC heeft KPMG ook veel verloren. KPMG werkt veel met grote kantoren als De Brauw en Houthoff, zeker in grote zaken. Wij proberen als *best friend* een stukje van de taart te bemachtigen.'

LANDWELL ONTWAAKT UIT GLOBAL DREAM

Half november werd bekend dat Landwell Nederland en Van Doorne vanaf 1 januari samen verder gaan onder de naam Van Doorne. Het nieuwe kantoor telt circa 400 medewerkers en zal worden bestuurd door Albert van Marwijk Kooy, Johan Boeren en Herman de Haan. Eerder al, medio oktober, liepen dertig advocaten (acht *leading partners*) uit het Landwell-kantoor in Parijs, het vlaggenschip van het netwerk, over naar de nieuwe vestiging aldaar van het Engels-Duitse fusiekantoor Taylor Wessing; dit nadat eerder dit jaar de kantoren uit Griekenland, Denemarken, Zweden en (een heel grote) België besloten het netwerk te verlaten. *Partner*

defections waren aan de orde van de dag en tot overmaat van ramp weigerden de bevoegde instanties in Duitsland de naamsverandering van PwC Veltins in Landwell te accepteren omdat advocatenkantoren in Duitsland verplicht zijn namen van partners in de firma-naam te voeren. Ook medio oktober verschenen in de Duitse pers advertenties met de volgende tekst: 'Wir haben angekündigt, den Regeln der SEC zu entsprechen. Aus PricewaterhouseCoopers Veltins wird jetzt Heussen Rechtsanwaltgesellschaft mbH, a member of Landwell.'

Dit alles heeft ertoe geleid dat op 23 oktober bekend werd, via de *Orde van de Dag*, dat het Landwell-netwerk dat in 2000 door PricewaterhouseCoopers (PwC) in de markt werd gezet als hun eigen *global lawfirm* uiteen is gespat. Dat de Landwell-website op diezelfde datum nog altijd meldt dat 'Landwell one of the top four legal providers of the world' is met 'the combined expertise of 2850 lawyers in over 40 countries' doet daar niets aan af. Integendeel: het illustreert slechts een gebrek aan realisme, want Landwell heeft nimmer kunnen voldoen aan de verwachtingen. Het Nederlandse kantoor snijdt nu samen met de kantoren uit acht andere Europese landen (waaronder de hiervoor genoemde) alle banden met PwC door en gaat per 2004 zelfstandig verder onder een nieuwe naam. De kantoren in Frankrijk, Spanje en Duitsland kiezen (voorlopig) voor het vasthouden aan de banden met PwC en blijven de naam Landwell voeren.

De problemen van Landwell werden vooral veroorzaakt door de sterke verwevenheid met PwC gekoppeld aan de wil om te blijven

optreden voor de *high profile* controleklanten van de accountants. De enige mogelijkheid om te blijven werken voor PwC-controleklanten is echter het verbreken van alle formele banden. Landwell's co-MP Els de Wind zei hier eerder over: 'We hebben acht jaar lang de kans gehad een hechte relatie op te bouwen met PwC en dat geeft ons in de nieuwe situatie een voor-sprong op andere kantoren.' PwC is wereld-wijd marktleider in het controleren van grote bedrijven of *PIE's* (*public interest entities*) zoals ze tegenwoordig wel worden genoemd en al deze

Legal Services) uit de PwC-boezem, een geheel andere situatie dan bij bijvoorbeeld Holland van Gijzen en AKD Prinsen van Wijmen die in de kern oude kantoren zijn met een lange eigen traditie en een vast eigen cliëntenbestand. De laatste maanden had Landwell in Nederland al te kampen met sterk verslechterende perspectieven. De kantoren in Eindhoven en Den Haag werden gesloten en in twee secties werd 'de formatie aangepast aan de marktomstandigheden'. Co-MP Els de Wind: 'Maar onze winstgevendheid is door

gevoerd' zegt Albert van Marwijk Kooij van Van Doorne. 'Maar pas twee weken geleden begonnen die concrete vormen aan te nemen. Afgelopen weekeind hebben we nog vele partners geïnformeerd.' PwC gaf nog vorige week aan 'de beste opties voor Landwell te bestuderen'.

Met Johan Boeren van Landwell wijst Van Marwijk Kooij op de grote synergetische meerwaarde op verschillende praktijkgebieden (gezondheid, bank- en effectenrecht, arbeidsrecht) waardoor ze verwachten reeds in 2004

Illustratie: Andre Kluijzen

bedrijven zijn sinds de nieuwe SEC-regels dus taboe voor het Landwell-netwerk oude stijl. Dit nekte het netwerk in combinatie met het feit dat er te weinig 'eigen werk' werd gegene-reerd. Voor Frankrijk en Spanje geldt dat daar de fiscalisten deel uitmaken van Landwell (in Nederland zitten ze binnen PwC) en dat ze om die reden kiezen voor het continueren van de relatie. Duitsland is een verhaal apart; volgens De Wind wacht het kantoor met de keuze voor volledige onafhankelijkheid tot 2005. De facto komt de situatie erop neer dat PwC thans als enige van de *big four* qua *legal* met lege handen staat.

In Nederland zijn de banden tussen Landwell en PwC met name sterk omdat Landwell direct voortkomt (via de afdeling

proactief beleid toegenomen en wij verwach-ten dat deze dit jaar verder zal stijgen.'

De MP's van Landwell en fusiegenoot Van Doorne onderstrepten verleden week de gelijkwaardigheid van beide partijen door te wijzen op de omzetcijfers van 2003: Landwell 20 mio Euro, Van Doorne 30 mio. De ruim 200 juristen van de nieuwe combinatie (40 part-ners) krijgen allen onderdak bij Van Doorne aan de Zuidas waar ('het kantoor was ooit bedoeld voor Trenite van Doorne') genoeg ruimte beschikbaar is. De fusie kwam onver-wacht; geruchten in de markt werden met klem tegengesproken en Landwell gaf nog enige weken expliciet aan zelfstandig verder te zullen gaan onder een eigen naam. 'Vanaf eind augustus zijn verkennende gesprekken

meer omzet te zullen behalen dan de cumula-tieve 50 mio Euro. Opvallend is dat er bij Landwell volgens Boeren geen fall-out is van mensen die hun eigen plan trekken: iedereen gaat mee. Boeren geeft aan dat ongeveer de helft van de Landwell-omzet bestond uit werk voor PwC-klanten dat het afgelopen jaar deels verboden en deels besmet is verklaard. Boeren: 'Via onze uitstekende informele contacten met de accountants en belastingadviseurs van PwC hopen we die 10 mio Euro te kunnen behou-den of zelfs te kunnen uitbouwen, maar dan vanuit een situatie van strikte onafhankelijkheid. Daar is met PwC zeker over gesproken.'

EY LAW Kiest voor AFHANKELIJKHEID

Waar KLegal in een op het oog onmogelijke spagaat wordt gedwongen ('volstrekt onafhankelijk' maar toch lid van de 'MDP-familie') heeft EY Law gekozen voor de andere route: bewuste associatie met Ernst & Young en het daarmee opgeven van de onafhankelijkheid. 'Dat betekent dat we onszelf buitenspel zetten als het gaat om het adviseren van EY-controleklanten' zegt Hans van Gijzen die sinds juli de positie van *non executive chairman* bekleedt van EY Law. 'Alleen al door EY in onze naam te voeren en ons samen met EY te branden disqualificeren we ons volgens de SEC-regels als onafhankelijk kantoor.' Het voordeel van deze keuze is evident: volgestrekte duidelijkheid. Van Gijzen: 'We willen gebruik kunnen maken van de drie *unique selling points* van EY: de *global reach*, de infrastructuur en de *working skills*. Als *global firm* willen we zo vooral multinationals bedienen die geen relatie hebben met EY, maar wel zitten te wachten op fiscaal-juridische dienstverlening op mondiale schaal. Denk dan aan aandelen-optieplannen of reorganisaties die in twintig landen tegelijk moeten worden geïmplementeerd. In dit soort trajecten willen bedrijven een enkele *legal partner* hebben.'

De organisatie van op zichzelf autonome kantoren heeft een vertegenwoordiging in 50 landen (geen enkel ander kantoor of netwerk heeft een dergelijke spreiding), maar op dit moment is nog slechts de helft hiervan lid van EY Law. In landen als Spanje en Frankrijk moesten de advocaten uit de EY-maatschap stappen en een eigen juridische maatschap oprichten. Inmiddels zijn vier *global service lines* (praktijkgroepen) in werking getreden: *employment, corporate/M&A, IP/IE/ICT* en *distribution*. EY Law heeft een overeenkomst gesloten met EY Global (onder andere de accountants) waarin zaken zijn geregeld als het delen van infrastructuur, licenties, *knowhow* en onroerend goed. Van Gijzen: 'We spreken met EY Global over zaken als strategie en *business development*. Ook kunnen we worden geïntroduceerd bij niet-controleklanten van EY Global. Legal is door EY Global benoemd tot *key service* en daarmee zijn we een essentieel onderdeel van de EY-organisatie.'

Van Gijzen wil de juistheid van de EY-strategie nog eens onderstrepen door de zaak van de andere kant te benaderen: 'Als je alle

formele banden met de MDP verbreekt, waarom zou je dan überhaupt nog samenwerken? Voor ons ligt de wereld open als *global network* wat betreft alle bedrijven die EY niet controleert. En dat zijn er heel veel, want anders dan KPMG en PwC heeft EY geen dominante positie wereldwijd als het gaat om de controle van beursgenoteerde multinationals. Holland van Gijzen als *stand alone*-kantoor in Nederland zou nauwelijks een *business case* hebben gehad. Nu zien we de toekomst met alle vertrouwen tegemoet.'

DELOITTE-NETWERK BEGINT MET DE OPBOUW

'Veel van onze praktijkgebieden zoals bestuursrecht, insolventie en transport zijn al jaren dragend voor kantoor en hebben een landelijke uitstraling. Het is een klassieke advocatenpraktijk die niets te maken heeft met Deloitte. Als onze relatie met Deloitte morgen zou stoppen, kunnen we makkelijk op eigen kracht voortgaan. Daar komt nog bij dat we veel werken voor de bovenlaag van het MKB. Daar speelt de hele SEC-problematiek nauwelijks' zegt Carel van Lynden van AKD Prinsen van Wijmen. De toon is gezet: bij AKD wordt de soep niet zo heet gegeten als bij de andere drie. Daar komt dan nog een derde belangrijk voordeel bij: Deloitte heeft anders dan de andere drie nog nauwelijks gewerkt aan een *global network* van advocatenkantoren. In een beperkt aantal landen hadden kantoren elk een eigen relatie met Deloitte maar aan *branding* en *network building* was nog vrijwel niets gedaan. Waar de andere drie dus werden geconfronteerd met een totaal veranderend klimaat na Enron dat dramatische bijstellingen eiste van de strategie, begint Deloitte nu pas te bouwen, nu de rookwolken aan het optrekken zijn.

Van Lynden is vanaf mei verantwoordelijk voor Europa. 'Medio november hopen we de naam van ons *global network* te presenteren. Per 2004 gaat het netwerk van start. We vinden dat de kantoren ook kunnen optreden voor Deloitte-controleklanten, al zullen sommige cliënten veiligheidshalve toestemming willen vragen aan hun audit-committee. Centraal staat dat we volstrekt onafhankelijk zullen zijn. We moeten dus ook kunnen optreden tegen controleklanten van Deloitte.' De *front*

runners van het nieuwe netwerk zijn AKD (met 250 advocaten het grootste kantoor), België (100) en Duitsland (80). De kantoren Spanje en enkele landen in Oost-Europa zitten nog te dicht op Deloitte en moeten worden ontvlecht. Frankrijk is een verhaal apart: door de zeer restrictieve nieuwe samenwerkingsregels daar heeft het Franse kantoor Deloitte Juridique et Fiscal (het vierde kantoor van Frankrijk) eind oktober alvast alle banden met Deloitte verbroken. In de VS en UK worden *best friends*-kantoren gezocht.

Van Lynden (tot mei lid van het bestuur) en huidig bestuurder Scipio van der Stoel waren dit najaar te gast bij de *partner meeting* van Deloitte Nederland in Portugal. Van der Stoel: 'Daar waren de 300 Nederlandse partners van Deloitte alsmede de 70 partners van AKD. Als gast, inderdaad. Je moet elkaar tenslotte leren kennen om elkaar iets te gunnen. Als je een paar dagen optrekt met mensen van Deloitte wil je elkaar daarna eerder verder helpen.' Van Lynden: 'De gemeenschappelijke binding van de kantoren is de oriëntatie op Deloitte. Je moet het goed kunnen vinden. In Denemarken hebben we nu een heel mooi kantoor op het oog, maar Deloitte daar moet ze ook zien zitten.' De eisen om tot het netwerk te kunnen toetreden zijn: volledige onafhankelijkheid, goede relatie met Deloitte, hoge kwaliteit en een top 10-positie in de lokale markt. Het netwerk zal een contract sluiten met Deloitte waarin wordt afgesproken samen te werken en faciliteiten en kosten te delen. Of het Franse kantoor deel gaat uitmaken van het netwerk is nog onduidelijk. Van der Stoel: 'Waar het om gaat is om elkaar de bal toe te spelen waar dat mogelijk en wenselijk is.'

Net als Rob Faasen van KLegal geldt Van der Stoel ook als ervaringsdeskundige in de 'advocountancy'. Hij stond immers in 1991 ook aan de wieg van Wouters, onderdeel van het inmiddels verdwenen Andersen Legal. De cultuur bij AKD verschilt nogal van die bij Andersen. Van der Stoel: 'Bij Wouters was ik nadrukkelijk onderdeel van de Andersen-wereld terwijl AKD en Deloitte gescheiden organisaties zijn. De tarieven liggen hier ook een stuk lager.'

●

Het fundament onder plannen van Donner

De verborgen agenda van Strafvordering 2001

Petra van Kampen

redactielid

De voorstellen getuigen van veel denkkraft, en van het vermogen de strafvordering met een frisse blik te bezien – aldus het oordeel van prof. mr. G.J.M. Corstens over het onderzoeksproject Strafvordering 2001 en het afsluitende (concept)rapport.¹ Volgens hem leert de ervaring met dit onderzoeksproject nog weer eens dat ‘indien men werkelijk wil vernieuwen, het de voorkeur verdient niet een groep van voornamelijk vooraanstaande rechtspractici bijeen te zetten. Die zullen nogal eens te veel worden gehinderd door hun ervaringen met het bestaande rechtssysteem en door hun vermogen binnen dat stelsel tot acceptabele oplossingen te komen. Dat leidt tot op de rem trappen bij echte vernieuwingen.’

Inderdaad moet de onderzoeksgroep worden nagegeven dat zij bij het bedenken van de verschillende voorstellen kennelijk niet werd gehinderd door ervaringen met het bestaande rechtssysteem, of door het ontbreken daarvan. De rem werd niet vaak benut, terwijl dat wel voor de hand had gelegen.

Centraal in het project stond de vraag naar de systematische grondslagen van een eventueel nieuw wetboek, naar een coherente ordening van het strafprocesrecht.² De ambitie van de onderzoeksgroep was geen andere dan een herbezinning op ‘de uitgangspunten en op het zichtbaar maken van de consequenties van de keuze van de eventuele nieuwe uitgangspunten voor de structuur en de systematiek van een nieuw wetboek.’³ Reijntjes zei daarvan eerder – voor wat het vooronderzoek betreft – dat die ambitie heeft geleid tot voorstellen voor regelgeving die zich kenmerken door een verregaande mate van elasticiteit en weinig strikte waarborgen.⁴ Zijn woordkeuze werd ingegeven door Knigge, die de uitgangspunten van het onderzoeksproject introduceerde onder de titel ‘een wetboek van elastiek’.⁵ Daarmee was de inzet van de discussie over de toekomst van de Nederlandse strafrechtspleging gegeven. Want hoeveel elasticiteit kan een (straf)wetboek verdragen?

BELANGEN OF MIDDELEN

De discussie over de voorstellen van de onderzoeksgroep spitst zich toe op de afweging van de belangen die bij de strafrechtspleging zijn betrokken.⁶ De voorstellen van Strafvordering 2001 zijn gebaseerd op de gedachte dat binnen de Nederlandse strafrechtspleging het belang van de verdachte slechts *een* belang is dat bescherming verdient, althans zou kunnen verdienen indien de omstandigheden daar naar zijn. Het zou in elk geval niet een belang zijn dat meer bescherming verdient dan bijvoorbeeld het belang van het slachtoffer.

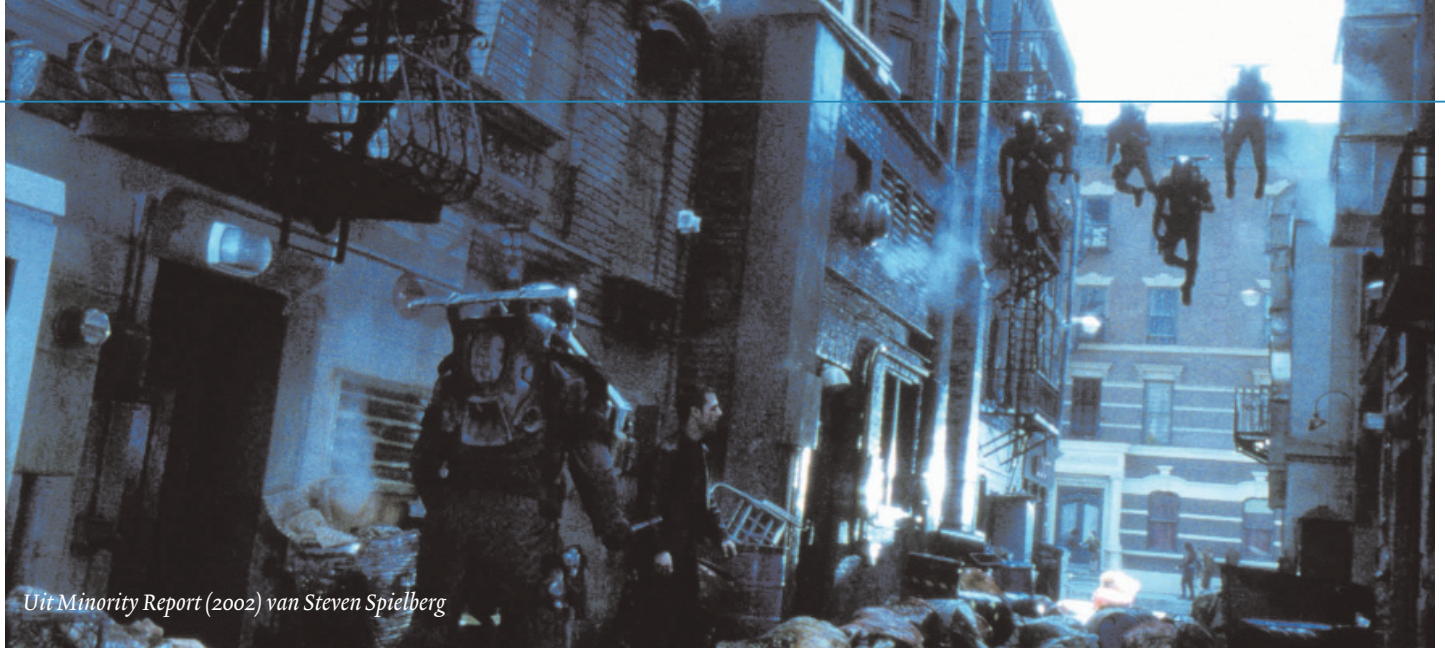
Het kader voor de herziening van het Wetboek van Strafvordering die de minister van Justitie nastreeft, vindt zijn oorsprong in het onderzoeksproject Strafvordering 2001. De onderzoekers geven in hun rapporten een geheel nieuwe betekenis aan de eis dat strafvordering slechts plaatsvindt op de wijze die bij de wet is voorzien. Voor de wet à la Donner moet alleen al daarom met grote vrezen worden gevreesd, aldus Petra van Kampen.

In de film Minority Report van Steven Spielberg, die speelt in het Washington D.C. van 2080, pakken arrestatieteams van de Pre-Crimes Division onder leiding van John Anderton (Tom Cruise) misdadigers op, nét voordat het misdrijf wordt gepleegd. Een dubbel-dvd van de film is vanaf 3 december in de aanbieding.

Dit uit zich onder meer in een opvatting over het legaliteitsbeginsel die inderdaad ‘anders’ is dan de gebruikelijke. Volgens de onderzoekers vereist het legaliteitsbeginsel dat de wetstoepasser ‘in de wet houvast vindt dat hij nodig heeft om een verantwoord gebruik te maken van de ruimte die hem is gelaten. De belangenafweging die van de wetstoepasser in het concrete geval wordt verwacht, moet (...) voorgestructureerd zijn in het systeem van de wet, dat wil zeggen in de weging van de achterliggende belangen die besloten ligt in het complex van wettelijke regels, criteria, voorwaarden en waarborgen.’⁷

Met andere woorden: het bestaan van eenduidige, precieze vormvoorschriften moet worden afgewezen. In plaats daarvan moet een stelsel treden van discretionaire bevoegdheden. Het onderzoek dient immers, zoals de minister van Justitie het recent uitdrukt in een brief

Uit *Minority Report* (2002) van Steven Spielberg

aan de Tweede Kamer, niet belast te worden met ‘ingewikkelde formaliteiten’ die slagvaardig optreden kunnen belemmeren.

De opvatting dat het belang van de verdachte bij de afweging van belangen slechts *een* belang is waarmee rekening zou moeten worden gehouden, opent zonder twijfel ‘nieuwe perspectieven’ om in de terminologie van Corstens te blijven,⁸ zij het niet direct voor de verdediging.

Binnen de context van Strafvordering 2001 bestaat de ‘verdediging’ feitelijk niet meer in de vorm zoals de afgelopen eeuw(en) ontwikkeld, dat begrip krijgt daar een geheel nieuwe invulling. De advocaat is daarin niet slechts onderdeel van ‘de verdediging’, maar tevens ‘officer of the court’, die de betekening van dagvaardingen en de schorsing van de voorlopige hechtenis moet faciliteren. En voorzover de raadsman daadwerkelijk optreedt als belangenbehartiger, mag hij binnen het perspectief van Strafvordering 2001 slechts ‘verdedigingsbelangen’ behartigen. De grens daarvan wordt in de opvatting van de onderzoeksgroep bereikt daar waar het optreden ‘volstrekt niet meer past of apert in strijd is met de strekking van de bevoegdheden en zijn belang niet meer een rechtens te beschermen belang kan worden genoemd.’⁹

Het onderscheid tussen ‘verdedigbare’ belangen en belangen van de verdachte die binnen de context van het strafprocesrecht geen rol mogen spelen is echter problematisch, om niet te zeggen volstrekt onhanteerbaar. Het is bovendien, zoals Ties Prakken reeds opmerkte, geheel bezijden het punt; het gaat er niet om *welke* belangen voor de verdediging in aanmerking komen, maar *welke middelen* daarvoor mogen worden gebruikt.¹⁰ Prakken, die in elk geval de titel ‘vooraanstaand rechtspracticus’ verdient, debiteerde haar kritiek echter wederom vanuit de gedachte dat het strafproces zich centreert rond de verdachte; het is vooraleerst *zijn* belang dat bescherming verdient. De onderzoeksgroep ziet dat anders. De essentie van de voorstellen van de onderzoeksgroep is juist dat belangen van de verdachte niet anders beoordeeld moeten worden dan de belangen van anderen binnen de strafrechtspleging. De harde kern van het legaliteitsbeginsel is in de optiek van Strafvordering 2001 niet – zoals Prakken veronderstelt – de bescherming van de verdachte, maar de bescherming van burgers. Dat burgers binnen de strafrechtspleging belangen hebben en bescherming verdienen, wordt door de critici evenwel niet ontkend,¹¹ maar zij achten die belangen niet zonder meer gelijkgeschikt aan die van de verdachte.

GEEN TRECHTER MAAR FUIK

Intussen was het ook Prakken opgevallen dat de zelfgekozen terminologie ‘een wetboek van elastiek’ niet helemaal recht doet aan de voorstellen van de onderzoeksgroep, want in de processuele positie van de verdachte zit, als gevolg van het gehanteerde trechtermodel, weinig rek. In dat model moet de verdachte keuzes maken, onomkeerbare keuzes. De weigering van de verdachte om bewust of ‘niet verontschuldigbaar’ in gesprek te treden met de overige procesdeelnemers of verweer te voeren, resulteert in het trechtermodel in een verwerking van het recht om dat verweer nog te mogen voeren. De verdachte die in eerste aanleg ‘zonder goede reden’ punten laat liggen, kan die punten in hoger beroep niet meer aanvoeren. Hetgeen in hoger beroep niet wordt aangevochten, blijft daar in beginsel onbesproken en wordt zonder nadere motivering in stand gelaten. En waar als gevolg van de processuele opstelling van de verdachte geen onderzoeks- en verantwoordingsplicht voor de feitenrechter bestaat, is uit de aard der zaak ook niets te toetsen in cassatie.¹² Die situatie heeft, in de visie van (onder anderen) Prakken meer weg van een fuik dan van een trechter.¹³

De essentie van het hoger beroep was en is voornamelijk evenwel ‘het bieden van de mogelijkheid voor partijen om eigen fouten of omissies, in eerste aanleg begaan, in appèl te herstellen en van daar uit een geheel nieuwe behandeling’, zoals Haak tijdens zijn voordracht op 15 mei 2003 terecht heeft opgemerkt.¹⁴ Dat wezenlijke kenmerk wordt thans geofferd, omdat op een verantwoorde wijze moet worden omgaan met de schaarse capaciteit van het systeem. Deze invulling van die capaciteit is volgens de onderzoeksgroep ook bij uitstek een verdedigingsbelang, omdat op deze wijze meer ruimte overblijft voor ‘serieus onderzoek’ naar wezenlijke verschillen van inzicht tussen de verdediging en het Openbaar Ministerie.¹⁵

Het keurslijf van strategie, keuze en de noodzaak tot het voeren van een goed gesprek geldt echter en opmerkelijk genoeg kennelijk niet voor het Openbaar Ministerie: dat blijft steeds bevoegd om een opgelegde sanctie in te trekken of te corrigeren¹⁶ en de tenlastelegging ook in hoger beroep te wijzigen, mocht dat zo uitkomen. Rechtsbescherming is kennelijk een uitermate flexibel begrip. ‘Verder graag wat meer waarborg en wat minder elastiek,’ zegt Reijntjes terecht.¹⁷

NIET OVERBELAST

Overbelasting vormt ook de achtergrond voor het voorstel om ambtshalve cassatie door de Hoge Raad te beperken en om de verdachte te verplichten een schriftuur in te dienen binnen twee maanden na afloop van de termijn voor het indienen van cassatie. Door middel van deze wijzigingen zou de Hoge Raad immers van een 'last' bevrijd kunnen worden en haar aandacht kunnen richten op meer belangwekkende zaken. Maar het argument van overbelasting ter rechtvaardiging van deze voorstellen mist, zo bleek uit het commentaar van de president van de Hoge Raad, Haak, 'feitelijke grondslag'. De Hoge Raad is niet overbelast¹⁸ – 'integendeel' – en heeft bovendien een geheel eigen taak, die noodzaakt dat hij ambtshalve moet kunnen ingrijpen.¹⁹ Het gaat uiteindelijk om de bescherming van de verdachte, betoogde Haak.²⁰ Hij was kennelijk eveneens verblind door zijn ervaringen met het bestaande rechtssysteem en door zijn vermogen binnen dat stelsel tot acceptabele oplossingen te komen. Terecht merkt hij op dat er in de voorstellen te weinig rekening wordt gehouden met de bescherming van de verdachte, zeker waar het gaat om het stelsel van rechtsmiddelen.

NOTEN

- 1 G.J.M. Corstens, *Strafvordering 2001*, *NJB* 2003, p. 1165. Het onderzoeksproject werd op 15 mei jl. afgesloten met een vierde congres.
- 2 M.S. Groenhuijsen, 'Het onderzoeksproject *Strafvordering 2001*. Enkele inleidende opmerkingen', in *DD* 2000, p. 220-221.
- 3 M.S. Groenhuijsen & G. Knigge, *Eerste interimrapport onderzoeksproject Strafvordering 2001*, Gouda Quint: Deventer 2001, p. 1.
- 4 J.M. Reijntjes, 'De toekomst van het voorbereidend onderzoek', in *DD* 2001, p. 264-284.
- 5 G. Knigge, 'Een wetboek van elastiek', in *DD* 200, p. 222-232.
- 6 Zie o.a. ook M.S. Groenhuijsen & G. Knigge, *Vierde congres onderzoeksproject Strafvordering 2001*. Afronding en verantwoording (mei 2003), p. 8.
- 7 *Idem*, p. 30.
- 8 Corstens, *idem*.
- 9 M.S. Groenhuijsen & G. Knigge, *Vierde congres onderzoeksproject Strafvordering 2001*. Afronding en verantwoording (mei 2003), p. 47.
- 10 E. Prakken, *Over Strafvordering 2001, een voorlopige balans*, *DD* 2003, p. 735.

- 11 Vergelijk o.a. E. Prakken, *Legitieme strafvordering*, *DD* 2001, p. 1035-1048.
- 12 M.S. Groenhuijsen & G. Knigge, *Vierde congres onderzoeksproject Strafvordering 2001*. Afronding en verantwoording (mei 2003), p. 40.
- 13 Prakken, *idem*, p. 734.
- 14 Zie W.E. Haak, 'Strafvordering 2001 vanuit de optiek van de cassatierechter', *DD* 2003, p. 712.
- 15 *Idem*, p. 51-52.
- 16 *Idem*, p. 61.
- 17 Reijntjes, *idem*, p. 284.
- 18 Haak, *idem*, p. 716. Zie ook het Jaarverslag 2001/2002 van de Hoge Raad, in het bijzonder hoofdstuk 8 ("Tabellen van de strafkamer"). De verminderde werkbelasting van de Hoge Raad is, zoals Haak tijdens het congres betoogde en ook overigens blijkt uit het jaarverslag van de Hoge Raad, met name het gevolg van de sinds 1 oktober 2000 bestaande wettelijke verplichting om een cassatieschriftuur in te dienen. Bij gebreke daarvan wordt de rekwirant niet-ontvankelijk verklaard in zijn beroep.

- 19 Vergelijk HR 28 januari 2003, *NJ* 2003, 247 m.nt. PMe (waarin de Hoge Raad ambtshalve casseerde).
- 20 Haak, *idem*, p. 724.
- 21 S. Gutwirth & P. de Hert, 'Een theoretische onderbouwing voor een legitiem strafproces', *DD* 2001, p. 1048-1087 (p. 1073).
- 22 Vergelijk o.a. Prakken, *idem*, p. 1036.
- 23 Vergelijk stelling 4, zoals ten behoeve van het debat voorgesteld door de organisatoren van het vierde congres *Strafvordering 2001* d.d. 15 mei 2003.
- 24 Gutwirth & De Hert, *idem*, p. 1067.

SLECHT IDEE

Het belang van de verdachte is niet een belang dat slechts naar believen en als het zo uitkomt prevaleert boven de belangen van de andere in de strafrechtspleging betrokkenen. Het is evenmin een belang waarmee elastisch kan worden omgesprongen. Het is de vrijheid van de verdachte waarop door de Staat inbreuk kan worden gemaakt in het kader van de strafrechtspleging.²¹

Dit betekent niet dat de voorstellen van de onderzoeksgroep geen discussie waard zouden zijn.²² Het betekent wel dat het vooralsnog een slecht idee lijkt om bij de hervorming van het strafprocesrecht in de komende jaren aan te sluiten bij de uitgangspunten en keuzes die zijn gemaakt in het onderzoeksproject *Strafvordering 2001*.²³ De functie van het strafrecht is het straffen van de dader van een strafbaar feit.²⁴ Zo eenvoudig is het. Maar juist die evidentie wordt door de onderzoeksgroep uit het oog verloren.

(advertentie)

Kleermakerij sinds 1937

Bernard Poelman

Leverancier van o.a. de Rijks Toga's en de Toga's van het Internationaal Gerechtshof der Verenigde Naties

superieure toga's
op uw maat gemaakt
leverbaar in lichtgewicht en half wol/wesdenka
of in zuiver wol (ultra lichtgewicht)
voldoende beffen in voorraad
eventueel levering binnen enkele dagen mogelijk

Lange Poten 19 / 2511 CM Den Haag
telefoon 070 346 1742 fax 070 362 11 70
e mail INFO@Bernard.Poelman.nl
www.Bernard.Poelman.nl

FIF 33

RECHERCHE- EN INFORMATIEBUREAU

Voor bedrijven, particulieren en advocatuur

• Onrechtmatig ziekteverzuim • Alimentatiezaken
• Controle werkzaamheden • Handelsinformatie
• Fraude / Bedrijfsdiefstal • Privé-onderzoeken

010 - 477 33 22 www.fif33.nl

Goedgekeurd door Min. van Justitie POB 238
Heemraadssingel 186 • 3021 DM Rotterdam
fax: 010 477 08 30 • e mail: info@fif33.nl

Advocaten kunnen in ethisch netelige situaties belanden. Hoe gaan ze dan te werk? Hoe denken ze over hun normen en waarden? Peter Plasman: 'Als ik uitspraken beluister in andere zaken, denk ik vaak: mooi!, een vette straf! Maar als het om mijn cliënten gaat, telt maar een ding: dat ik mijn werk goed heb gedaan.'

Daniela Hooghiemstra
journalist

J.P. Plasman (51, beëdigd 1987), partner bij Plasman Advocaten in Amsterdam, is getrouwd en heeft twee zoons.

Wat vond u tot dusver uw belangrijkste zaak?

Wat mij nog levendig bijstaat, is de vrijspraak in hoger beroep in de zaak van de Zevenaarse bloedwraak. In deze vete tussen twee families waren mijn cliënt en enige familieleden veroordeeld tot celstraffen tot twaalf jaar. In hoger beroep oordeelde de rechter echter precies omgekeerd: niet de kant van mijn cliënt, maar de andere familie had schuld. Interessant om te zien hoe een zelfde feitencomplex zo verschillend kan worden geïnterpreteerd.

Wat is uw religie van huis uit?

Mijn ouders waren rooms-katholiek; ik ben gedoopt, bezocht katholieke scholen en uiteindelijk een katholieke kostschool. De kerk werd echter alleen op kerstnacht bezocht, dan konden we weer een jaar vooruit.

Met welke regels bent u opgevoed?

Regels op de kostschool van paters die echter meer bezig waren met het verkennen van de grenzen van het celibaat. Als je samen op een terrein woont, zie je nogal eens wat. Zij waren daar voortdurend met vrouwen aan het rommelen.

Dus toen zag u: de formele regels stroken niet met de realiteit?

Nou, dat wist ik al hoor. Mijn ouders zijn gescheiden toen ik jong was. Mijn vader zat in het leger. Thuis zag ik hoe hij zich vloekend in zijn uniform hees, om even later trots mee te lopen in een indrukwekkende parade. Dan zie je dus dat de voorkant niet de binnenkant is.

In het leger zijn de gezagsverhoudingen heilig, maar als de meerdere er even niet is, wordt er flink op hem gekankerd.

Zat het gezag van uw vader thuis ook zo in elkaar?

Mijn vader was vaak weg, dus ik heb thuis nooit zoveel gezag gehad. Als oudste in het gezin heb ik alles min of meer zelf uitgezocht. Als je merkt dat dat redelijk lukt, wordt dat de natuurlijke weg.

Stelt u zich voor- en nadat u handelt, terugkerende morele vragen?

Nee, dat soort vragen behoeft maar één keer een antwoord.

Betrapt u zichzelf vaak op onvolkomenheden?

Ja, dagelijks, maar op een niveau waar ik wel mee kan leven en dan meer in mijn privé-leven.

Voelt u zich vaak schuldig?

Dat komt dus regelmatig voor, maar dan ook weer de lichtere soort. Een slordigheidje hier of daar, geen grote dingen. Ik stond op mijn elfde alleen in de wereld. Dan ontwikkel je een eigen stelsel en daar is volgens mij niets mis mee.

Hoe weet u of u juist handelt?

Mijn interne kompas is in de loop der jaren goed ontwikkeld en op dat kompas durf ik te vertrouwen. Ik ben alert geworden omdat ik mijn neus heb gestoten. Tussen mijn zestiende en mijn achtentwintigste heb ik een losgeslagen periode gehad. Ik zag mijzelf in die tijd te veel als het middelpunt van het universum, meende dat iedereen op dezelfde manier in elkaar zat als ik. Ik wil hier niet verder op ingaan, maar ik kan wel zeggen dat ik in die tijd een goed gevoel voor grenzen heb ontwikkeld. Ik ben een zeer regelmatige deelnemer aan het wegverkeer – de minimaatschappij – met fiets, scooter, snelle motor en snelle auto. Daar word ik geconfronteerd met vele soorten gedrag, en ik vind dat ik daarbij niet slecht afsteek. Ik laat anderen voorgaan, let op voetgangers enzovoort. Dat zit in mij. Ik erger mij mateloos als je op de snelweg moet invoegen en anderen daar tot op het allerlaatste moment mee wachten. Dan ben ik in staat om de linkerrijbaan bezet te houden. De ergernis is zo groot, dat ik soms een andere route kies om zo'n invoegsituatie te mijden.

Hoe snel is uw auto?

Heel snel. Maar ik rij nooit harder dan 140. Ik laat boetes opzettelijk naar mijn huisadres stu-

ren, zodat mijn vrouw ze openmaakt. Die heeft geen enkel begrip voor te hard rijden dus dat houdt mij op het rechte pad.

Welke historische figuur vertegenwoordigt in uw ogen het hoogst denkbare morele gehalte?

De symboliek van Robin Hood kan ik goed volgen. Ik vind het verschil tussen arm en rijk onrechtvaardig.

Zelf zit u waarschijnlijk ruim boven het minimum-inkomen. Vindt u dat u meer belasting zou moeten betalen?

Nou, als het goed zou worden besteed, wel. Room de top maar af, daar ben ik helemaal voor. Tenzij ze dat geld natuurlijk aan de Joint Strikefighter gaan uitgeven.

Bent u tevreden met wat u bent geworden?

Als ik van tevoren de keuze zou hebben gehad: 'Dit of iets anders', zou ik gezegd hebben: doe maar dit.

Heeft u wel eens iemand geslagen?

Ja, toen een verslaafde mij wilde beroven door met zoals dat heet 'een puntig voorwerp' op mij in te steken. Ik dacht: 'mijn geld ga ik jou niet geven' en heb hem met mijn vuist in het gezicht geslagen.

Hij was geen Robin Hood?

Nee, dat geld was naar de eerste de beste dealer gegaan. Ik heb nog wel een biljetje op straat gegooit. Dan had hij toch iets.

Vindt u overspel een zonde?

Hier kan ik geen antwoord op geven.

Waarom niet?

Ik kan mij er zelf niets bij voorstellen en over wat anderen op dit vlak presteren, meet ik mij geen oordeel aan.

Door wie laat u zich de wet voorschrijven?

Ik accepteer alles wat rechtvaardig is en daarnaast ook nog het onrechtvaardige dat mij dwingend wordt opgelegd als verzet daartegen zinloos is.

Wanneer was u voor het laatst boos?

Boos word ik zelden, het komt sporadisch voor als opvoeder. In mijn werk komt het niet verder dan (hevige) ergernis. Illustratief is de ontkennende verdachte die het toch niet kan laten om de rechter mee te delen dat hij spijt heeft.

Je zou ook kunnen zeggen: wat mooi dat die verdachte de waarheid belangrijker vindt dan zijn eigen belang?

Ja, dat zou mooi zijn als hij dan ook echt omgaat. Maar ik maak mee dat ze vervolgens wel blijven ontkennen. Dat is gewoon stommi-

'Morele vragen behoeven maar één keer een antwoord'

In welk opzicht vindt u zichzelf beter dan de meeste andere mensen?

Laat ik hier maar op zeggen dat ik de beste man voor mijn vrouw ben.

In welk opzicht vindt u zichzelf slechter dan de meeste andere mensen?

Als ik iemand zijn stoep zie vegen denk ik: dat zou ik ook wel eens kunnen doen.

Hebben uw kinderen het beter dan u zelf vroeger?

Nee, ik denk dat sommige wereldse zaken in mijn jeugd veel duidelijker lagen: de Rus was de vijand, maar die werd door een muur tegengehouden en als de Chinezen kwamen moesten die eerst langs de Russen. Bovendien zat mijn vader in het leger dus ik zou wel als eerste beschermd worden.

Liegt u wel eens?

Ja.

Waarom?

Omdat dat soms nuttig of noodzakelijk is.

Kost liegen u moeite?

Als iemand mij vraagt hoe het gaat, volgt er niet altijd een eerlijk antwoord. Maar liegen in het groot doe ik niet. Ik ben wel goed in het vermijden van vragen die ik niet eerlijk kan of wil beantwoorden.

Hoeveel vrienden heeft u?

Mijn beste vriendin zit thuis en daarnaast heb ik mannen en vrouwen waar ik goed mee overweg kan; ik tel ze niet want dan moet ik deze personen gaan indelen en dat ligt mij niet.

Heeft u maatschappelijke ambities die niet zijn verwezenlijkt?

Nee.

Aan welke karaktereigenschap schrijft u dat toe?

Ik ben helemaal niet ambitieus.

Wat ligt wat u zelf betreft dichterbij de waarheid, de stelling 'ik ben een goed mens' of de stelling 'ik ben een slecht mens'?

Ik vind mijzelf absoluut geen slecht mens.

Men mag vrijwel alles van mij weten, ik hoef niks af te dekken en ik merk dat anderen mij wel waarderen.

Ethisch peil: 7,5

Op ethisch gebied is Plasman een doe-het-zelver. In intieme kring, waar het 'zelf' bekend is, staat zijn systeem als een huis. Dat hij 'de beste man voor zijn vrouw' is, zoals hij zelf zegt, lijdt dan ook geen enkele twijfel. Buiten die intieme kring laat het eigen systeem zich echter wat moeilijker toetsen en kan de vraag of er hier of daar niet een schroefje is vergeten, gerechtvaardigd zijn.

In welk opzicht vindt u zichzelf beter dan de meeste andere mensen?

'Laat ik maar zeggen dat ik de beste man voor mijn vrouw ben'

teit. Ik vind het prachtig als ze schuld bekennen, maar doe het dan meteen en voluit. Ik zeg overigens nooit: mijn cliënt is onschuldig. Ik vertolk wat hij zegt, maar neem niet zijn werkelijkheid over.

Raakt u door uw werk persoonlijk wel eens in gewetensnood?

Nee, daar heb ik ook helemaal geen zin in.

Welke zaak heeft u tot dusver persoonlijk het meest aangegrepen?

Zo ver laat ik het niet komen; als iets mij aan zou grijpen dan zou mijn gevoel uitgaan naar de slachtoffers, terwijl het de verdachte (tevens vaak dader) is die op mij rekent.

Hoe komt het dat u tot die afstandelijkheid in staat bent?

Ik vind het zelf ook wel een fenomeen. Het zit

in mijn karakter om bepaalde zaken niet tot mij door te laten dringen. Het gekke is: als ik uitspraken beluister in andere zaken, denk ik vaak: mooi!, een vette straf! Maar als het om mijn cliënten gaat, telt maar een ding: dat ik mijn werk goed heb gedaan.

Welke zaken weigert u en waarom?

Uiteraard zal ik de afpersers van mijn jongste zoon niet bijstaan. Hij is op straat door ze overvallen. Dan wil ik dus wel dat die jongens in de cel komen. Ik ben met de aangifte van mijn zoon ook meteen terug naar de politie gegaan: ze hadden het zo opgeschreven dat het onmogelijk tot een veroordeling kon leiden.

Permanente opleiding

JURIDISCH

BURGERLIJK PROCESRECHT

Professionele ontmoeting civiel procederen****

datum: 25 mei 2004, 09:45-16:30 uur
docenten: mr. W. Tonkens-Gerkema, mr. G.J. Kemper
plaats: Utrecht
punten: 5
prijs: € 520 geen BTW
OSR Juridische Opleidingen, tel. 030-2315314

INTELLECTUELE EIGENDOM

Benelux Merken Congres***

datum: 25 februari 2004, 10:00-17:00 uur
docenten: prof. mr. C.J.J.C. van Nispen, P. Laurant, mr. D.J.G. Visser, prof. mr. J.J. Brinkhof, prof. mr. J.H. Spoor
plaats: Rotterdam
punten: 5
prijs: € 550 exclusief BTW
Kluwer Opleidingen, tel. 0570-647190

ONDERNEMINGSRECHT

Specialisatiecursus Venootschapsrecht****

datum: 3 februari 2004, 4 februari 2004, 10 februari 2004, 18 februari 2004, 10:00-17:00 uur
docenten: mr. F.K. Buijn, mr. K.J. Visser, mr. J.H. Huidink, prof. mr. W.J. Slagter, mr. A.F.J.A. Leijten, mr. drs. R.M. Hermans, mr. J.W. Bellingwout, prof. mr. J.B. Huizink, mr. S.M. Bartman
plaats: Utrecht
punten: 22
prijs: € 2300 geen BTW
Kluwer Opleidingen, tel. 0570-647682

Specialisatiecursus Venootschapsrecht****

datum: 14 september 2004, 23 september 2004, 28 september 2004, 5 oktober 2004,

10:00-17:00 uur
docenten: mr. F.K. Buijn, mr. K.J. Visser, mr. J.H. Huidink, prof. mr. W.J. Slagter, mr. A.F.J.A. Leijten, mr. drs. R.M. Hermans, mr. J.W. Bellingwout, prof. mr. J.B. Huizink, mr. S.M. Bartman
plaats: Utrecht
punten: 22
prijs: € 2.300 geen BTW
Kluwer Opleidingen, tel. 0570-647682

PERSONEN- EN FAMILIERECHT

Masterclass Huwelijksvermogensrecht*****

datum: 11 februari 2004, 13:30-20:30 uur
docenten: prof. mr. W.R. Meijer
plaats: Utrecht
punten: 5
prijs: € 595 exclusief BTW
Kluwer Opleidingen, tel. 0570-647160

Studiedag Vernieuwing van het huwelijksvermogensrecht***

datum: 20 januari 2004, 10:00-17:00 uur
docenten: prof. mr. E.A.A. Luijten, prof. mr. W.R. Meijer
plaats: Rotterdam
punten: 5
prijs: € 550 geen BTW
Kluwer Opleidingen, tel. 0570-647160

BEROEPSVAARDIGHEDEN

ADR / MEDIATION

Mediation geschikt****

datum: 12 december 2003, 13:30-16:30 uur
docenten: mr. H.F. Doeleman, mr. D. van Dijk, mr. M. Pel, drs. H. van der Hoeven
plaats: Amsterdam
punten: 2
prijs: n.v.t.
Rechtbank Amsterdam, tel. 020-5412770

Bosch, mr. J.J.A., 's-Gravelandseweg 57 (1217 EH) postbus 211 (1200 AE) Hilversum, tel. 035-6218999, fax 035-6248952

Bruins-Slot, mr. S.J., Nieuwe Gracht 124 (2011 NM) postbus 280 (2000 AG) Haarlem, tel. 023-5530230, fax 023-5530260, e-mail s.bruins-slot@pj.netlaw.nl

Coppens, mr. D.C., Boerhaavelaan 1 (2713 HA) postbus 3010 (2700 KT) Zoetermeer, tel. 079-3536139

Crouwel, mw. mr. A.M., Nieuwe Boteringestraat 32 (9712 PM) postbus 1586 (9701 BN) Groningen, tel. 050-3185286, fax 050-3138296, e-mail info@rvdv-advocaten.nl

In deze rubriek vindt u opleidingen die kunnen worden gevolgd in het kader van de Permanente Opleiding. De rubriek vormt een aanvulling op de Cursuswijzer Permanente Opleiding, die drie keer per jaar verschijnt.

6 Day Basic Course (NMI-registratie cursus)*****

datum: 6 januari 2004, 10:00-20:00 uur, 7 januari 2004, 09:00-18:00, 20 januari 2004, 10:00-20:00 uur, 21 januari 2004, 09:00-18:00, 3 februari 2004, 10:00-20:00 uur, 4 februari 2004, 09:00-18:00
docenten: J. Holwarda, mr. F. van der Brug
plaats: Hulshorst
punten: 44
prijs: € 3.150 exclusief BTW
The Lime Tree, tel. 030-2255910

Allround Mediation Opleiding*****

datum: 8 januari 2004, 10:00-20:00 uur, 9 januari 2004, 09:00-18:00, 29 januari 2004, 10:00-20:00 uur, 30 januari 2004, 09:00-18:00, 12 februari 2004, 10:00-20:00 uur, 13 februari 2004, 09:00-18:00, 11 maart 2004, 10:00-20:00 uur, 12 maart 2004, 09:00-18:00, 14 april 2004, 10:00-20:00 uur, 15 april 2004, 09:00-18:00, 12 mei 2004, 10:00-20:00 uur, 13 mei 2004, 09:00-18:00
docenten: mr. F.W. Meijer, drs. A.M. de Graaf, A. Kil
plaats: Hulshorst
punten: 80
prijs: € 5.060 exclusief BTW
The Lime Tree, tel. 030-2255910

Allround Mediation Opleiding*****

datum: 2 februari 2004, 10:00-20:00 uur, 3 februari 2004, 09:00-18:00, 16 februari 2004, 10:00-20:00 uur, 17 februari 2004, 09:00-18:00, 8 maart 2004, 10:00-20:00 uur, 9 maart 2004, 09:00-18:00, 5 april 2004, 10:00-20:00 uur, 6 april 2004, 09:00-18:00, 10 mei 2004, 10:00-20:00 uur, 11 mei 2004, 09:00-18:00, 7 juni 2004, 10:00-20:00 uur, 8 juni 2004, 09:00-18:00

docenten: M.C. van der Heijden, mr. F.W. Meijer
plaats: Hulshorst
punten: 80
prijs: € 5.060 exclusief BTW
The Lime Tree, tel. 030-2255910

6 Day Basic Course (NMI-registratiecursus)*****

datum: 18 februari 2004, 10:00-20:00 uur, 19 februari 2004, 09:00-18:00, 10 maart 2004, 10:00-20:00 uur, 11 maart 2004, 09:00-18:00, 31 maart 2004, 10:00-20:00 uur, 1 april 2004, 09:00-18:00
docenten: S. Whittaker MSC, A. Couzijn
plaats: Hulshorst
punten: 44
prijs: € 3.150 exclusief BTW
The Lime Tree, tel. 030-2255910

MANAGEMENT / ORGANISATIE

PERSONEELSBELEID

Portfolio en coaching***

datum: 17 december 2003, 15 januari 2004, 09:30-17:15 uur
docenten: mr. C. Dullaert, mr. M. van de Griendt
plaats: Utrecht
punten: 12
prijs: € 1.095 geen BTW
OSR Juridische Opleidingen, tel. 030-2315314

Verklaring der tekens

- * Actualiteiten (basiskennis vereist)
- ** Introductie
- *** Verdieping I (redelijke basiskennis vereist)
- **** Verdieping II (gedegen basiskennis vereist)
- ***** Specialisatieopleiding

Personalialia

BEËDIGD ALS ADVOCaat EN PROCUREUR

Boersma, mr. K.J.T., Lingedijk 58 (4002 XL) postbus 124 (4000 AC) Tiel, tel. 0344-677188, fax 0344-677190, e-mail boersma@baw.nl

Boesten, mw. mr. E., Weena 355 (3013 AL) postbus 1507 (3000 BM) Rotterdam, tel. 010-2172000, fax 010-2172700, e-mail e.boesten@houthoff.com

Bos, mr. B.D., Westersingel 96 (3015 LC) postbus 1522 (3000 BM) Rotterdam, tel. 010-2092777, fax 010-2092758, e-mail bos@vh-advocaten.nl

Meldingen voor deze rubriek kunnen worden doorgegeven aan: adres@advocatenorde.nl

Dexters, mr. J.P.M., Wolfswinkel 4 (6021 ED) postbus 2139 (6020 AC) Budel, tel. 0495-430431, fax 0495-430433, e-mail jdexters@abenslag.nl

Dix, mr. F.P.G., Flight Forum 1 (5657 DA) postbus 666 (5600 AR) Eindhoven, tel. 040-2345728, fax 040-2345620, e-mail fdix@akd.nl

Empel-Bouman, mw. mr. R.P. van, Spinhuiswal 2 (5211 JG) postbus 1308 (5200 B) Den Bosch, tel. 073-6158800, fax 073-6158809

Fokkens, mr. T., Strawinskylaan 3037 (1077 ZX) postbus 2508 (1000 CM) Amsterdam, tel. 020-4313162, fax 020-4313186, e-mail tjibbe.fokkens@bdn.nl

Garvelink, mr. J.F., Amstelveenseweg 638 (1081 JJ) postbus 75258 (1070 AG) Amsterdam, tel. 020-5419888, fax 020-5419999, e-mail mail@schutzrosheide.nl

Geerings, mw. mr. E., Bolwerk 18 (5509 MH) postbus 153 (5500 AD) Veldhoven, tel. 040-2944500, fax 040-2944550, e-mail advocaten@tilman.nl

Habraken, mw. mr. K.H.J., Fred. Roeskestraat 100 (1076 ED) postbus 71170 (1008 BD) Amsterdam, tel. 020-5785411, fax 020-5785863, e-mail kim.habraken@loyensloeff.com

Hemel, mw. mr. R. van den, Rivierdijk 654 (3371 EE) postbus 90 (3370 AB) Hardinxveld-Giessendam, tel. 0184-618974, fax 0184-618975, e-mail lewin.advocaten@wxs.nl

Henkelman, mr. E., Blijhamsterstraat 21 (9671 AT) postbus 151 (9670 AD) Winschoten, tel. 0597-432432, fax 0597-432444, e-mail slijmadvoaat@planet.nl

Herrebout, mr. M., Weteringschans 126 (1017 XV) postbus 15955 (1001 NL) Amsterdam, tel. 020-5219999, fax 020-5219990, e-mail info@bousie-advocaten.nl

Hilderink, mw. mr. F.C., Agro Business Park 91 b (6708 PV) postbus 150 (6700 AD) Wageningen, tel. 0317-425300, fax 0317-421922, e-mail wag@aesadvocaten.nl

Holthuis, mr. F.P., Abraham Patrasstraat 5 (2595 RC) Den Haag, tel. 070-3470111, fax 070-3825547, e-mail fholthuis@nolet-advocaten.nl

Israëls, mw. mr. H.M., Blaak 28 (3011 TA) postbus 711 (3000 AS) Rotterdam, tel. 010-4406428, fax 010-4406473, e-mail misraels@plp.nl

Jonasse-Prent, mw. mr. A.P., Piet Heinstraat 7 (7204 JN) postbus 210 (7200 AW) Zutphen, tel. 0575-583758, fax 0575-583737, e-mail info@nysingh.nl

Langbroek, mr. P., Albert Cuypstraat 1 a (5914 XE) postbus 74 (5900 AB) Venlo, tel. 077-3201970, fax 077-3201979, e-mail p.langbroek@kalsbeekadvocaten.nl

Langenberg, mw. mr. Th.H.G. van de, Rijnbaan Oost 240 (5018 HC) postbus 9150 (5000 HD) Tilburg, tel. 013-5366555, fax 013-5368420, e-mail a.vdlangenberg@kzoadvocaten.nl

Lichtveld, mw. mr. H.L.M., Wibautstraat 29 (1091 GH) postbus 94858 (1090 GW) Amsterdam, tel. 020-6655977, fax 020-6933504, e-mail advokatenooost@dutch.nl

Man-Teunissen, mw. mr. A.G.W. de, Velserbeek 1 (1981 LA) Velsen-Zuid, postbus 397 (1970 AJ) IJmuiden, tel. 0255-547815, fax 0255-511933, e-mail info@tanger.nl

Meggelen, mw. mr. L.D. van, Twentelaan 15 (7609 RE) postbus 479 (7600 AL) Almelo, tel. 0546-533633, fax 0546-820827, e-mail damste@damste.nl

Meijer, mr. G.B., Hengelosestraat 141 (7521 AA) Enschede, tel. 053-4326560, fax 053-4326339, e-mail info@vanbeekendrosten.nl

Moolenburgh, mw. mr. C.E., Haarlemmerweg 333 (1051 LH) postbus 58188 (1040 HD) Amsterdam, tel. 020-5506666, fax 020-5506777, e-mail carien.moolenburgh@kvdl.nl

Osinga, mr. J.E.R., Keizersgracht 560-562 (1017 EM) Amsterdam, tel. 020-34462000, fax 020-3446201, e-mail info@bkw.nl

Oswald, mw. mr. A., Apollolaan 151 (1077 AR) postbus 75299 (1070 AG) Amsterdam, tel. 020-4857000, fax 020-4857001, e-mail email@freshfields.com

Pot, mr. M.P., Amstelvenneweg 500 (1081 KL) postbus 810 (1000 AV) Amsterdam, tel. 020-5418729, fax 020-5418723

Rijs, mw. mr. S.W.C., Kapellerlaan 33-37 (6041 JB) postbus 196 (6040 AD) Roermond, tel. 0475-319146, fax 0475-330800, e-mail rijs@boelszanders.nl

Smits, mw. mr. E.W.C.M., St. Canisiusweg 19 f (6511 TE) postbus 1126 (6501 BC) Nijmegen, tel. 024-3810810, fax 024-3810820, e-mail e.smits@hogevevandenbroek.nl

Steen, mr. F.W.J. van der, Laan Copes van Cattenburch 62 (2585 GC) Den Haag, tel. 070-3384040, fax 070-3501150

Stolwijk, mw. mr. T.M.H., Nieuwe Gracht 124 (2011 NM) postbus 280 (2000 AG) Haarlem, tel. 023-5530230, fax 023-5530260

Tesson, mw. mr. A.J.A., Weerdjesstraat 70 (6811 JE) postbus 9218 (6800 HX) Arnhem, tel. 026-3513232, fax 026-3516504, e-mail mail@dekempenaer.nl

Verweij, mr. F.W., Maliestraat 5 (3581 SH) postbus 13244 (3507 LE) Utrecht, tel. 030-2331230, fax 030-2319109, e-mail japajoe@ision.nl

Visser, mw. mr. drs. M., Cessnalaan 1 (1119 NJ) Schiphol-Rijk, tel. 020-8807600, fax 020-8807601, e-mail marjoleinv@interxion.com

Wendenburg, mw. mr. C., Veersteiger 2 (3311 AS) Dordrecht, tel. 078-6300358, fax 078-6300359

Wit, mw. mr. J.M.J. de, Hereweg 93 (9721 AA) postbus 1105 (9701 BC) Groningen, tel. 050-5997879, fax 050-5997977, e-mail j.dewit@triplaw.nl

Wijk, mw. mr. M.M.W.F. van, Steenweg 22 a (5707 CG) postbus 766 (5700 AT) Helmond, tel. 0492-536666, fax 0492-555600, e-mail info@vanstiphout-advocaten.nl

PRAKTIJK NEERGELEGD

Alderwegen, mw. mr. I.C. van Amsterdam 03-09-2003

Allegro, mw. mr. M.E. Amsterdam 01-10-2003

Asser, mr. W.D.H. Amsterdam 01-10-2003

Bartman, mr. S.M. Amsterdam 12-10-2003

Beijnes, mw. mr. A.M.M.E. Utrecht 10-10-2003

Boxtel, mw. mr. C. van Amsterdam 05-09-2003

Coumou, mw. mr. C.A.M. Zwolle 10-10-2003

Creutzburg, mr. A.B.C. Amsterdam 13-10-2003

Dekker, mr. P. Amsterdam 11-10-2003

Dellebeke, mr. M. Amsterdam 09-10-2003

Everard, mr. R.M. Hilversum 01-09-2003

Fabritius, mw. mr. M.A.S. Amsterdam 20-10-2003

Geertsema, mw. mr. M.I.M. 's-Graveland 21-10-2003

Goedel, mw. mr. C.S. Amsterdam 13-10-2003

Heijden, mr. R. van der Amsterdam 01-09-2003

Hofman, mr. M. Amsterdam 13-10-2003

Hofman, mr. M.G. Rotterdam 01-11-2003

Huisman-Kreijn, mw. mr. A.J.M. Maastricht 24-09-2003

Jong, mw. mr. I.Y. de Amsterdam 29-09-2003

Jong, mw. mr. M. de Velsen-Zuid 01-10-2003

Kastein, mw. mr. Y.E. Amsterdam 08-10-2003

Kip, mw. mr. C.C. Veenendaal 13-09-2003

Kraijlo, mw. mr. I. Zierikzee 01-09-2003

Kupers, mr. W.E. Amsterdam 01-10-2003

Laan, mw. mr. O. Amsterdam 28-10-2003

Leeuwen, mr. C.H.J. van Utrecht 28-10-2003

Maaswinkel, mr. R. Amsterdam 19-09-2003

Metselaar, mw. mr. A.C. Den Haag 25-08-2003

Mierlo, mw. mr. A.F.P. van Amsterdam 15-09-2003

Noldus, mr. dr. W.J.M. 's-Gravenmoer 29-05-2003

Rosendahl, mr. A.A. Amsterdam 03-10-2003

Scheek, mw. mr. N.J.P. Utrecht 01-11-2003

Schüttenhelm, mw. mr. S.E. Amsterdam 29-09-2003

Steehouwer, mr. H. Giessenburg 01-11-2003

Stüger, mw. mr. L.M.M. Weert 01-11-2003

Suermond, mr. M.G. Den Haag 01-01-2002

Suërs, mr. F.M. Sittard 31-10-2003

Tempelman, mr. J.A. Amsterdam 26-09-2003

Troost, mw. mr. R.M. Amsterdam 30-09-2003

Veen, mr. drs. A.R. van de Den Haag 01-11-2003

Westerlaken, mw. mr. A.P.M. van der Amsterdam 13-10-2003

OVERLEDEN

Graaf, mr. F.M. de Amsterdam 08-10-2003

KANTOORVERPLAATSING

Abbo, mr. T.: Kerkstraat 17 a (3262 TG) postbus 1050 (3260 AB) Oud-Beijerland, tel. 0186-627006, fax 0186-624189

Baumgarten, mr. A.B. (Voorburg): Huijgensstraat 2 (2515 BC) Den Haag, tel. 070-3877900, fax 070-3874005, e-mail baumg@xsall.nl

Bazelmans, mw. mr. J.M.: Droogbak 1 a (1013 GE) postbus 251 (1000 AG) Amsterdam, tel. 020-7119000, fax 020-7119999, e-mail janneke.bazelmans@cliffordchance.com

Baest, mr. J. van (Rotterdam): Molenstraat 15 (2513 BH) Den Haag, tel. 070-3611775, fax 070-3606908

Bergen, mr. A.J.E. van den (Amsterdam): Parkstraat 107 (2514 JH) postbus 30457 (2500 GL) Den Haag, tel. 070-3760606, fax 070-3651856

Bloemers, mr. M.G. (Braamt): Sweets de Landasstraat 50 (6814 DG) postbus 1052 (6801 BB) Arnhem, tel. 026-4452085, fax 026-4423977, e-mail info.hbv@planet.nl

Bonis, mr. R. (Hardinxveld-Giessendam): Hoge Torenstraat 8 (4201 GC) postbus 3048 (4200 EA) Gorinchem, tel. 0183-630200, fax 0183-635104, e-mail meeuwsenvandenpol@balinet.nl

Bos, mr. W.L.: Erica 8 (3317 HG) Dordrecht, tel. 078-6174453, fax 078-6172573, e-mail 15.bos@12move.nl

Bremer, mw. mr. M.L.: Egelantiersstraat 143 (1015 RA) postbus 15530 (1001 NA) Amsterdam, tel. 020-6269095, fax 020-4274314, e-mail mbremer@bremerdezwaan.nl

Bressers, mr. M.H. (Den Haag): Balmes 76-1 (08007) Bachelona/Spaanje, tel. 0034-934671400, fax 0034-932150404, e-mail bressers@dehaanmulder.com

Broek, mr. N. van den (Amsterdam): Rue de la Loi 15 (B-1040) Brussel/België, tel. 0032-22854914, fax 0032-22854949, e-mail naboth.vandenbroek@wilmer.com

Bruna, mr. S. (Parijs/Frankrijk): Rue Defacqz 55 (B-1050) Brussel/België, tel. 0032-25394260, e-mail sierk.bruna@skynet.be

Corsius, mw. mr. B.G. (Rijswijk): Runnenburg 9 (3981 AZ) postbus 20 (3980 CA) Bunnik, tel. 030-6598379, fax 030-6598343

Dankert, mr. Th. (Arnhem): Tweebakmarkt/Druifstreef 72 (8911 LH) postbus 17 (8900 AA) Leeuwarden, tel. 058-2347333, fax 058-2347399

Dekker, mr. C.P.R.M. (Den Haag): Weena 690 (3012 CN) postbus 2888 (3000 CW) Rotterdam, tel. 010-2246224, fax 010-4125839

Dekker, mr. G.R. den (Den Haag): Burgerweeshuispad 301 (1076 HR) postbus 75084 (1070 AB) Amsterdam, tel. 020-5771771, fax 020-5771775, e-mail guido.dendekker@debrauw.com

Diels, mr. O. (Delft): Amaliastraat 3 (2514 JC) Den Haag, tel. 070-3624220, fax 070-3624426, e-mail info@kmdb.nl

Felix, mr. R.A.: Beursplein 37 (3011 AA) postbus 30117 (3001 DC) Rotterdam, tel. 010-4051166, fax 010-4124011, e-mail vhenh@vhenh.nl

Gabriel, mw. mr. B. (Amsterdam): Maliestraat 1 (3581 SH) postbus 14033 (3508 SB) Utrecht, tel. 030-2364600, fax 030-2364192, e-mail utrecht@vandiepen.com

Govers, mr. C.J.M.A.: Strawinskylaan 3037 (1077 ZX) postbus 2508 (1000 CM) Amsterdam, tel. 020-4313131, fax 020-4313143, e-mail boekel.de.neree@bdn.nl

Gronelle, mw. mr. E.P.D. van (Aalsmeer): Prins Bernhardlaan 14 j (2405 VT) postbus 335 (2400 AH) Alphen a/d Rijn, tel. 0172-475677, fax 0172-473294

Hazeleger, mr. W.A. (Amsterdam): One New Chance (EC4M 9 QQ) London/Groot-Brittannië, tel. 0044-2073303000, fax 0044-2073309999, e-mail wim.hazeleger@allenoverly.com

Het Bureau van de Orde

Onderwerp	Telefoonnummer	E-mailadres
N.a.w. gegevens advocatuur	070 - 335 35 29	adres@advocatenorde.nl
Centrale Controle Verordeningen	070 - 335 35 26	ccv@advocatenorde.nl
Landelijke financiële bijdrage	070 - 335 35 23	finorg@advocatenorde.nl
Opleiding: alle vragen (09.00-12.00 uur)	070 - 335 35 55	opi@advocatenorde.nl
Communicatie: Advocatenblad,		
brochures et cetera	070 - 335 35 52	pr@advocatenorde.nl
Alle overige vragen van advocaten	070 - 335 35 71/86	helpdesk@advocatenorde.nl

Heeren, mr. S.M.J. (Etten-Leur): Heuvel 7 (4901 KB) postbus 4068 (4900 CB) Oosterhout, tel. 0162-453811, fax 0162-426514, e-mail heeren@rijppaert-peeters.nl

Hennevelt, mr. H.P.Th. (Amsterdam): Carel van Bylandtlaan 30 (2596 HR) Den Haag, tel. 070-3772608, fax 070-3773687, e-mail rick.hennevelt@shell.com

Hof, mr. J.P. van 't: Orlyplein 10 (1043 DP) postbus 59280 (1040 KG) Amsterdam, tel. 020-5825613, fax 020-5825150, e-mail infoamsop@akd.nl

Hoofman, mr. I.T.E.M.: Orlyplein 10 (1043 DP) postbus 59280 (1040 KG) Amsterdam, tel. 020-5825100, fax 020-5825150, e-mail ihoofman@akd.nl

Jansens-van Gellinc, mw. mr. J.A. (Amsterdam): Hofplein 20 (3032 AC) postbus 2700 (3000 CS) Rotterdam, tel. 010-2010500, fax 010-2010501, e-mail rotterdam@vanmensen-wisselink.nl

Kant, mr. D.P. (Almelo): Pantheon 25 (7521 PR) postbus 109 (7500 AC) Enschede, tel. 053-4804200, fax 053-4804299, e-mail info@kienhuishoving.nl

Knijff, mw. mr. A.C. de (Rijswijk): Runnenburg 9 (3981 AZ) postbus 20 (3980 CA) Bunnik, tel. 030-6598379, fax 030-6598343

Kok, mr. L. de: Amstelveenseweg 638 (1081 JJ) postbus 75258 (1070 AG) Amsterdam, tel. 020-5419888, fax 020-5419999, e-mail l.dekok@schutgroshede.nl

Koster, mw. mr. N.F. (Eindhoven): Drentestraat 21 (1083 HK) postbus 7925 (1008 AC) Amsterdam, tel. 020-5497373, fax 020-6429013, e-mail nkost05@hollandlaw.nl

Kremers, mr. Th. (Drachten): Bernhardlaan 12 (9285 TT) postbus 37 (9285 ZV) Buitenpost, tel. 0512-519999, fax 0512-542363, e-mail th.kremers@advocaten-mbd.nl

Kukolja, mr. S.J.P. (Wierden): Grotestraat 29 (7471 BK) postbus 8 (7470 AA) Goor, tel. 0547-271698, fax 0547-272498

Lammers, mr. G. (Vroomshoop): postbus 180 (7600 AD) Almelo, tel. 0546-452038, fax 0546-646274, e-mail info@lammersadvocaten.nl

Leeuwenberg, mw. mr. E.W.M. (Apeldoorn): Pien Heinstraat 7 (7204 JN) postbus 210 (7200 AE) Zutphen, tel. 0575-583758, fax 0575-583737, e-mail e.w.m.leeuwenberg@nysingh.nl

Moer-Lemmens, mw. mr. Y.C.E. van der (Zoetermeer): Postbus 880 (3800 AW) Amersfoort, tel. 033-4691874, fax 033-4691872, e-mail vdmoer-lemmens@planet.nl

Nederveen, mr. A. (Amsterdam): Carnegielaan 4 (2517 KJ) postbus 380 (2501 BH) Den Haag, tel. 070-3425265

Niemyjski, mr. R.: De Lairessestraat 90 (1071 PJ) postbus 53027 (1007 RA) Amsterdam, tel. 020-6732804, fax 020-6718246

Nobus, mr. R.R.E. (Terneuzen): Brouwerijstraat 25 (4501 CM) postbus 14 (4500 AA) Oostburg, tel. 0117-455249, fax 0117-453383, e-mail advobuno@planet.nl

Noort, mr. B.F. van: Javastraat 10-12 (2585 AN) postbus 85563 (2508 CG) Den Haag, tel. 070-3615048, fax 070-3615400, e-mail b.f.vannoort@gmw.nl

Orth, mr. B.W.G.: Orteliuslaan 1014 (3528 BE) postbus 3267 (3502 GG) Utrecht, tel. 030-2995634, fax 030-2995506, e-mail borth@akd.nl

Pots, mr. G.A. (Leeuwarden): Nipkowweg 17 (8501 XH) postbus 120 (8500 AC) Joure, tel. 0513-415655, fax 0513-415696, e-mail info@aldersebaas.nl

Scheer, mw. mr. H.P. (Alphen a/d Rijn): Cornelis Houtmanstraat 21 (3572 LT) postbus 13324 (3507 LH) Utrecht, tel. 030-2758999, fax 030-2302555, e-mail info@vanderlindenadvocaten.nl

Schelhaas, mr. M.: Hofplein 20 (3032 AC) postbus 2700 (3000 CS) Rotterdam, tel. 010-2010500, fax 010-2010501, e-mail schelhaas@vmw.nl

Schouten, mw. mr. H. (Almere): Rembrandtkade 36 (3583 TN) postbus 85050 (3508 AB) Utrecht, tel. 030-2511224, fax 030-2541786, e-mail schouten@brugadv.nl

Slachter, mr. K.J.H.H.: Kerkstraat 17 a (3262 TG) postbus 1050 (3260 AB) Oud-Beijerland, tel. 0186-627006, fax 0186-624189

Smits, mr. J.M.A. (Eemnes): Zomerkade 294 (1273 SV) Huizen, tel. 033-5233120, fax 033-5233118, e-mail info@smitsadvocaten.nl

Sprundel, mr. D.E. van: Weena 666 (3012 CN) postbus 190 (3000 AD) Rotterdam, tel. 010-4042111, fax 010-4042333, e-mail dick.vansprundel@simmons-simmons.com

Steenwijk, mr. R.E. van: Orlyplein 10 (1043 DP) postbus 59280 (1040 KG) Amsterdam, tel. 020-5825612, fax 020-5825150, e-mail infoamsop@akd.nl

Sterneberg, mr. A.M.: Hoogoordreef 5 (1101 BA) postbus 12166 (1100 AD) Amsterdam (Z-O), tel. 020-5650400, fax 020-5650411, e-mail sterneb@theoffice.nl

Swart, mr. A.J.M. de (Amsterdam): Van Vollenhovenstraat 31 (3016 BG) Rotterdam, tel. 010-4364311, fax 010-4366700, e-mail ads@svsadvocates.com

Touw, mw. mr. E.D. (Nieuwerkerk a/d IJssel): Westersingel 5 (4611 HR) Bergen op Zoom, tel. 0164-261111, fax 0164-230999, e-mail info@touwadvocaten.nl

Treffers, mr. J. (Rotterdam): Verhagenplein 1 (2671 HS) postbus 252 (2670 AH) Naaldwijk, tel. 0174-629341, fax 0174-623326, e-mail info@jqr.nl

Tijssen, mr. H.J. (Rijswijk): Runnenburg 9 (3981 AZ) postbus 20 (3980 CA) Bunnik, tel. 030-6598248, fax 030-6598343, e-mail h.tijssen@bamgroep.nl

Verkaart, mw. mr. J.M.P.: Orlyplein 10 (1043 DP) postbus 59280 (1040 KG) Amsterdam, tel. 020-5825100, fax 020-5825150, e-mail infoamsop@akd.nl

Visser, mr. D.: Marktmeesterstraat 6-8 c (1315 GE) postbus 10316 (1301 AH) Almere, tel. 036-5345620, fax 036-5347048, e-mail almere@crkg-advocaten.nl

Vossen, mw. mr. E.A.: Statenweg 200 3033 JA) postbus 27561 (3003 MB) Rotterdam, tel. 010-4432139, fax 010-4668375, e-mail evossen@rechtshulproterdam.nl

Waszink, mr. P.M. (Amsterdam): Weena 750 (3014 DA) postbus 1110 (3000 BC) Rotterdam, tel. 010-2240487, fax 010-2240009, e-mail paul.waszink@nautadutilh.com

Wawoe, mw. mr. J.V. (Den Haag): Jupiterstraat 122 (2132 HG) postbus 140 (2130 AK) Hoofddorp, tel. 023-5668582, e-mail j.wawoe@arcadis.nl

Werger, mw. mr. K.A. (Amsterdam): Vleutensevaart 35 (3532 AD) Utrecht

Wesselman van Helmond, Jhr. mr. A.G.J. (Utrecht): Kosterijland 9 (3981 AJ) Bunnik, tel. 030-6565199, fax 030-6565181, e-mail adv.amstel@balienet.nl

Winter, mw. mr. W. de: Larikserf 31 (8072 MA) Nunspeet, tel. 0341-264075, fax 0341-264575, e-mail info@advo-dewinter.nl

Wit, mw. mr. A.B. de (Arnhem): Kapteijnstraat 19 (3771 CA) postbus 271 (3770 AG) Barneveld, tel. 0342-425642, fax 0342-408042, e-mail info@dkj.nl

Wijnckel, mr. B.J. van de (Terneuzen): Brouwerijstraat 25 (4501 CM) postbus 14 (4500 AA) Oostburg, tel. 0117-455249, fax 0117-453383, e-mail advobuno@planet.nl

Zwaan, mr. M.R. de: Egelantiersstraat 143 (1015 RA) postbus 15530 (1001 NA) Amsterdam, tel. 020-6269095, fax 020-4274314, e-mail mrdezwaan@bremerdezwaan.nl

NIEUW KANTOOR/ASSOCIATIE

Abbo & Slachter Advocaten (mrs. T. Abbo en K.J.H.H. Slachter) Kerkstraat 17 a (3262 TG) postbus 1050 (3260 AB) Oud-Beijerland, tel. 0186-627006, fax 0186-624189

Bremer de Zwaan (mrs. M.L. Bremer en M.R. de Zwaan) Egelantiersstraat 143 (1015 RA) postbus 15530 (1001 NA) Amsterdam, tel. 020-6269095, fax 020-4274314

De Vilder & Van Oosten Advocaten (mrs. G.J. van Oosten, G.A. Jansen en M.A.C. van Overmeire-de Vilder) Stadionplein 25 (1076 CG) Amsterdam, tel. 020-6767878

MEDEVESTIGING

Kalsbeek Advocaten (mr. P. Langbroek) Albert Cuyppstraat 1 a (5914 XE) postbus 74 (5900 AB) Venlo, tel. 077-3201970, fax 077-3201979

NAAMSWIJZIGING

Advokatenkollektief Valkenboslaan te Den Haag thans: **Beelaard Breetveld Advocaten**

Knijff, mw. mr. L. te Utrecht thans: **Berghuis-Knijff, mw. mr. L.**

Bruins Simons & van Hoeve te Amsterdam thans: **Bruins & Partners**

Burlet & Nobus & Koole Advocaten te Oostburg thans: **Burlet & Nobus Advocaten**

Kromme Distelstraat Advocaten te Amsterdam thans: **Advocatenkantoor Distelplein**

Bootsman & Helder te Bovenkarspel thans: **Helder & Groot**

Weert, mw. mr. L.A.M. van te Eindhoven thans: **Kantelberg-van Weert, mw. mr. L.A.M.**

Schot, mw. mr. N.M. te Rosmalen thans: **Lindhout-Schot, mw. mr. N.M.**

Somsen, mw. mr. E.T. te Amsterdam thans: **Plompen-Somsen, mw. mr. E.T.**

BEZOEKADRES/POSTBUS/

TEL./FAX/E-MAIL

Baumgardt & Brökling te Spijkenisse: Jan Campertlaan 4 (3201 EX) Spijkenisse

Blanco Fernández, mr. J.M. te Amsterdam: Singel 372 (1016 AH) Amsterdam

Bruins & Partners te Amsterdam: e-mail kantoor@bruinsadvocaten.nl

Advocatenkantoor Distelplein te Amsterdam: Distelplein 10-14 (1031 XH) Amsterdam, e-mail advocaten@akd.nl

Haarsma Advocaten te Haren: Hoofdweg 288 (9765 CN) Paterswolde, postbus 36 (9765 ZG) Eelde

Helder & Groot te Bovenkarspel: e-mail info@heldergroot.nl

Mr. K. te Amsterdam: Leliegracht 45 (1016 GT) Amsterdam

Kok & De Kok Advocaten te Zwolle: fax 038-4213870

Muldres Advocaten te Nijmegen: postbus 1365 (6501 BJ) Nijmegen

Advocatenkantoor Oudenoord te Woerden: Varrolaan 100 (3584 BW) postbus 85336 (3508 AH) Utrecht, tel. 030-2637600, fax 030-2637615

Van den Sigtenhorst Smit Advocaten te Zutphen: Burg. Dijkmeesterweg 35 (7201 AK) Zutphen

RECTIFICATIE

In advocatenbladnummer 20 van 31-10-2003 (zie bladzijde 909) is onder het kopje 'kantoorverplaatsing' opgenomen de onjuiste kantoor gegevens van **mw. mr. E.M. van Blokland**. De juiste kantoor gegevens zijn: **Wibautstraat 29 (1091 GH) postbus 94858 (1090 GW) Amsterdam, tel. 020-6655977, fax 020-6933504, e-mail blokland@akoost.nl**

In advocatenbladnummer 16 van 05-09-2003 (geplaats in advocatenbladnummer 20 van 31-10-2003) is onder her kopje 'naams-wijziging' opgenomen Hanssen, Hermsen & Heerink te Arnhem thans: Advocatenpraktijk J.H.A.M. Hanssen. **De juiste tennaamstelling moet zijn: Hanssen, Hermsen & Heerink. Het bezoekadres en postbusnummer zijn gewijzigd. De adresgegevens zijn: IJsselburcht 3 (6825 BS) postbus 5486 (6802 EL) Arnhem.**

- Alle disciplinaire beslissingen die sinds 1986 in het Advocatenblad zijn gepubliceerd zijn ook te vinden op www.advocatenorde.nl en BalieNet
- Publicatie in deze rubriek geschiedt door de Commissie Disciplinaire Rechtspraak, bestaande uit mr. A.G. Beets, mr. J.C.P. Ekering, mr. H.J.A. Knijff, mr. I.E.M. Sutorius, mr. G.J. Kemper en mr. C.H.B. Winters.

VERZET TEGEN INSCHRIJVING

Hof van Discipline, 12 juli 2002, nr. 3549

(mrs. Goslings, Beker, Thunnissen, Mendlik en De Kok)

Verzet tegen inschrijving als advocaat en procureur

- *Advocatenwet artikel 5 en 6*
- *Verordening op de Praktijkuitoefening in dienstbetrekking (Artikel 3 lid 1 sub f, artikel 6)*

Feiten

Bij beslissing van 14 augustus 2001 heeft de Raad van Toezicht verzet gedaan tegen de inschrijving van klager als advocaat en procureur. Klager heeft tegen voormelde beslissing van de Raad van Toezicht bij het hof een klaagschrift ingediend.

Overwegingen hof

Klager is als jurist werkzaam in loondienst van de vereniging Nederlandse Vereniging van Beleggers en Eigenaren Vastgoedbelang, hierna: 'Vastgoed Belang'. Klager heeft bij de rechtbank inschrijving als advocaat en procureur verzocht, teneinde als zodanig werkzaam te zijn in dienst van Vastgoed Belang ten behoeve van de Vereniging en de leden van de Vereniging. Klager is derhalve voornemens de praktijk uit te oefenen in dienst van een werkgever niet zijnde een advocaat, advocatenkantoor of toegelaten samenwerkingsverband. Klager is van oordeel dat Vastgoed Belang moet worden aangemerkt als een organisatie met een ideële doelstelling, zoals bedoeld in artikel 3 lid sub f^o artikel 6 van de Verordening op de Praktijkuitoefening in dienstbetrekking, hierna: 'de Verordening'. De Raad van Toezicht is van oordeel dat Vastgoed Belang niet als een zodanige organisatie kan worden beschouwd en heeft op die grond verzet gedaan tegen de inschrijving van klager.

Artikel 6 van de Verordening luidt voorzover hier van belang: *'Als organisatie met een ideële doelstelling als bedoeld in artikel 3 eerste lid onder f, wordt slechts aangemerkt de organisatie die voldoet aan elk van de navolgende criteria:*

- haar activiteiten beperken zich tot het feitelijk en statutair zonder winstoogmerk nastreven van een ideëel doel dat maatschappelijk van wezenlijke betekenis is en dat naar zijn aard parallel loopt met het gezamenlijk belang van haar leden of op vergelijkbare wijze bij de organisatie aangesloten.*

Blijkens de statuten van Vastgoed Belang is het doel van de Vereniging als volgt omschreven:

Artikel 2 lid 1:

De Vereniging stelt zich ten doel de behartiging van de maatschappelijke en economische belangen van de eigenaren en beleggers van vastgoed, voorzover dit betreft het vastgoed in het algemeen en het vastgoed van de leden in het bijzonder.

Artikel 3 van de statuten bevat – voorzover hier van belang – de bepaling dat de gewone leden van Vastgoed Belang zijn: natuurlijke personen of rechtspersonen die eigenaar zijn van, of zakelijke belangen hebben bij onroerende zaken of beperkte genotrechten op onroerende zaken.

Voor de beoordeling van de vraag of in casu sprake is van een ideële organisatie is van belang hetgeen is opgemerkt in het rapport van 27 juni 1995 van de interdepartementale Werkgroep Domeinmonopolie Advocatuur (de werkgroep Cohen), welk rapport mede heeft geleid tot de totstandkoming van de Verordening. Paragraaf 8.3.1.1 van het rapport luidt als volgt:

'Bij organisaties met een ideële doelstelling zoals consumentenorganisaties, vakbonden, e.d. vertoont de doelstelling van de organisatie over het algemeen een structurele paralleliteit met die van de leden.'

Het hof is van oordeel dat Vastgoed Belang niet als een ideële organisatie in de hiervoor genoemde zin kan worden aangemerkt. De combinatie van de zeer ruime en algemene doelomschrijving met de vrijwel ongelimiteerde toegang van leden leidt ertoe dat niet kan worden vastgesteld of daadwerkelijk sprake is van een ideëel doel, laat staan van zulk een doel dat maatschappelijk van wezenlijke betekenis is, en voorts van een structurele paralleliteit van de belangen van de leden van de Vereniging met de doelstelling ervan.

Immers, iedere persoon of rechtspersoon, die enig belang heeft bij vastgoed, kan lid worden van de Vereniging. Dat is een zeer aanmerkelijk deel van de Nederlandse bevolking en het bedrijfsleven. Het is niet wel denkbaar dat er bij een dergelijke zeer diverse kring van leden sprake kan zijn van gelijke belangen van de leden onderling en van de genoemde structurele paralleliteit met de doelstelling van de Vereniging.

Het hof merkt ten overvloede nog op dat namens klager ter zitting is betoogd dat de doelgroep van Vastgoed Belang feitelijk is beperkt tot de eigenaren/verhuurders van één of enkele woningen en dat Vastgoed Belang zich met name richt op de behartiging van de belangen van die 'kleine verhuurders', in het bijzonder hun belang bij een kostendekkende huurprijs. Vastgoed Belang stelt dat die 'kleine verhuurders' met name goedkopere huurwoningen aanbieden, hetgeen belangrijk zou zijn voor de volkshuisvesting. Vastgoed Belang acht dat een ideële doelstelling. Het hof komt aan de beoordeling van die stellingen van Vastgoed Belang echter niet toe omdat deze niet blijken uit de statuten van de Vereniging, hetgeen een voorwaarde is in artikel 6 van de Verordening.

Volgt

Verklaart het beklag van klager tegen de beslissing van de Raad van Toezicht ongegrond.

TEGENSTRIJDIG BELANG

Hof van Discipline, 16 augustus 2002; nr. 3457

(mrs. van Griensven, Bijvanck, van Houtum, De Groot-van Dijken en Van Loo)

Raad van Discipline Arnhem, 25 juni 2002

(mrs. van der Hulst, Bemelmans, Dam, Van Halder en Van Wijmen)

Tegenstrijdig belang

- Artikel 46 Advocatenwet (2.4.2 Tegenstrijdige belangen van verschillende cliënten)
- Gedragsregel 7

Feiten

Mr. X trad sinds 1994 in een echtscheidingsprocedure en een daaropvolgende boedelscheidingsprocedure op voor de gewezen echtgenote van de klager. De klager werd in die procedure eerst bijgestaan door mr. Y, en vanaf 1997 door mr. Z.

In oktober 2000 is mr. X toegetreden tot het kantoor van mr. Y. Kort daarop maakte de klager bezwaar dat mr. X zijn gewezen echtgenote zou blijven bijstaan. De deken heeft mr. X meermalen geadviseerd zijn bemoeienissen voor zijn cliënte te beëindigen.

Mr. X verweerde zich onder meer door er op te wijzen dat, juist ter vermindering van de schijn van het behartigen van tegenstrijdige belangen, maatregelen waren getroffen. Zo heeft mr. Y, vóór de overgang van mr. X naar zijn kantoor, het (archieff)dossier neergelegd bij de deken. Mr. X, mr. Y en de vrouw hebben voorts schriftelijk vastgelegd dat geen overleg over de zaak zou worden gevoerd. Dit overtuigde de raad niet. Die achtte de klacht gegrond en legde mr. X de maatregel van berisping op.

Overwegingen hof

Het hof stelt voorop dat een advocaat te allen tijde dient te vermijden dat een belangentegenstelling of de schijn daarvan kan ontstaan.

Een dergelijke (schijn van) belangentegenstelling kan onder meer ontstaan in een geval als het onderhavige waarin een advocaat tijdens een procedure toetreedt tot het kantoor van een (vroegere) advocaat van zijn wederpartij. Nu mr. X ervan op de hoogte was dat de klager er bezwaar tegen had dat hij na zijn toetreding tot het kantoor van mr. Y bleef optreden voor zijn gewezen echtgenote, handelde mr. X niet als een behoorlijk advocaat betaamt, door te (blijven) weigeren zich terug te trekken.

Dat mr. Y al gedurende langere tijd niet meer de advocaat van de klager was, doet niet terzake; de procedure waarin mr. Y betrokken was geweest, was nog steeds gaande.

De door mr. Y, mr. X en de vrouw ondertekende verklaring doet aan het oordeel van het hof evenmin af, nu de klager (en diens raadsman) niet met de in deze verklaring neergelegde regeling hebben ingestemd. Het hof neemt daarbij in aanmerking dat de deken aan mr. X uitdrukkelijk had laten weten dat alleen onder die omstandigheden een voortgezet optreden van mr. X voor zijn cliënte toelaatbaar was.

Dat mr. X van deze gedragslijn op de hoogte was blijkt bovendien uit het feit dat mr. X, zoals hij ter zitting van het hof heeft verklaard, in een ander soortgelijk geval wel een verklaring van beide partijen en hun

advocaten heeft opgesteld en laten ondertekenen. Mr. X heeft in dit geval dus willens en wetens nagelaten een juiste gedragsregel te volgen.

Dat het in het belang van de vrouw was dat mr. X voor haar zou kunnen blijven optreden is niet van doorslaggevende betekenis. Aan haar had de nodige tijd gegund kunnen worden om zich van deugdelijke bijstand door een andere advocaat te voorzien. De noodzaak daartoe was het gevolg van de overgang van kantoor van mr. X, niet van de klacht van de klager.

De stelling dat de klager zich door middel van de klacht zou willen ontdoen van een onwelgevallige tegenpleiter (hetgeen overigens niet is komen vast te staan) acht het hof niet relevant.

Wat betreft de op te leggen maatregel neemt het hof tenslotte in aanmerking dat mr. X herhaalde malen het advies van de deken in de wind heeft geslagen, en mr. X ook ter zitting er nog blijk van gaf niet overtuigd te zijn van de (schijn van) tegenstrijdigheid van belangen in dit geval. Mede daarom acht het hof de opgelegde maatregel niet disproportioneel.

Volgt bekrachtiging van de beslissing van de Raad van Discipline.

DECLARATIEPERIKELLEN

Hof van Discipline, 16 augustus 2002, nr. 3466

(mrs. Van Erp Taalman Kip-Nieuwenkamp, Meeter, Sterk, Knottnerus en Paulussen)

Raad van Discipline Amsterdam 9 juli 2001

(mrs. Kist, Hamming, Karsten, Remme en Wiarda)

Ook wanneer de declaratie betrekking heeft op een bestuursrechtelijke aangelegenheid, in welk geval de Raad van Toezicht niet de bevoegdheid toekomt om die declaratie te begroten, staat het de advocaat niet vrij om het betwiste bedrag van de declaratie te verrekenen met gelden die hij onder zich heeft, maar dient hij het betwiste bedrag onder de deken te storten. In geval van betwisting van een niet voor begroting door de Raad van Toezicht in aanmerking komende declaratie dient de advocaat het initiatief te nemen tot vaststelling van het verschuldigde, door het binnen een redelijke termijn aanvangen van een procedure.

- Advocatenwet artikel 46 (1.4.3.1 Financiële verhouding)
- Gedragsregel 27, leden 2 en 3

Feiten, overwegingen van de raad

Mr. X staat de klager bij in enige administratiefrechtelijke zaken. De klager betaalt voorschotnota's tot in totaal f 8.225. De klager maakt bezwaar tegen de einddeclaratie. De klager wendt zich vervolgens tot de deken, die mr. X in verschillende brieven erop heeft gewezen dat hij het bedrag van de declaraties in kwestie op de dekenrekening dient te storten en dat hij zich tot de burgerlijke rechter dient te wenden om te komen tot een vaststelling van de declaraties, nu die betrekking hebben op administratiefrechtelijke zaken en de Raad van Toezicht dus niet bevoegd is die declaraties te begroten. Daarnaast heeft de klager nog enige andere hier buiten beschouwing gelaten klachten ingediend.

Als verweer tegen het onderdeel van de klacht dat mr. X de herhaalde aanwijzing van de deken heeft genegeerd om de hoogte van die declaraties door de burgerlijke rechter te laten vaststellen, voert mr. X aan dat hij er de voorkeur aan geeft dat niet hij, maar de klager desgewenst de gang naar de burgerlijke rechter maakt en om terugbetaling vraagt van hetgeen hij voor ten onrechte in rekening gebracht houdt.

De raad verwerpt dit standpunt. De stiptheid die van een advocaat in financieel opzicht wordt gevorderd brengt mee dat hij bij betwisting van zijn, niet voor begroting door de Raad van Toezicht in aanmerking komende, declaratie het initiatief neemt om tot vaststelling van het verschuldigde te komen door het binnen redelijke termijn entameren van een procedure waarin hij een verklaring voor recht vraagt dat zijn cliënt hem is verschuldigd wat hij deze in rekening heeft gebracht.

Een ander klachtonderdeel houdt in, dat mr. X heeft nagelaten het betwiste bedrag op de derdenrekening van de deken over te maken. De raad overweegt dat, al hoewel op zichzelf juist is dat voor de vaststelling van betwiste declaraties in bestuursrechtelijke zaken geldt dat de advocaat wiens declaraties worden betwist zich tot de burgerlijke rechter dient te wenden, dat niet betekent dat de meergenoemde regels (Regel 27 leden 2 en 3 Gedragsregels 1992) daarom toepassing missen voorzover deze mr. X verplichten het betwiste bedrag bij de deken te deponeren. In zoverre hebben deze regels een algemene strekking.

Beslissing van de raad

De klager wordt niet-ontvankelijk verklaard in de hier onbesproken gebleven onderdelen van de klacht. De overige onderdelen worden gegrond verklaard en aan mr. X wordt de maatregel van enkele waarschuwing opgelegd.

De klager is in beroep gekomen van de beslissing tegen hier buiten beschouwing gebleven onderdelen van de klacht. Het hof komt derhalve niet aan een eigen beoordeling van de hier besproken en gegrond bevonden klachtonderdelen toe.

ONNODIG GRIEVENDE OPMERKINGEN OVER DERDE

Raad van Discipline Arnhem, 19 augustus 2002

(mrs. Van der Hulst, Halder, Langeler, Van de Loo, Poelmann)

Opmerkingen over een derde in een brief zijn in casu onnodig grievend. Dat geldt des te meer wanneer de negatieve kwalificatie in kwestie louter en alleen is gebaseerd op opmerkingen van horen zeggen.

- *Advocatenwet artikel 46 (3.3.1 Grievende uitlatingen)*
- *Gedragsregel 31*

Feiten, overwegingen van de raad

Klager is gehuwd geweest met mevrouw Y. Mevrouw Y lijdt aan een ernstige ziekte.

Mr. X, die bevriend is met de ouders van mevrouw Y, schrijft aan de advocaat van mevrouw Y een brief, op postpapier van zijn kantoor, waarin de navolgende passages voorkomen:

‘Het is moeilijk te begrijpen, waarom (mevrouw Y) niet tegen (klager)

is opgewassen. Wat ik van (mevrouw Y) heb gehoord, ook over het verleden, geeft mij de indruk dat je de situatie van (mevrouw Y) kunt vergelijken met iemand die in een secte heeft gezeten. (Klager) heeft jarenlang een soort geestelijke terreur op (mevrouw Y) uitgeoefend en haar duidelijk gemaakt dat zij nergens voor deugt, niets kan en een slechte moeder is.

... Ik moet er niet aan denken wat de afgelopen dagen voor (hun dochter) hebben betekend. Heeft de vader overal met haar rondgereden, haar meegenomen naar zijn advocaat, haar bij haar moeder gebracht en weer mee teruggenomen? Het is onvoorstelbaar wat dat voor het kind moet hebben betekend.’

De brief is door de advocaat van mevrouw Y in het geding gebracht bij de behandeling van het verzoek om voorlopige voorzieningen waarbij toevertrouwing van de dochter aan mevrouw Y werd gevraagd.

Klager heeft bezwaar tegen de wijze waarop mr. X zich over hem heeft uitgelaten. Ter toelichting vermeldt hij dat er sprake is van karakterveranderingen aan de zijde van mevrouw Y, als gevolg van haar ziekte. Mr. X had zich dus beter moeten informeren alvorens tot zijn uitspraken te komen. De klager ervaart het als bijzonder kwetsend om na jarenlange verzorging van zijn zieke echtgenote nu ervan beschuldigd te worden de oorzaak van haar klachten te zijn.

Mr. X verweert zich onder meer met de mededeling dat hij niet als advocaat in deze zaak is opgetreden. Hij erkent dat het achteraf gezien beter was geweest om de brief op eigen briefpapier te schrijven, zij het dat hij ter zitting laat weten dat het de bedoeling was dat de brief in rechte zou worden overgelegd en dat, om daaraan meer gewicht toe te kennen, gebruik is gemaakt van kantoorbriefpapier. Hij heeft de brief geschreven omdat hij zich sterk betrokken voelde bij het welzijn van mevrouw Y en haar dochter.

De raad overweegt dat privé-gedragingen van een advocaat onder meer van tuchtrechtelijk belang geoordeeld worden, wanneer er voldoende aanknopingspunten zijn met de praktijkuitoefening om dezelfde maatstaven te laten gelden (als voor beroepsmatige gedragingen? *bew.*). Deze situatie doet zich in dit geval voor nu mr. X bij het schrijven van zijn brief gebruik heeft gemaakt van kantoorbriefpapier. De raad is van oordeel – wat er ook zij van de goede bedoelingen van mr. X richting mevrouw Y – dat mr. X zich in de kwestieuze brief op onnodig grievende wijze over klager heeft uitgelaten en daarmee de grenzen van het betaamelijke heeft overschreden.

Daarbij ziet de raad met name op de passage waarin melding wordt gemaakt van geestelijke terreur. Het gaat hier om een uiterst negatieve kwalificatie die louter en alleen gebaseerd was op opmerkingen van horen zeggen. De klacht is derhalve gegrond.

Volgt

De klacht is gegrond. Aan mr. X wordt de maatregel van enkele waarschuwing opgelegd.

Disciplinaire beslissingen

HANDELEN ALS EXECUTEUR-TESTAMENTAIR

*Raad van Discipline Amsterdam, 19 augustus 2002
(Mrs. Kist, Van Ardenne, Breederveld, Hamming en Karsten)*

Het handelen van een advocaat als executeur-testamentair. Vereiste zorgvuldigheid in financiële kwesties.

- *Advocatenwet artikel 46 (1.4.3.1 Financiële verhouding)*
- *Gedragsregel 23 lid 1*

Feiten

A was een vaste cliënt van het kantoor van mr. X. Ten tijde van het overlijden van A zijn bij het kantoor van mr. X voor zowel A als voor één of meer van diens vennootschappen zaken in behandeling. Mr. X is benoemd tot executeur-testamentair van A. Mr. X brengt zijn werkzaamheden als advocaat alsmede werkzaamheden van kantoorgenoten van hem, verricht voor zaken van A, ten laste van de nalatenschap. De erfgenamen van A spannen een kort geding aan tegen mr. X en mr. X wordt veroordeeld tot terugbetaling van een bedrag van f 50.000 omdat de president van oordeel is dat mr. X daar eerst aanspraak op zou kunnen maken nadat rekening en verantwoording hadden plaatsgevonden. Enige maanden later legt mr. X rekening en verantwoording af. Pas 8 maanden later verstrekt hij aan de erfgenamen afschriften van de declaraties die hij ten laste van de nalatenschap heeft voldaan.

De klacht van de erfgenamen houdt in dat:

- Mr. X in de periode juni 1996 t/m eind 1999 ruim f 276.000 heeft overgeboekt van de nalatenschapsrekening naar de kantoorrekening van zijn kantoor. Daarvoor hebben de erfgenamen geen toestemming gegeven noch heeft hierover overleg plaatsgevonden. Voorafgaand aan de betalingen heeft mr. X geen rekening en verantwoording afgelegd als executeur-testamentair.
- In de periode 1996 t/m eind 1999 heeft mr. X onjuist en/of onnodig en/of excessief gedeclareerd voor een bedrag van f 278.000.
- Tot december 1999 heeft mr. X geen rekening en verantwoording afgelegd. De rekening en verantwoording die zijn afgelegd in december 1999 zijn onaanvaardbaar.

OVERWEGINGEN RAAD

De klachten lenen zich voor een gezamenlijke behandeling. De raad stelt voorop dat het functioneren van mr. X als executeur-testamentair slechts is onderworpen aan het tuchtrecht voor advocaten in zoverre hij daarbij zodanig laakbaar zou hebben gehandeld dat dit een behoorlijk advocaat niet betaamt en daardoor het vertrouwen in de advocatuur heeft beschaamd. Daarbij merkt de raad op dat met name in financiële kwesties een advocaat uiterste zorgvuldigheid dient te betrachten ook indien hij in de hoedanigheid van executeur-testamentair optreedt. Daarvoor bestaat temeer redenen indien hij zijn benoeming mede te danken heeft aan de omstandigheid dat hij, althans zijn kantoor, gedurende een reeks van jaren als huisadvocaat van de erflater is opgetreden.

Op voorhand kan niet gezegd worden dat het voldoen van nota's van kantoorgenoten ten laste van gelden van een nalatenschap buiten de marges valt van de bevoegdheden die een executeur-testamentair toekomen.

De raad is voorts van oordeel dat deze tuchtprocedure zich niet leent voor de beoordeling van de gegrondheid van de door mr. X aan zijn kantoorgenoten betaalde declaraties. Deze dient in het kader van de rekening en verantwoording eventueel in een daaropvolgende civiele procedure of begrotingsprocedure aan de orde te worden gesteld. Een en ander geldt evenzeer voor de vraag of de betalingen voor werkzaamheden die ten behoeve van de vennootschap zijn verricht en ten laste van de nalatenschap zijn gebracht, gegrond zijn. In zoverre dienen klagers in hun klachten b. en c. ongegrond te worden verklaard.

De beide klachtonderdelen zijn echter gegrond voorzover daarin het verwijt besloten ligt dat mr. X de beloning voor zijn werkzaamheden als executeur-testamentair reeds aan zichzelf had uitgekeerd nog voordat door hem rekening en verantwoording waren afgelegd. Nu de president in kort geding zich reeds over deze handelwijze heeft uitgesproken en mr. X voldaan heeft aan het bevel van de president het door hem tot en met 26 oktober 1998 ontvangen honorarium terug te storten en voorts gesteld, noch gebleken is dat mr. X na die datum voor zijn werkzaamheden een honorarium ontvangen heeft, ziet de raad geen aanleiding om aan dit handelen van mr. X, in tuchtrechtelijke zin, consequenties te verbinden.

Wel is de raad van oordeel dat mr. X gelet op de wijze waarop hij het beheer heeft gevoerd over de gelden uit de nalatenschap, het vertrouwen van klagers in de advocatuur heeft beschaamd. Mr. X heeft over een langere periode, ten laste van de nalatenschap declaraties van zijn kantoorgenoten voldaan, zonder de erfgenamen daarover te informeren of adequaat inzicht te geven in de aard en omvang van de verrichte werkzaamheden en de daarmee gepaard gaande kosten. Met name in een zaak als deze waarin mr. X direct dan wel indirect belang heeft bij voltooiing van deze declaraties dient zijn handelwijze transparant te zijn en dient hij erfgenamen desnoods ongevraagd tussentijds en periodiek over de stand van zaken te informeren en wel op zo'n wijze dat zij in staat zijn vast te stellen waarop de verrichte werkzaamheden betrekking hebben gehad. Weliswaar heeft mr. X gesteld dat hij in de jaren 1996 en 1997 en in de jaren 1999 en volgende aan deze verplichting heeft voldaan, doch klagers hebben dit betwist, en mr. X heeft nagelaten zijn stelling met bescheiden te onderbouwen, zodat deze stelling niet is komen vast te staan. Voorts staat vast dat klagers pas in een zeer laat stadium en na herhaaldelijk verzoek de beschikking hebben gekregen over de bewuste declaraties.

Volgt

Gegrondbevinding van klachtonderdeel a. voorzover dit ziet op een nalaten van mr. X klagers tussentijds en adequaat over zijn betalingsgedrag te informeren, gegrondbevinding van klachtonderdeel b. voorzover dit ziet op de omstandigheid dat mr. X nog voordat hij rekening en verantwoording had afgelegd zichzelf ten laste van de nalatenschap een honorarium heeft uitgekeerd, ongegrondbevinding van de klachtonder-

delen a. tot en met c. voor het overige, en oplegging van de maatregel van enkele waarschuwing.

OVERLEGGEN VAN CONFRATERNELE CORRESPONDENTIE

Raad van Discipline Arnhem, 19 augustus 2002

(mrs. Van der Hulst, Van Halder, Langeler, Van de Loo, Poelmann)

Overleggen van confraternele correspondentie

- *Advocatenwet artikel 46 (1.1 Beleidsvrijheid)*
- *Gedragsregel 12*

Inhoud van de klacht

Mr. X heeft zich niet gedragen zoals een behoorlijk advocaat betaamt omdat hij het (herhaald) advies van de deken met betrekking tot de tussen advocaten gevoerde correspondentie naast zich neer heeft gelegd en heeft gehandeld in strijd met het bepaalde in de Gedragsregels door confraternele correspondentie inhoudelijk aan de rechter kenbaar te maken, terwijl de noodzaak daartoe ontbrak.

Feiten

Mr. X heeft mr. Y verzocht toestemming te verlenen een brief van de voormalige advocaat van de cliënt van mr. X aan mr. Y d.d. 13 april 1995 en een brief van mr. Y aan de betreffende voormalige advocaat d.d. 22 maart 1996 in de tussen partijen aanhangige hogerberoepsprocedure over te mogen leggen. Nadat deze toestemming was geweigerd heeft mr. X aan de deken advies gevraagd. De deken heeft mr. Y en mr. X als volgt geantwoord:

‘Mijn advies luidt dat de brief van 23 april 1995 (bedoeld zal zijn de brief van 13 april 1995, *bew.*) onverkort kan worden overgelegd. De brief van 22 maart 1996 kan echter slechts worden overgelegd nadat de eerste en de laatste alinea volledig zwart, althans en in elk geval, onleesbaar zijn gemaakt.’

Mr. Y klaagt erover dat mr. X het advies van de deken heeft opgevolgd door in de brief van 22 maart 1996 de eerste en de laatste alinea volledig zwart te maken, doch overigens het advies inhoudelijk naast zich neer heeft gelegd door de overige inhoud van de brief van 22 maart 1996 in de memorie van grieven te vermelden.

Overwegingen raad

Regel 12 van de Gedragsregels voor Advocaten 1992 luidt dat op brieven en andere mededelingen van de ene advocaat aan de andere in rechte geen beroep mag worden gedaan, tenzij het belang van de cliënt dit bepaaldelijk vordert, maar dan niet zonder voorafgaand overleg met de advocaat van de wederpartij en dat indien dit overleg niet tot een oplossing leidt, het advies van de deken dient te worden ingewonnen voordat in rechte een beroep als vorenbedoeld wordt gedaan.

Deze regel doet niets af aan de eigen verantwoordelijkheid van de advocaat om zelf af te wegen hoe de vertrouwelijkheid van correspondentie zich verhoudt tot de belangen van de eigen cliënt. Het is dus niet zo dat de deken in dezen een eindoordeel geeft. Mr. X heeft geoordeeld – daarbij het advies van de deken naast zich neerleggend – dat de belangen van zijn cliënt bepaaldelijk vorderden dat de inhoud van de brief d.d. 22 maart 1996 in zijn geheel aan het Gerechtshof werd overgelegd en hij kon, gelet op de daarvoor door hem aangevoerde argumenten ook in redelijkheid tot dit oordeel komen. Wel heeft mr. X daarbij de verkeerde weg gekozen door in de memorie van grieven te parafaseren in plaats van in alle openheid de inhoud van de gehele brief over te leggen. Dit is weliswaar verwijtbaar, echter niet zodanig ernstig, dat mr. X daarvoor in tuchtrechtelijke zin een verwijt kan worden gemaakt.

Volgt

Ongegrondverklaring van de klacht.

●

(advertentie)

Financieel en overig advies voor Uw kantoor

- Zit uw kantoor in een dip?
- Heeft U steeds goed zicht op hoe U er financieel voor staat?
- Zijn Uw kosten niet te hoog?
- Heeft U veel openstaande debetpartijen?

Vragen hierover?

Neem contact op met Drs J.C.M. van der Meulen M.C.A.

Tuiste ervaring in de advocatuur, notariaat en veranderingmanagement.
Referenties beschikbaar. Uiteraard strikt vertrouwelijk.

Ik betaal u pas bij resultaat

Evenals vergoeding op basis van behaald resultaat

Tel nr : 010 463 09 47

06 250 28 572

emailadres : meulenmattij@hetnet.nl